श्रीनाभेयजिनं नत्वा श्रीगुरोः पादपङ्कजं वाग्देवीं तपनादीश्च देवं वंशुवनेश्वरीं ॥ महादेवोक्तसा
रिण्याः ग्रहाणां विटक्षमाह इति शास्त्रानुसारेण दैवज्ञानां सुखाप्तये ॥ तत्रतावदभीष्टदेवतानमस्कारपूर्वकं मंगलाचरणेऊ
र्वनशास्त्रकृदिंदवज्ञा वसंततिलकाद्यत्तकृत्यनाह सिद्धिकरातीशाङ्कं केंद्रलावीं नादीनशिवोक्तेत्रपवागुरूनस्थान वक्रेश्वरा
रघ्नतत्स्वराश्च सिद्धेर्महादेवकृतीश्च नत्वा ॥ एतामहार्यलटजिष्णुजलास्करादि सिद्धांतनंदकरणैर्नितरामगाधे संख्यार्ण
वेखवरकर्मोडुजेनिमग्न ज्योतिर्विदोप्यतरणायदृढोस्मनावः ॥ अनयाव्याख्या महादेवः श्रवक्रेश्वरारघ्नतत्स्वराश्वसिद्धेः
सद्धिकराति महादेवनामाद्धिङ्कः वक्रेश्वरनामाचार्यणारघ्नाया नतस्वराणांग्रहाणामाशुसिद्धिः शीघ्रसिद्धिः साअपरिपूर्णी
स्मृता तस्याः सिद्धिंपरिपूर्णतांकराति किंकृत्वा ईशाङ्कं केंद्रलावीं नादीन्नत्वा ईशाङ्कातः ईशाङ्कः गणपतिः कः ब्रह्मा इंद्रः वि
ष्णुः तानिनक्षत्राणि ऋवीष्टष्ठीडनः सूर्यः आदिशब्दाच्चंद्रादीन्नत्वा नमस्कृत्य वक्रनः शिवोनत्वा शिवावशिवश्चशिवाद्वं
द्वसमासत्वादत्राप्यिपदलोपः पार्वतीशंकरावणमा वक्रनः स्वानक्षत्रपवागुरून स्वकीयानक्षत्रपालवागदेवीगुरूननत्वा
वक्रनः ऋषीन्नत्वा किंविशिष्टायाः वक्रेश्वरारघ्नतत्स्वराश्वसिद्धेः खवरकर्मोडुजेसंख्यार्णवेनिमग्नज्योतिर्विदोप्यतरणा
यदृढोस्मनावः खवराणांग्रहाणांषट्कर्मेअसकृत्मंदकर्मेशीघ्रकर्मादिकंतदेवडुजं यत्रएतादृशेसंख्यार्णवेगणितसमु
द्रेनिमग्नाः पतितायेयातिर्विदस्तेषांप्यतरणायतर्तुंदृढाः सुदृढानरूस्खलामदतीनांबेमातङ्गपाविद्यते किंप संख्यार्णवे पत
महार्यलटजिष्णुजलास्करादि सिद्धांतनंदकरणैर्नितरामगाधे पेतामदः आर्यलटजिष्णुजः ब्रह्मगुप्तनामाचार्यः लास्करः इ
त्यादिभिराचार्यैः कृताः सिद्धांतनंदाः ब्रह्मसिद्धांतादयः करणानितंत्रशास्त्राणितैर्नितरामतिशयेन अगाधेतर्तुमशक्ये
अथकोष्टकरचनायामादौ कोष्टकविधिस्थितिमुपेंद्रवज्राद्यत्तेनाह विनाद्यकृष्टेदाशुमृडक्रियाद्यैः सबीजमध्यार्कसमासमा
प्तेः वक्रर्क्षशादांतरितानसंख्या घटीश्चिदाद्यर्तुषसिद्धखेटाः व्याख्या इदशास्त्रकृष्टेदाशुमृडक्रियाद्यैर्विनाअ
दर्गणैः शीघ्रकर्ममंदकर्म आदिशब्दाच्चरफलदेशांतरादिकंतैर्विनासबीजमध्यार्कसमासमाप्तेः सकासात्सरामबीजा

मध्यमायोर्कस्तस्यसमेवर्षेआसमंतात्यासभाप्तिपरिपूर्णताराशंपसकलादिषुपूर्णपूर्णमित्यर्थः ॥ तत्समयाद्वक्रर्क्षशादांतरिताः
चतुर्दशनिश्चतुर्दशनिर्दिनैरंतरिताअक्षर्तुषघटीषुषष्टिघटीषुसिद्धखेटानिष्पन्नत्वयहोनसंख्याः सप्तविंशति २७ वधियोनवंति सूर्यरामबीजंक
लाद्यंतेनसहितेमध्यमार्किराशपादौपूर्णपूर्णतिसमयिकाः षष्ठमाद्यवधिक्रायग्रहा भवंति ॥ रामबीजसंस्कारंविनायोष्टपकालस्तत्समयिकाः स्युरि
त्यर्थः तस्मान्मध्यममेषार्ककालतिपूर्णैश्चतुर्भिर्दिनैः द्वितीयाद्यवधिक्रायग्रहाज्ञेया ॥ पूर्णैरष्टाविंशतिभिर्दिनैस्तृतीयावधिक्रायग्रहाः पूर्णैः द्विचत्वारिंशद्भि
र्दिनैश्चतुर्थावधिक्रायग्रहा भवंति ॥ एवंमध्यमेषार्ककालात्पूर्णैश्चतुः षष्ट्यधिकत्रिंशद्भिर्दिनैः सप्तविंशतिमाद्यवधिक्रायग्रहा भवंति ॥ सर्वेवधिक्रायवधिमुपक्रा
भवंतीत्यर्थः ॥ ३ ॥ अथयंत्रकृदेतच्छास्त्रप्रणेतृवंशस्यवृत्तेनेकेनाह ॥ यथोपयोगपाअसकृत्परिस्फुटाः सिद्धांतमध्यस्फुटकर्मणाकृताः यात्राविवाहा
दिकृतातकेग्रहाः स्फुरत्ततद्वत्युकर्मणास्फुटाः ध्वजाः ॥ यद्वाकृतातकेतातकशास्त्रपीयात्रविवाहादिषुयात्राप्रयाणेविवाहे ॥ आदिशब्दाज्जन्मकाले
नक्रपंवेशादिषुसिद्धांतमध्यस्फुटकर्मणा सिद्धांतेमध्येस्फुटक्रियायाउपयोगमनोऽज्ञासकृद्वारंवारंपरिपस्फुटाः परिसामस्त्येनस्पष्टाः कृतास्तद्वत्रा
सिद्धग्रहेलघुकर्मणाअल्पक्रियायाः स्फुटाः ग्रहास्युः ॥ अथग्रहाणांध्यानगांनांपारावर्त्तस्थितिरग्रोक्ताहृत्तेनैकेनाह ॥ स्यात्पलंविपलषष्टि ६० विनै
सौरो ६० घटीतिखरसे ॥ ६० यदि त्रमातैर्नलब्धिस्ति ३० रगैर्लब्धमः ॥ क्रमात्स्याद्भुक्तिशिखिवारपूर्वयोः ५ व्याः विपलानामक्षराणांषष्टियक्तस्यपलं
स्यात्तत्सौरोषष्टिनिः ६० सौः पलैः घटीएकाघटीस्यात् ६० इत्यनुपातकारणखरसेसौ घटिकानिर्यद्दत्तमः घटीषष्ट्या ६० यदाणांसौमादीनांत्वमः परा
वर्त्तः स्यात् यद्वाष्टनसौमादयः एवज्ञेया ॥ अत्रत्रवंद्रार्कौयिङ्कंद्वालिप्तानविंतामणौज्योतिष्कः एवंवंद्रार्कयद्वनक्षत्रध तारकाः ५ शुक्रष्ट
तिथिवारपूर्वयोः क्रमात्तत्तत्तिथिः ३० वारेण ३ भूमिः स्यात् शुक्रस्यअष्टश्च शुक्रष्टो तिथिश्चवारश्चतौपूर्वयोः क्रमेणतिथ्यादिश्चद्वैः त्रिंशद्भिः ३०परा
वर्त्तः स्यात् वारपूर्वकस्याष्टपस्यवश्चगेत्तत्तिथिः ३० परावर्त्तः स्यात् सौमादिशुक्रवकानामुपरिस्थांकेषष्टिः ६० सिलीगोदार्या लब्धस्यत्वयोजनेनहि शे
षांकाद्यग्रादयः कोष्टकेस्थाप्याः शुद्धिश्चक्रकोपरिविंशद्भिः २० नागः लब्धास्तएतच्छास्त्रशांकेऽष्टशांकयोरंतरालेधिमासाक्रेया स्तेषांध
योजनेनहि तिथ्यादिशेषेशुद्धिकोष्टकेस्थाप्यं तदंकमिति तिथौवैत्रशुक्लप्रतिपत्तः मध्यमेषसंक्रांत्यादिः स्यात् यदाशुद्धेरुपरिस्थांकेपूर्णे
तथारूपं तथांकोतथात्रयः स्युस्तदात्तमितितिथौवांकसंज्ञकेवैशाखशुक्लेप्रतिपत्तः मध्यममेषसंक्रांतिः स्यात् तदाशुद्धोसावयवाद्वर्गणास्य

साधनार्थं त्रिंशद्योज्या अत्र शानयोज्या उक्तं च यंत्रांतरे यतः यदा शुक्रो वियद्रूपं शेत्रयोथवा शेषकं तदा वेशाखमासस्य तत्रिथे वर्षसाधनं यस्मि
न्नष्टे वैत्रो धिमासस्तदा द्वितीयवैत्रे मध्यममेषादिस्थादिति विशेषः अष्टपक्षवोपरिस्थांके मसंलिर्नागः लग्नस्य प्रयोजनं तद्दि मेषांकमितोरव्यादिवारो
वर्त्तमानमध्यमेषसंक्रांतिसमयेस्यात् कृष्णाक्षविस्वांशाशुद्धिरविवारद्वयोः कुत्र विदयंशावः दृश्यते तथाक्षविस्वांशाशुद्धिशनिवारद्वयोः शावपिप
वावपपातौ बहुशास्त्रविरुद्धत्वात् अथ सूर्यराजस्वैकस्मिन्निति शुद्धादिगुणकक्षेपकस्मिन्निति मनुष्टुपेनाह वीथीनागस्वैकजैकैकाः शुद्धष्टेशगुणक्षु
वौ तिथिवारादिकावुक्तावन्येनाडिकांशघक वास्याऽनागस्वैकजा एकैकावीथीउक्ता ऽनः सूर्यः अगुः राजः एकंचरपलचुक्रफलयंतदेशांतर
णांयदैक्यांतरंतदेवएकंचव्यते तत्पोरविराजस्वैकस्थोजाताएकैकावीथीपंक्तिः घोक्ता सूर्यपंक्तौराजपंक्तौचमसविंशत्यवधयः स्युः स्वैकवीथांपं
चषष्ट्यधिकत्रिंशतावधयः स्युः शुद्धष्टेशगुणक्षुवौशुद्धष्टगुणकक्षेपकौतिथि वारादिकौउक्तौक्रमात्शुद्धिगुणकक्षेपकौतिथ्यादिकौअष्टगुणकक्षे
पकौवारादिकावित्यर्थः अन्येषांमादीनांएषां गुणकक्षेपकानामाद्यादिकाउक्तौग्रंथकर्त्रा अथ सर्वकोष्टके अवधिग्रहकलांतरादिसर्वस्मि
तिमनुष्टुप्त्रयेणाह क्रमेणावधयोष्टादेर्मनुस्तिर्मनुस्तिश्चदिनैः तत्पंक्तिशुद्धयदाः स्पष्टाः संतिक्रवघटीनवाः तदधःस्थमृणंलिप्तांतराण्ये
षघटीनवैः ग्रहनल्यलघोवानो धस्तादृक्षादिसुक्रयः गत्यंतरविलिप्ताश्च ग्रहवद्यगतेरधः संज्ञासाम्येविलिप्तेसंयोगविकलाक्षयाः
एषांव्याख्या अष्टादेः वर्षादितः क्रमेणमनुस्तिर्मनुस्तिः दिनैः १४ अवधयः स्युः अष्टपस्यघटिकापलसमयेषथमावधिक्रायग्रहानवंति त
त्समयाद्यवद्दशादांतरिताः सर्वावधयः स्युः यतः सप्तविंशतिमावधिक्रायग्रहाष्टपेष्टकालात्षड्भिर्घ्नश्चषष्ट्यधिकत्रिंशत्दिनैः ज्ञेयाः तत्पंक्तिशु
सप्तविंशत्यवधिपंक्तिशुक्रवघटीनवा नामादिक्रवानांयद्यस्तास्योनवानुत्पन्नाः स्पष्टाः ग्रहानवंति तस्योग्रहस्योध्वः अधस्तल्लिप्तांतरा
णिवर्त्तमानघटीनवग्रहएष्यघटीनवग्रहयोरंतरलिप्ताः ज्ञेयास्तासांधनर्णसंज्ञामाह एष्यघटीनवग्रहवर्त्तमानघटकृत्पन्नग्रहादनल्पेऽ
धिकेतानिलिप्तांतराणि कलांतराणिस्वमितिधनसंज्ञानिवधनः जघोक्तनेमतिऋणंऋणसंज्ञानिकलांतराणिसंति अत्रविशेषोवेद्यंयं
तरचक्रः यतः गुरोमंदक्रजेस्वस्या दंतरंवारखेटयोः स्वर्णेषांतरंज्ञेयं बुधेवाल्पगुनंदने इत्युक्तत्वात्गुरुमंदसोमानांकलांतरंध
नसंज्ञमेवस्यान्नऋत्रापिऋणसंज्ञाकलांतरं बुधशुक्रयोस्तुकलांतरंस्वर्णधनसंज्ञंऋणसंज्ञंवदृश्यमपिषेष्टवसातज्ज्ञेयं अतःकलां

तरेस्योधस्तात्ऋक्षादिसुक्रयः ऋक्षासरलाआदिर्यासां एवंविधासुक्रयः कलाद्याः संति सरलागतयः आदिशाक्षऋक्षगतयोपिज्ञेया
गतेः अधः गत्यंतरविलिप्ताः गतेघटनवगतिगम्यघटनवगत्योरंतरंविकलापिंडंतेगरधस्तादस्ति अथतत्कृत्यंतरस्यधनर्णसंज्ञाघोव्यतसं
ज्ञासाम्येगृहवत्कृत्यंतेधनर्णसंज्ञंस्यात् यथागतघटगतिगम्यघटनवगतीद्वावपिसरलेस्तस्तथाद्वावपिवक्रेस्तस्तदागतघटकृत्पन्नागति
तर्गम्यघटकृत्वगति सकाशादल्पा गत्यंतरंधनसंज्ञंस्यादधिकातदागत्यंतरंऋणसंज्ञंस्यात् विलिप्तत्वेगतघटीनवगतगम्यघटीन
वगत्योः ऋजुवक्रसंज्ञाविशेषेदेगतगम्यघटगत्योर्मध्येयदाएकावक्रागतिरन्या सरलारित्यर्थः तदासंयोगविकलाः गतघटगतिग
म्यघटगत्योर्यगस्यविकलास्ताएवगत्यंतरविलिप्ताज्ञेयाः एताःऋणरूपाःसर्वदास्युः अथयंथोक्तायाःकृतेरानयनं त
स्याधनर्णसंज्ञांचाशुद्धुपद्धयेनाह ततोधोष्टशतीषष्टिं तरांतरकृताकृतिः स्वर्णसाम्येन्यथायोग सक्रातत्स्वर्णताक्रवे गतेंतरधि
कोल्पस्वे स्वर्णगम्याकृनांतरात् ऋणाऋणेन्यथासेद संज्ञेतांतरसन्निसा अनयोर्व्याख्या ततस्तस्माकृत्यंतरादधोकृतिर्ज्ञेया
साकथंभवतीत्याह अष्टशतीषष्टिंतरांतरकृतासतीकृतिर्भवति अस्यायमर्थः गतघटीयंक्तिस्वग्रहकलांतरंस्वार्णंगम्यघटीपंक्ति
स्वग्रहकलांतरंस्वार्णं तयोरुभयोः कलांतरयोरंतरंकार्यं तेनाष्टशतीषष्टिनाड्याकृतिर्भवति एवंकदाकार्यं यदास्वर्णसाम्यंस्त
वति उभेकलांतरेधनसंज्ञेऋणसंज्ञेवाभवतस्तदाएवंकृतिर्भवेत् अन्यथेति उक्तवैपरीत्ये उभयोः कलांतरयोर्मध्येएककलांत
रंधनसंज्ञं अन्यद्ऋणसंज्ञंतदाउभयोः कलांतरयोर्योगेनभाज्या अष्टशतीलब्धंकृतिर्भवति यदाउभयोः कलांतरयोरंतरेयोगेवाकृते
पंक्तयः ऋतेतदाकृतेरभावइतिदृश्यते यथापंक्तिः रष्टसतीषष्टिनक्रालब्धंऋणअतोधिकाकृतिऋत्रापिकोष्टकेनदितत्स्वर्णतांबुवेतस्याः कृतेर्धन
र्णसंज्ञांकथ्यतेगम्याकृनांतरात्नाण्याकृन्नसंज्ञसंज्ञकलांतराऋतेंतरेगतकलांतरेस्वेधनसंज्ञेअधिकेसतिधनसंज्ञाकृतिः गतेकलांतरेधनसंज्ञेगम्या
धनसंज्ञात्कलांतराद्दीनेसतिऋणसंज्ञाकृतिस्यात् ऋणाकृणेन्यथाणाकृणसंज्ञकलांतरात्ऋणसंज्ञेगतकलांतरेधिकेल्पेवसति अन्यथा
उक्तवैपरीत्यंस्यात् ऋणसंज्ञगम्यांतराकृतेऋणसंज्ञकलांतरेअधिकेऋणसंज्ञाकृतिः हीनेसतिधनसंज्ञाकृत्यर्थः संज्ञाभेदेधनर्णभेदसंज्ञायां।
गतगम्यकलांतरयोर्मध्येएकंधनसंज्ञंकलांतरं अन्यदृणसंज्ञंतदाकृतीतरसन्निसाकृतंगतंयदंतरंगतकलांतरमित्यर्थः स्वस्वदृग्गतेकलांतरमि

भवति

Digitized with financial assistance from the
Government of Maharashtra
on 11 June, 2017

धनेधनसंज्ञागतेकलांतरेऋणेऋणसंज्ञाहतिर्ज्ञेया यथा चौमचक्रेऽर्धघटीपंक्तौ प्रथमावधौ हृत्यानयनोदाहरणं अत्रगतघटीचक्रंतस्याप्रथमाव
धिस्थंकलांतरं ३३२ धनसंज्ञागम्यघटीपंचमीतस्याप्रथमावधिस्थंधनसंज्ञंकलांतरं ३३२ उत्तौकलांतरौ धनसंज्ञौ तर्तौनयोरंतरं पंचत्योदीनंतेनहृतेर
नावोत्रयुनरस्याप्रेवघट्यांत्रयोदशामावधौगतकलांतरं १९३ धनसंज्ञं पंचमीघट्यांत्रयोदशामावधिस्थंगम्यंकलांतरं धनसंज्ञं १८८ उत्तयोः धनसं
ज्ञत्वादनयोरंतरं ५ अनेनाष्टमती ८८० तत्कालश्च १६०६ हतिः गम्याद्धनसंज्ञंकलांतरात् १८८ गतेधनसंज्ञंकलांतरं १९३ अधिकंतेनधनसंज्ञेयंघटि
एवंसर्वत्रऊहतिर्ज्ञेया: १।११ अथचारस्थितिमनुष्टुपेनाह स्वर्णचारतोक्षेत एष्याऽऽमयुटोद्भवात् एष्यचारोल्पकोनल्य मंतवेद्यत्रयैर्दिनैः । व्या
ख्यतोक्षः अस्यांहतेरधस्तात्स्वर्णचारतलः धनरूपाऋणरूपाश्चाराः वक्रमार्गोदयास्तद्दिनानांमंतरदिनास्तत्रेक्षोविलोगेयस्यसएवंविधएष्यचार
यदाष्टां वक्रमार्गोदयास्तद्वऋणएष्यचारो लिखितः सकिंविशिष्टः एष्याऽऽमयुटोद्भवात् एष्यघटकत्यत्रेष्यचारादल्पकोदीनः अनल्योधिकश्च
एष्यघटीजातेष्यचारोल्पस्तदानौमादियदाणांषष्टोनागोचारांतरंधनसंज्ञंस्यात् यदाधिकस्तदाऋणसंज्ञंचारांतरंज्ञेयं सर्वत्रनौमादीनांवक्रम
र्गोदयास्तद्दिनाएष्यसंज्ञाः संति नौमगुरुशनीनांवक्रमार्गोदयास्तदिनामामंतरंदिनाः सर्वत्रधनसंज्ञाज्ञेयाः बुधशुक्रयोस्तुवक्रमार्गोदयास्त
दिनानामंतरंदिनाः सर्वत्रधनसंज्ञाज्ञेयाः बुधशुक्रयोस्तुवक्रमार्गोदयास्तदिनानामंतरंदिनासर्वत्रऋणसंज्ञास्युः यतोयंघांतरेउक्तवक्र
मार्गोदयास्तास्तेचाराः स्युरेष्यसंज्ञकाः गुरोमंदऊर्ध्वेसंस्यादंतरंचारखेटयोः ऋणंचारांतरंज्ञेयं बुधशुक्रेनथैवच इतिविस्तरतयाकोष्टकर
चनाउक्ता अथमहादेवीकोष्टकस्यनौमादिपंचग्रहाणांसगतीनामुत्पत्त्यसत्यासत्यज्ञापनायहृत्रऋऽपंऽवक्राहृत्त्रयेनाह रवषट्घटीनिर्ग
गणःऋजादे ग्रहस्यवाक्रस्ततआद्यपंक्तौ नवेतिचाद्याध्वधिऋऋजादौ समस्तपंक्त्याद्यवधौपतंगे क्रमेणइत्थंरविराशयोतः षमंशाहृद्धिश्च
ऋजादिकेये समस्तपंक्तौप्रथमावधौस्यात् ऋजादिखेटस्तयनश्चमध्यः यतोप्रचाल्यावधमध्यगत्या युगेकनिघ्नाद्धिधमुक्तःक्रियाभिः मृ
गांकरीत्यासऽवास्फुटास्ते बुधैर्ग्रहाःप्रत्यवधिर्विधेया त्रिभिःऋलकं व्याख्या ऋजादेर्ग्रहस्यगणःरवषट्घटीभिरुक्तः शास्त्रकर्त्रानौमा
दिपंचग्रहाणांगणःषष्टिघटीभिः दृप श्रीमहादेवेनशोक्तः यतः सूर्यवर्षप्रमितेनभावयत्वादगणेनऋतमध्यमस्तौमादिग्रहाणांषष्टोद्भागोनौमा
दीनांप्रतिवर्षंध्रुवकसाधनेगुणकःशोक्तोयदिति ज्ञायते अतोग्रहाणांषष्टिदृप्तघटीपंक्तिभिर्ग्रहसाधनंशास्त्रकर्त्राऽऽकृतं ततस्तस्माद्धेतोः आद्यपं

क्तौ पूर्णघटीपंक्तौ आद्यावधिजेऋजादौ प्रथमावधिस्थितौ नौमादिकेग्रहेवघनः समस्तपंक्त्याद्यवधौपतंगसमस्तपंक्तिषुसर्वासुघटीपंक्तिषु आदौयाव
धिः प्रथमावधिरित्यर्थः तत्रस्थेसूर्येपूर्णाराशिराशयोलवेति परिपूर्णाद्वादशराशयस्युः अंशकलाविकलास्थानेपूर्णपूर्णराशिस्थानेद्वादशास्युरित्य
र्थः अतःपूर्णघटीपंक्तिनोक्ते ग्रपंक्तौ अन्यासुसर्वपंक्तिषुऋजादिकेग्रहेक्रमेणषमंशाहृद्धि षष्ठामंशानांवृद्धिर्यथा प्रथमघटीपंक्तौप्रथमावधौ
मध्यनौमादिकाणां ० । ० । ० । ईदृशास्तवंतिद्वितीयघटीपंक्तौ प्रथमावधौमध्यनौमादिकाणां १ । १ । ० । ० ईदृशाःस्युः एवंसर्वासुपंक्तिषुज्ञेयं यतः पू
र्णघटीभिर्दृप्तगणस्तेनगणस्यां १२ अंशा ३६० षष्टिघटीकालश्चेत् षट्हतनवतिपंक्तिमंशाषड्भिर्हृद्धिर्जातानौमादिसर्वग्रहेषु एवंनवसूर्ये यतः सर्वासु
पंक्तिषुशुद्धषष्टिकालेप्रथमावधिरतारवोद्यतिपंक्तिनषमंशाहृद्धिः इतिकृतेसमस्तपंक्तासर्वासुपंक्तिषुप्रथमावधौऋजादिखेटः नौमादिके
ष्टितग्रहः घनः तपनः सूर्यः मध्यः स्यात् अथअथानंतरंप्रत्यवधिअवधिः प्रतियुगेकनिघ्नाःध्रुवंत्रईशगुणितयामध्यगत्या आत्ममध्य
गत्याउत्तोप्रचाल्यो ईष्टितौनौमादिग्रहःसूर्यश्चवालनीयः बुधैःपंक्तितःतेग्रहाःनौमादिकाःपंचग्रहाः मृगांकरीत्याराऽऽमृगांकमार्गेणमुक्तः
क्रियाभिः असकृन्मृदुशीघ्रकर्मभिः प्रत्यवधिसऽवाःस्फुटाविधेयाः अवधिः प्रतिसगतयःस्पष्टाःकार्याः तदाहरणेनदृढयति यथा
राऽऽमृगांकोक्तमार्गेणपूर्णघटीपंक्तिस्वनौमस्पष्टीकरणं तत्रप्रथमावधौमध्यसूर्यः ० । १ । ० । ० ईदृशोनौमोपितत्रप्रथमंनौममंदोच्चस्पष्टी
करणं मध्यमनौमः १ । ० । ० । ० ईदृशानैश्चराणांमध्यमोर्कः शीघ्रोच्चे १ । ० । ० । ० ग्रहोनमुच्चमृदुवंवलेइतिशीघ्रकेंद्रपाणाणाप अतोत्रमंदो
च्चेसंस्कारानावः तेनराऽऽमृगांकोक्त एवंनौममंदोच्चं ४ । ० । २ । ४ । १ मंदोच्चेनानेनमध्यमनौमेहीनेकृतेजातंमंदकेंद्रं ७ । २ । ३ । ० । ४ । ३ लुऽऽः
१ । २ । ३ । ० । ४ । ३ अस्यांशाः १ मितेनौममंदफलकोष्टेशादिफलेप । ४ । १ । २ । ० गतेष्वकोष्टकांतरेणकलादिना ७ । २ । ० । लुऽऽ । ४ । ३ । ० । ४ । ३ प
ऽऽ । गोमूत्रिकायागुणितं २६ । १ । ५५ । २० षष्टिसंक्तेहृप्तलब्धंकलादि ४ । २२ पूर्वागतफले प । ४ । १ । २ । ० युतं प । ४ । १ । ० । ० । ०

घोच्चं १२।०।०।४५ गतिः ५९।०।८ मंदस्पष्टेनोनेक्रांतेऽक्रांतेऽशीघ्रकेंद्रं ११।२०।३२।०।५ केंद्रभुक्तिः २०।४७ षड्भाधिकत्रयाच्च १२ मध्ये पातितं पा ४।२२।५५ अ
स्यांशा मिति ४ मिति शीघ्रफलकोष्टे नोमशीघ्रफलमंशादि १।३६।४४ शीघ्रफलगतेष्वकोष्टकांतरेण ४८।१३ नागादध ऊर्ध्वकलादि २२।५५
गामृत्रिकयागुणितं १२०।४।५१।५५ द्विघ्नषष्ट्या १२० लब्धे लब्धं कलादि १।१२ कोष्टकस्थयुतं १४।४१।४६ ३ कलादिकेंद्रादिदं शीघ्रफलं ऋ
णसंज्ञं तेनास्माद्धीनं १।२।१५ मंदस्पष्टनोमे पा ४।२२।५५ ऋणं कृते द्वितीयकर्मसंस्कृतः नोमः पा ३।२०।५१ ऽ अर्केंद्रभुक्तिः २०।४७ तेनैव
शीघ्रफलांतरेण ४८।१३।३३।२१ धनं कृते शीघ्रस्पष्टागतिः ३८।३२ पुनः स्पष्टमंदोच्चार्थं शीघ्रकेंद्रं ११।२६।३०।३ अस्य पदं २।२६।३०।३५
दमेव पदस्य यातं इदं त्रिराशिभुज्यातितं मेव पदस्य गम्यं ०।३।२०।५० अयोर्गयोरल्पं गम्यं तेन गम्यांशा मिति कोष्टे मंदोच्चफलमंशादि ०।२०।३०
गतैष्यकोष्टकांतरेण ०।५२ पदस्य गम्योकलादि २०।५१ गुणितं २०५ षष्टिहृतं लब्धे लब्धं कलादि ४।५। पूर्वागते युतं ०।३४।३३ मकारादिकें
द्रवात्मंदोच्चे ४८।२४।२० धनं कृते नोमस्पष्टमंदोच्चं ४८।५८।५० मंदकेंद्रं ०।२४।३१ मंदफलमंसादि ०।६।३६ धनसंज्ञं ततो खिलांशा मित्युक्तत्वात
मध्यनोमे १२।०।० ४ धनं कृते मंदस्पष्टः पा ०।६।३६ ते नैवांतरेण ६।५६ गति ३८।३२ गुणिता ६० लब्धे लब्धं १।० मध्यगतौ ३।२६ धनं कृते मंदस्प
ष्टागति ३५।५३ शीघ्रकेंद्रं ११।२०।५३।२४ केंद्रभुक्तिः २३।१५ शीघ्रफलं ३।१८।१२ ऋणं शीघ्रस्पष्टा ०।५।४८।२ एते नौवांतरेण ४।८।१ केंद्रभुक्ति
गुणिता द्विघ्नषष्ट्या १२० लब्धे लब्धं १।० मंदगतौ ३५।५३ धनं कृते शीघ्रस्पष्टा ४५।१२ पुनः स्पष्टमंदोच्चं ४।०।२।३१ मंदस्पष्टनोमः पा ४।३०।४० मंद
स्पष्टागतिः ३३।५३ शीघ्रस्पष्टनोमः पा ३।४३।२७ शीघ्रस्पष्टागतिः ३८।५८ स्पष्टमंदोच्चे ४।०।२।३५ मंदस्पष्टनोमः पा ०।०।५४ मंदस्पष्टागतिः ३५
५६ शीघ्रकेंद्रं ११।२०।५२।६ ऽ केंद्रभुक्तिः २३।१२ शीघ्रस्पष्टनोमः पा ५।२०।४३ स्पष्टागतिः ४ ५।१३ अयं

स	चं	मं	बु	इ	शु	श	
०		०	१	०	००	००	रव्यादी
१३		७	२७	१	२२	००	नांशशैया
४७		२४	१७	१६	२५	२८	०॥
५२		४	२६	००	५२	००	

स्पष्टनोमः। सगतिकः पूर्णघटीपंक्तौ प्रथमावधौ ज्ञेया अथास्यामेव पंक्तौ द्वितीयावधिस्त्वस्य नोमानयना
र्थं चालकसाधनं क्रियते यथा रविगतिः ५९।०।८ चत्रद्दशगुणाः ८२७।५२ षष्टिलब्धं शादि प्रत्यवधिरवि
चालकः १३।४७।५२ एवं सर्वेषां नोमादीनां प्रत्यवधिचालका राशयादयो यंत्रतो ज्ञेयाः अथ नोमचा
लकेन ०।७।२०।४ प्रथमावधिस्त्वमध्यमो नोमो १२।०।०।४५ युतः ०।७।२०।४ द्वितीयावधिज्ञो यं मध्यमो

नोमः प्रथमावधिस्त्वः सूर्योदिः १२।०।०।० सूर्यस्यावधिचालकेन ०।१३।४७।२५ युतः ०।१३।४७ द्वितीयावधिज्ञो यं सूर्यः इदं नोमशीघ्रोच्चं ततः
पूर्वस्पष्टीकरणं स्पष्टं मंदोच्चं ४।०।२७।५८ मंदस्पष्टः ५२।०।१२।४४ गतिः ३३।१५ शीघ्रस्पष्टः ०।१२।२५।१५ गतिः ३८।२० मंदोच्चं ४।०।३७।५२
मंदस्पष्टः ०।१७।२२।५५ गतिः ३४।४४ शीघ्रस्पष्टः ०।१०।५६।२५ गतिः ४४।३५ मंदोच्चं ४।०।४७।२६ मंदस्पष्टः ०।१२।०।४५ गतिः ३३।७ शीघ्र
स्पष्टः ०।१२।४५।३० गतिः ३८।२२ मंदोच्चं ४।०।३४।३२ मंदस्पष्टः ०।१७।२४।५८ गतिः ३४।११ शीघ्रकेंद्रं ११।२६।२०।४४ शीघ्रस्पष्टं ०।१०।५७।२
८ गतिः ४४।३२ पूर्णघटीपंक्तौ द्वितीयावधिस्त्वः स्पष्टो नोमो ज्ञेयः जातः अथैकघटीपंक्तौ प्रथमावधौ नोमस्पष्टीकरणं तत्र मध्यमो नोमः
०।२६।०।० स्पष्टमंदोच्चं ४।०।२३।२५ मंदस्पष्टो नोमः पा ०।१०।४०।१५ गतिः ३३।१६ मध्यमसूर्यः रूपं शीघ्रोच्चं १२।०।०।० शीघ्रस्पष्टः पा ०।०।३१
४४ गतिः ३८।२१ धनः मंदोच्चं ४।०।४८।२० मंदस्पष्टः पा ०।१०।४०।१० गतिः ३०।२३ शीघ्रकेंद्रं ११।२४।२६।२ शीघ्रस्पष्टः पा ०।०।१०।५१ गतिः ४४
।५१ मंदोच्चं ४।०।५०।५० मंदस्पष्टः पा ०।१०।४०।२ गतिः ३३।४१ शीघ्रस्पष्टः पा ०।८।३०।४४ गतिः ३८।४६ मंदोच्चं ४।०।४६।१८ मंदस्पष्टः प
०।१०।३४।३६ गतिः ३०।२५ शीघ्रकेंद्रं ११।२४।२०।२४ स्पष्टतरो नोमः पा ०।०।२०।३२ स्पष्टगतिः ४४।५० एकघटीपंक्तिप्रथमाद्यावधिस्त्वस्य
स्पष्टो यं नोमः सगतिकः अथास्यामेव पंक्तौ द्वितीयावधौ स्पष्टनोमकरणं प्रथमावधिज्ञो रविः १२।०।०।० नोमो पा ६।०।०।० स्वावधि
चालकात्पंयुतो रविः ०।१३।४७।२५ नोमो पा ३।२०।४६ द्वितीयावधिज्ञो मध्यो ज्ञेयो मंदोच्चं ४।०।३०।३० मंदस्पष्टः पा ०।०।२४।४४ गति
३२।४६ शीघ्रस्पष्टः पा ०।७।२८।४२ गतिः ३८।३ मंदोच्चं ४।०।४०।४४ मंदस्पष्टः पा ०।३।४४।४१ गतिः ३४।१० शीघ्रस्पष्टः पा ०।०।४४।४४ द्व
गतिः ४४।०।० धनः मंदोच्चं ४।०।१०।०० मंदस्पष्टः पा ०।०।३०।२१ गतिः ३२।५८ शीघ्रस्पष्टः पा ०।७।३०।२७ गतिः ३८।१३ मंदोच्चं ४।०।२१।३२ मं
दस्पष्टः पा ०।३।४४।११ गतिः ३४।१ स्पष्टतरो नोमः पा ०।०।४४।४४ स्पष्टगतिः ४४।१० द्वितीयावधिज्ञो जातः पूर्णघटीप्रथमावधिज्ञो
नोमः पा ०।०।२७।४४ गतिः ४४।१३ एकघटीप्रथमावधिज्ञनोमः पा ०।०।२०।३२ गति ४४।५८ अनयोरंतरं तत्कलांतरं कलात्मकं २३३
अयं तन नोमात्पाद्यात्पादीनस्तेन धनसंज्ञं एवं गत्यंतरं विकलात्मकं २३ ऋणसंज्ञं पूर्णद्वितीयावधिज्ञनोमः पा ०।०।५७।२८ गति
तः ४४।३२ एकघटीद्वितीयावधिज्ञनोमः पा ०।०।४४।०।१ गतिः ४४।१० अनयोरंतरं तत्कलात्मकं कलांतरं २२० अयं तन नोमात्पा

श्चात्पोदीनस्तेनधनसंज्ञं एवंगत्यंतरं विकलात्मकं २२ ऋणसंज्ञं स्वल्पांतरज्ञानदोषः सर्वत्रैवत्रोमकोष्टकोत्पत्तिर्ज्ञेया इत्युत्पत्तिस्तु
वृत्तोष्टकपूर्वदर्शिता अथ पुनः बुधोदाहरणं पूर्णघटीपंक्तौ प्रथमावधौ मध्यमो बुधः १२।०।०।० मध्यमो सूर्यः १२।०।०।० मंद
स्पष्टः ११।२६।५१।२९ गतिः ६३।२१ शीघ्रस्पष्टः ११।२७।४१।२१ गतिः १११।३२ मंदस्पष्टः ११।२६।४३।४० गतिः ६५।१३ शीघ्रकेंद्रं ०।३१
२० छाकेंद्रः स्फुटः शक्तिः १७०।३१ स्पष्टतरो बुधः ११।२७।२६।२१ स्पष्टगतिः ११३।२९ अथास्यामेव पंक्तौ द्वितीयावधौ बालकेन ज्ञातौ पूर्ववत्
तमध्यमरविः ०।१३।४०।५२ बुधौ १।२७।१७।२७ मंदस्पष्टः ०।११।२९।४३ गतिः ६३।३३ शीघ्रस्पष्टः ०।२३।१९।१७ गतिः १०६।३२ पुनः मंदस्पष्टः
पूर्ण १।२९।३१ गतिः ६६।५१ शीघ्रस्पष्टः ०।२३।४९।३० गतिः १०।१९।२६ मंदस्पष्टः ०।१२।११।४३ गतिः ६७।४४ शीघ्रकेंद्रं ११।१०।४५ छाकेंद्रस्फु
क्तिः १७८।२७ स्पष्टतरो बुधः ०।२३।५१।११ स्पष्टगतिः १०।९।३८ राजमृगांके बुधस्य पश्चिमोदयः केंद्रं १।२१।० अत्रागतं केंद्रं ११।५१।४५
अनयोरंतरांशाः ५।४४।१५ छाकेंद्रस्फुटक्या १७८।२७ नक्षत्रकालश्चंद्रदिनानि १।५९ यंत्रोक्तकेंद्रात्त्रज्ञकेंद्रं दीनं तेनैष्यवारो यं अत्र बंधकं घटी
पंक्तौ प्रथमावधौ स्पष्टबुधः क्रियते तत्र मध्यरविः १२।०।०।० ज्ञचलो ०।६।०।० रविरेवं मध्यबुधः मंदस्पष्टः ११।२६।५१।१० गतिः ६२।२
शीघ्रस्पष्टः ११।२९।१८।२३ गतिः १११।३० मंदस्पष्टः ११।२६।४९।५३ गतिः ६५।१३ शीघ्रकेंद्रं ९।११।१० छाकेंद्रस्फुटक्तिः १७७।११ स्पष्टतरो बुधः ११
२९।१।३३ स्पष्टागतिः ११३।३१ अथास्यामेव पंक्तौ द्वितीयावधौ स्पष्टबुधः क्रियते तत्पूर्ववद्बालकेन ज्ञातः रविः ०।१३।४०।२३
चलो ०।३।१७।२८ मंदस्पष्टः ०।११।२९।४३ गतिः ६३।३३ शीघ्रस्पष्टा ०।२४।४३।४७ गतिः १४४।४१ पुनः मंदस्पष्टः ०।१२।१५।३६ गति
६६।४५ शीघ्रस्पष्टः ०।२५।१८।१३ गतिः १०७।३३ मंदस्पष्टः ०।१२।१८।११ गतिः ६७।११ शीघ्रकेंद्रं १।२०।५९।१७ छाकेंद्रस्फुटक्तिः १७८।
३३ स्पष्टतरो बुधः ०।२५।२०।१० स्पष्टागतिः १०७।४५ अत्रज्ञकेंद्रं १।२०।५९।१७ यंत्रोक्तं पश्चिमोदयकेंद्रं १।२१।०।० अनयोरंतरांशा
०।०।४३ छाकेंद्रस्फुटक्या १७८।३१ नक्षत्रकालश्चंद्रदिनादि ०।० अत्रज्ञकेंद्रं पश्चिमोदयसमं तिनं द्वितीयावधिज्ञकाले एव पश्चिमोदयो बुध
स्पष्टपूर्णघटीप्रथमावधिज्ञस्पष्टबुधः ११।२७।३६।२ गतिः ११३।२९ एकघटीपंक्तौ प्रथमावधिज्ञस्पष्टबुधः ११।२९।१६।३३ गतिः ११३
२ अनयोरंतरकलात्मकं तत्कलांतरं १७० अथ येतन बुधात्पाश्चात्पोदीनः तेनेंदधनसंज्ञं एवंगत्यंतरं विकलात्मकं ० ऋणसंज्ञं पूर्ण

घटीद्वितीयावधिज्ञः बुधः ०।२३।५२।११ गतिः १०९।३८ एकघटीपंक्तौ द्वितीयावधिज्ञः बुधः ०।२५।२०।१० गतिः १०७।४५ अनयोरंत
रकलात्मकं ८९ पूर्ववत् ज्ञानेंधनसंज्ञं एवं मत्यंतरं विकलात्मकं १३ ऋणसंज्ञं पूर्णघटीपंक्तौ द्वितीयावधौ पश्चिमोदयवारो दिनाद्य
१५९ एकघटीपंक्तौ द्वितीयावधौ पश्चिमोदयवारो दिनाद्यः ०।० अनयोरंतरं दिनादि १५९ पूर्ववत् ज्ञानमिदं वारांतरं ऋणसंज्ञं
एवं सर्वे यदाः सर्वावधिषु सर्वपंक्तिषु समगतयश्चारसंहिताः साध्याः स्तत एवं यद्वांतरं गत्यंतरे वारांतरांकार्ये इति कृते कोष्ट
कस्य यद्वाद्यं सर्वेषु केंद्रं स्यात् अथ शुघ्रादीनां गुणकाः प्रोच्यंते तत्र तावद्बुधस्पष्टयोर्गुणकान् चतुष्टयेनाह ॥ गुणः शुद्धैः शिवा
स्त्रिस्त्र्याक्षाद्विदस्राः रवसागराः अष्टस्पैकं शरो व्योम्नि ज्ञाग्नयो ज्ञदवो द्विधा १३ व्याप शिवाणकादस ११ त्रिः त्रयः ३ त्र्यक्षास्त्रिपं
चाशत् ५३ द्विदस्राद्विंशति २२ रवसागराश्च वारिंशतः ४० एतद्रूपस्फिग्भादिकः शुद्धैर्गुणकः स्यात् एकं १ शरो व्योम पंचदश १५
अग्निज्ञाग्नयः एकत्रिंशत ३१ अश्विदवः सप्तदश १७ ते द्विधा इति किंपुनः सप्तदश १७ एतादृशो अष्टपस्य गुणको वारादिकः १३
अथ सौमबुधयोर्गुणकावतुष्टयेनाह ॥ कुंडस्फेलाग्नयो ज्ञाक्षाः रूपं देवाः मदीयमा बुधस्यांकानगा लेषाः कुंकुसो नेत्रवादवः
॥ १४ व्याख्या ॥ इलाग्नयः एकत्रिंशतः ३१ अक्षाः अक्षुः पंचाशत् ५४ रूपं एकं १ देवाः त्रिंत्रिंशत ३३ मदीयमाः एकविंशतयः
२१ घट्यादिकोयं सौमगुणकः अंकानवपनगाः सप्तलेषादेवाः त्रिंत्रिंशत् संख्याः ३३ कुंकुसो दश १० नेत्रवादवो द्वाविंशता
यः २२ एतावान् घटिकादिको बुधगुणकः १४ अथ गुरुशुक्रयोर्गुणकावतुष्टयेनाह ॥ गुरोर्बाणास्त्रयो लूमि रामाघ्राणा स्तुरंगमा
नृगोः सप्ताग्निः चंद्राग्निः वसुधी वसुधीरसाः ॥ व्याख्या ॥ बाणाः पंच ५ त्रयः ३ लूमिरामा एकत्रिंशत् ३१ घ्राणाः पंच ५ तुरंगमाः स
प्त ७ एतादृशघट्यात्माकायं गुरुगुणकः सप्ताग्नयः सप्तत्रिंशत् ३७ चंद्राग्नयः एकत्रिंशत ३१ खेवधियो ऽष्टपंचासत् ५८ पुमः
षंडष्टपंचाशत् ५८ रसाः षट्षट्दृ एतद्रूपौघट्यादिको गुणकः शुक्रस्य अत्र सप्ताग्न्यादिलिः पंचलिर्द्वैसमासोज्ञेयः अथ ज्ञनिपा
तयोर्गुणकावतुष्टयेनाह ॥ ज्ञानेत्रौ द्वौगजा वेदविक्रमालोचनेंदवः पातगुणस्त्रिविश्वाक्ष रामागो वह्निगो शराः १६ व्या० ॥ द्वौ २
द्वौगजाष्टौ ८ वेदविद्यौ क्रमाश्चतुस्त्रिंशत ३४ लोचनेंदवो द्वादश १२ घटिकादिकोयं ज्ञनिगुणकः त्रयः ३ विश्वोत्रयोदश १३ य

डाक्टर भाऊदाजी दत्त्यात्मसंग्रहालय
MEMORIAL

तोऽसिक्षनविंतामणौ विश्वेदेवात्रयो दशः। अक्षरामाः पंचविंशत ३५ त्रयश्च विश्वे च अक्षरामाश्चेति द्वंद्वसमासो त्रयश्चेयः गोग्रयः
एकोनचत्वारिंशत ३९ गोशरा एकोनषष्टिः ५९ एतावान् घटिकादिकः पातः पातगुणकः स्यात् अयं पातगुणको घट्याद्याः ३।१३
।३५।३९।५९ षष्टिनाडिकासु द्वयपातितेशेषनाड्यादिकं ५६।४६।२४।२०।१ अयं राजगुणको ज्ञेयः गुणकश्चेत्किमुच्यते यतः
शुभ्यादिध्रुवकानामियं ध्रुवगतिरतोऽतिवर्षगुणकानवेति यथागुणकोत्पत्तिः शोच्यते सूर्यवर्षेण जातोऽष्टकर्मसंस्कृतमध्यचंद्र
द्वादशोऽलक्षः सन्तिथ्यादिशुद्धिगुणकः स्यात् सूर्यवर्षसप्तलक्षे शेषं वाराद्यष्टपः सूर्यवर्षेण जाता मध्यमा अष्टकर्मसंस्कृता सौमादयः षट्ग्रहाः
षट्लक्षाः संतः सौमादिषण्णां घट्यादिगुणकाः स्युः यथा सूर्यवर्षादितः ३६५।१५।३१।१७।१९ ब्रह्मतुल्योक्तप्रकारेणाष्टकर्मसंस्कृतराश्यादिम
ध्यचंद्रः ४।१२।४६।४०।३१।५२ अंशाद्योयं द्वादशलक्षः १२ जघ्रशुद्धिगुणः ११।३५।३।२३।३०।१ एवमन्येषि सौमादिगुणकाः साध्याः ॥१२॥ अथ शु
भ्यादीनां क्षेपसत्रयथमंशुभ्यादयो क्षेपकाः चतुष्टयेनाह क्षेपः शुक्रोत्रयः त्र्यंशो गोघ्निः शंकराः नखाः अष्टेषु खेचसुत्रीणि गोक्षा वेदा
र्णवाः नृपाः ॥१३॥ व्याख्या त्रयः ३ त्र्यंशः इति दिनस्य त्र्यंशो विंशतिघटी अतो विंशतयः २० गोघ्निः एकोनत्रिंशत २९ शंकरा एकादश ११ न
खा विंशतयः २० तिथ्यादिको यं शुद्धिः क्षेपः एतच्छास्त्रादौ एतादृशाः शुद्धिरतोऽत्र क्षेपः उक्तः खं शून्यं षट् सुत्रीणि अष्टत्रिंशत ३८ गोक्षा एकोन
विंशतयः १९ वेदार्णवाश्च त्रयश्चत्वारिंशत ४३ नृपाः षोडश १६ एतादृशोऽष्टेश्वरादिकः क्षेपः ॥१४॥ अथ सौमबुधयोः क्षेपकाः चतुष्टयेनाह
सौमासिद्धास्त्रयः सूर्या वाजिनः कुंतिसिंधवः क्षेपः वेदा नगाग्नाक्षाः शक्रवेदाब्धिसागराः ॥१५॥ व्याख्या सिद्धाः त्रिनाः २४ त्रयः ३ सूर्याः द्वा
दश १२ वाजिनः सप्त ७ कुंतिसिंधवः गजसागराः ४८ एतादृशो घटिकाद्यो सौमक्षेपकाः यतः ग्रंथादौ एतादृशो सौमध्रुवः ग्रंथादौ ए
तादृशो मध्यराश्यादिसौमस्य अष्टबीजसंस्कृतस्य षडंशाः इत्यर्थः एवं सर्वत्र बुधादिक्षेपे ज्ञेयं अष्टवेदा गजार्णवाः ४८ नगाग्नाक्षा नगाः सप्त
निर्घायुगुणिताः अक्षाः ईष्टयः इति पंचत्रिंशतयः ३५ शक्राः १४ चतुर्दश वेदाश्चत्वारः ४ द्विसागराः द्विचत्वारिंशतः ४२ एतादृशो बुधक्षेपो घ
टिकादिकः ॥१६॥ अथ गुरुशुक्रयोः क्षेपकाः चतुष्टयेनाह जीवे लोककराः सिंह शराः खं सप्त षट् शराः शुक्रे रामाः शरद्रामाः षट्दस सिंह
रसिंधवः ॥१७॥ व्याख्या लोककराः त्रयो विंशत्यः २३ सिंधुशराश्चतुः पंचाशत ५४ खं शून्यं सप्त ७ षट् शराः षट् पंचाशत ५६ एतावान् घ

टिकादिको जीवगुरुध्रुवके क्षेपः रामास्त्रयः ३ शरद्रामाः पंचदश १५ षट् दश १० सिंधुरसिंधवः अष्टचत्वारिंशताः ४८ एतादृशो घ
टिकादिकः शुक्रे शुक्रध्रुवके क्षेपकः ॥१८॥ अथ शनिपातयोः क्षेपकाः चतुष्टयेनाह मंदे चंद्रशरा देता गोग्रयः पंचषट् गुणाः पा
तेऽब्धाः धृतिः सर्पः समुद्रा विंशति २० नखः ॥१९॥ व्याख्या चंद्रशराः एकपंचाशतः ५१ देताः द्वात्रिंशतः ३२ गोग्रयः एकोनचत्वारिंशतः ३९ पं
चषट् गुणाः षट् क्षतिः ३६ एतादृशो घटिकाद्यो मंदे शनौ क्षेपको अब्धाः सप्त पंचाशतः ५७ धृतिरष्टादशः १८ सर्पः समुद्राः अष्टचत्वारिं
शतः ४८ विंशतिः २० नखः पूर्णे घटिकादिको यं पाते क्षेपकः पातादेव राज्ञ करणमत्र ततो महादेवेन अष्टशक राज्ञगुणक क्षेपको नो
क्तो इति कृता राज्ञगुणकः कृतः परं क्षेपकानां वस्तु न नोक्तोऽत्र एते शुभ्यादीनां क्षेपकाः यथादौ स्वस्वध्रुवकाः ज्ञेयाः ॥१९॥ अथ सितवर्ष
शुभ्यादिध्रुवसाधनमनुष्टुपेनाह नागाग्न्यर्कैर्नशाकघ्नाः गुणाः क्षेप्ययुताध्रुवाः पलांतावादिमोकार्यौ विपलांताः परे ध्रुवाः ॥२०॥ व्याख्या
गुणाः शुभ्यादीनां स्वस्वगुणका नागाग्न्यर्कैर्नशाकघ्नाः नागाग्न्यर्कैः अष्टत्रिसूर्यैः १२३८ हीनो यः शाको ईप्सितशाकः तेन गुणाः स्वस्वक्षे
पेणयुक्ताः संतः स्वकीयास्वकीयाध्रुवकाः सवंति यतो महादेवदेवज्ञेन गजाग्निसूर्यमितेशाके १२३८ शास्त्रस्य क्षेपकक्षोष्टकादिर
चनाकृता आदिमोशुभ्यष्टपयोध्रुवौ पलांतौ स्थाप्यौ शुद्धि

शुभ्यादीनां गुणकाः घट्याद्यः								
शु	०	मं	बु	बृ	शु	श	पा	०
११	१	३१	५४	५	३७	२	३	०
३	१५	५४	७	३	३१	२	१३	०
५३	३१	१	३३	३१	५८	८	३५	०
२२	१७	३३	१०	५	५८	३४	३५	०
४०	७	२१	२२	७	६	१२	५५	

शुभ्यादीनां क्षेपकाः घट्याद्यः							
शु	०	अ	मं	बु	बृ	शु	श	रा
३	.	०	२४	४८	२३	३	५१	५७
२०	.	३८	३	३५	५४	१५	३२	१८
२५	.	१५	१२	१४	०	६	३९	४८
११	.	४४	७	४	७	१०	५	२०
२०	.	१६	४८	४२	५६	४८	३६	०

ध्यां पलांतावः परे ध्रुवाः सौमादीनां ध्रुवकाविप
लांता अक्षरांताः स्थाप्याः यतस्ते घटीपलात्मकाः रूपाः शे
षांकप्रयोजनं नहि यथोदाहरणेन लिख्यते संवत् १६
९२ वर्षे शाके १५५८ प्रवर्तमाने ध्रुवकानयने यथेष्ट
शाके १५५८ गजाग्निद्वादशभिः १२३८ हीने कृते जाता गता
ब्दा ३२० एतैः शुद्धिगुणकः ११।३।५३।२२।४० गुणितः ३५२०।९६०।१६९६०।७०४०।१२८००० षष्ट्याद्यवर्तापितः ३५४०।४४।४०।५३।

२०।२०।२०।

॥सोमकोष्टकाः सक्षेपाः सबीजाः एकं

०	१	२	३	४	५	६	७	८	९
२४	५६	२८	५९	३१	३	३५	७	३९	११
१६	१	४	५८	५२	४६	४०	३४	२८	२२
३२	३३	३५	३६	३८	३९	४१	४३	४४	४६
७	४१	१४	४७	२१	५४	२७	१	३४	१७
४८	९	०	५१	१२	३३	५४	१५	३६	१७

॥सोमदशास्थानानि॥

०	१	२	३	४	५	६	७	८	९
०	१४	३८	५७	१९	३५	५४	१३	३२	५१
०	०	०	०	१	१	१	१	२	२
०	१५	३१	४६	२	२७	३३	४८	४	२०
०	३३	७	४०	१४	४७	२१	५४	२८	३१
०	३०	०	३०	०	३०	०	३०	०	३०

॥सोमज्ञातस्थानानि॥

०	१	२	३	४	५	६	७	८	९
०	१०	२०	३०	४०	५०	६०	७०	८०	९०
०	२	५	७	१०	१२	१५	१७	२०	२३
०	३५	११	४६	२२	५७	३३	९	४४	२०
०	३५	१०	४५	२०	५५	३०	५	४०	१५

॥बुधकोष्टकाः सक्षेपाः सबीजाः एकं

०	१	२	३	४	५	६	७	८	९
५०	५९	८	१७	२७	३६	४५	५४	३	१२
३१	३९	४७	५४	२	९	१७	२४	३२	३९
४४	२७	१०	३३	६	३९	५५	१६	२६	५२
४२	५४	६	३५	४५	५६	३०	४२	५४	६

॥बुधस्पदशास्थानीय॥

०	१	२	३	४	५	६	७	८	९
०	३१	२	२३	५	२६	७	२८	१०	४१
०	२५	३१	४६	२	७	३३	४८	४	१९
०	३१	३	२५	६	३६	१०	४१	१३	४५
०	४२	२८	०	४८	०	१२	५४	३६	१८

॥बुधज्ञातस्थानीयः॥

०	१	२	३	४	५	६	७	८	९
०	१२	२५	३७	५०	२	१५	२८	४०	५९
०	३५	१०	४५	२१	५६	३१	६	४२	७
०	७	३४	०	५१	०	४२	०	१६	३१
०	०	०	०	०	०	०	०	०	०

॥गुरुःकोष्टकाः सक्षेपाः सबीजाः एकं॥

०	१	२	३	४	५	६	७	८	९
२३	२८	३३	३८	४३	४९	५३	५८	३	८
२२	२५	२९	३२	३६	४०	४३	४७	५०	५४
५९	५१	२२	१३	२४	३५	४६	५७	६८	७९
५९	७	०	७	२४	४१	५८	१५	३२	५०

॥गुरोःदशास्थानीयः॥

०	१	२	३	४	५	६	७	८	९
०	५५	४१	३१	२२	१२	३	५४	४४	३५
०	३५	२०	४५	२०	५५	३१	७	४१	२६
०	७	४२	३२	४३	३३	२४	०	२६	३७
०	०	३०	०	३०	०	३०	०	३०	०

॥गुरुज्ञातस्थानीयः॥

०	१	२	३	४	५	६	७	८	९
०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
०	२५	५१	७	३४	५९	२५	५०	१६	४२
०	४६	२७	५२	२०	४३	१५	४६	१७	४८
०	३६	२०	०	२०	४०	२०	०	२०	४०

॥शुक्रकोष्टकाः सक्षेपाः सबीजाः एकं

०	१	२	३	४	५	६	७	८	९
२	४०	७	५१	३२	१२	४३	२५	२	४३
४८	५४	०	६	३६	६	३६	६	३६	६
४८	५४	०	६	३६	६	३६	६	३६	६
४८	५४	०	६	३६	६	३६	६	३६	६

॥शुक्रेदशकस्थानीयः॥

०	१	२	३	४	५	६	७	८	९
०	१५	३०	४५	१	१६	३१	४७	२	१७
०	०	३१	४२	१६	३१	५६	२६	३६	५६
०	०	३२	०	३३	४४	०	५५	२६	३७
०	०	०	०	०	०	०	०	०	०

॥शुक्रेज्ञातस्थानीयः॥

०	१	२	३	४	५	६	७	८	९
०	३३	६	३९	१३	४६	२०	५३	२६	५९
०	०	३३	०	३३	०	३३	०	३३	०
०	३६	४६	५६	६	१६	२६	३६	४६	५६
०	३०	४०	५०	०	१०	२०	३०	४०	५०

॥शनिकोष्टकाः सक्षेपाः सबीजा एक

०	१	२	३	४	५	६	७	८	९
५१	५३	५५	५७	५९	१	३	६	८	१०
४७	४९	५१	५४	५६	५९	४	७	४	१२
३९	४७	५६	४	१३	२१	३०	३९	४८	५६
५	१९	१४	४६	२२	३१	४०	५०	०	१०
३६	४६	०	१२	२४	३६	४८	५८	१०	२४

॥शनिदशक॥

०	१	२	३	४	५	६	७	८	९
०	२०	४०	१	२१	४१	२	२२	४२	३
०	२१	४२	४	२५	४७	८	२९	२९	१२
०	२५	४१	७	४२	८	३४	५९	५१	४१
०	४२	०	४६	०	४८	०	५४	०	१६

॥शनिःज्ञातकस्थानीयः॥

०	१	२	३	४	५	६	७	८	९
०	२३	४७	१०	३४	५७	२१	४४	८	३२
०	३४	८	४२	१७	५१	२५	४९	३४	६
०	१७	३४	५१	८	२५	४२	५९	१६	३३
०	०	०	०	०	०	०	०	०	०

॥पातकोष्टकाः सक्षेपाः सबीजाः एक

०	१	२	३	४	५	६	७	८	९
५७	०	३	६	१०	१३	१६	१९	२३	२६
१३	२७	४०	५४	१०	२१	३५	४८	२	१६
४८	२३	५९	३५	१०	४६	२२	५७	३३	९
२०	५९	३५	१९	५९	३५	१९	५९	३९	१९
०	५९	५८	५७	५६	५५	५४	५३	५१	५१

॥पातदशक॥

०	१	२	३	४	५	६	७	८	९
०	३२	४	३६	१४	४१	५३	४५	१८	५०
०	१५	३१	४७	३	१९	३५	५१	७	१३
०	१६	५३	४९	४६	४३	३६	३३	२९	२६
०	३९	१९	५९	३९	१९	५९	३९	१९	५९
०	५०	४०	३०	२०	१०	०	५०	४०	३०

॥पातज्ञातक॥

०	१	२	३	४	५	६	७	८	९
०	२२	४५	७	३०	५३	१५	३८	१	२३
०	३९	१८	५८	३७	१३	५६	३६	१५	३४
०	२६	५३	१९	४६	२३	५९	३६	१३	४९
०	३८	१६	५५	३३	११	५०	२८	६	४०
०	२०	४०	०	२०	४०	०	२०	४०	०

जन्मामेज्ञातसंख्यांकाद्ग्रेयात्रक्रवर्गश्चनोऽकदशज्ञातेषुस्याद्यत्फलेक्यंध्रुवोत्रसः॥२॥ज्ञातयोर्योरमा॥गताद्यादिगिर्तक्रा॥१०॥ज्ञोऽ॥

कंस्थानेज्ञेयंलब्धानांपुनर्दशांशैः१०लब्धांशाः शेषांकंदशस्थानेस्थाप्यंयेलब्धांशाःसोऽतसंख्याकाः ज्ञातस्थानेस्थाप्या एकस्थानीयदशा
स्थानीयज्ञातस्थानीयशुद्धादिकोष्ठकेषु यत्फलंतेषामेकंशुद्धादिध्रुवःफलैक्यः सबीजः सअवयंबेस्यात्। यथोदाहरणं॥ गता
द्याः३२०दशास्तिस्रोंकाः शेषं१०एकस्थानीयंलब्धं३२पुनः दिशिः१०सैकं शेषं२दशास्थानीयं लब्धं३ ज्ञातस्थानीयमेनत्र। एतेसर्वेध्रुवं
साधनेयोग्यायतः प्रथमंशुद्धिसाधनंशुद्धेरेकस्थानीयदशास्थानीयज्ञातस्थानीयफलानिकोष्ठकैनेषामेकं।३३।६२।।१४।६४
षष्ट्याचापितं ३४।३४।३।५५।४३परिविशुद्धिर्लाभः शेषंतिथ्यादिकासंज्ञाः सबीजाः शुद्धिः४।३।५५।४ एवमष्टयादिध्रुवसा
धनंकार्यं एतेशुद्धादिध्रुवाः॥ वर्षेयावदुपयोग्यायतः एषोध्रुवकस्यासर्वावधिज्ञायग्रहाः स्पष्टाभवंति अथध्रुवकस्यायग्रहसा
धनमनुष्टुपेनैकेनाह॥ ग्रहाः स्वध्रुवनाम्नंकापंक्तिस्थाः स्वतलिखितैः कलांतरिपलादिघ्रे षष्ट्याप्तेस्ववर्णसंस्कृताः॥ आ
स्वध्रुवनाम्नंकपंक्तिस्थाः ग्रहाः स्थाप्याः स्वः स्वकीयोयोध्रुवः स्तस्योपरिविलागेयो नाम्नंकः घट्टकः तदंकमितायापंक्तिर्घटी
पंक्तिः स्तत्रस्थाः सप्ताविंशत्यवधिज्ञायग्रहाः स्पष्टायग्रहाः स्थाप्याः किंविशिष्टाः स्वतलिखितैः कलांतरैः स्वस्वतलेः स्वोविलागेलि
तैः लिप्तांतरैपलांतरैः दिग्भ्रैः स्वध्रुवकेघटिकाधः यत्फलादितेनगुणितैः षष्ट्याप्तौषष्टिलिप्तैः६०सैकैः स्वर्णसंस्कृताः स्वर्णयि
त्वास्यात्रयासंस्कार्याकलांतरेधनंसंज्ञंतदापलादितोलब्धमंशादिफलंस्वग्रहकृतपन्नराशयादियदेधनंकार्यं यदाकलांतरंऋ
णसंज्ञंतदालब्धमंशादिफलंग्रहेऋणंकार्यं वक्रंच दिनकरेणोपिसार्द्धश्लोकेन विद्यमानघटीघटा दधिकेगम्यखेटके धनमंत
रमेष्यत्र न्यूनेस्याद्ऋणमंतरं स्वनेतरेफलंचस्याद्ऋणतस्मिन्ऋणंफलं इत्थंसप्ताविंशत्यवधिज्ञाःस्पष्टग्रहाःसोमादयोभवंति तदाहरणं
यथासोमध्रुवःसबीजः ३२।२४।५० यथाध्रुवोपरिसप्तविंशत्यग्रः अतोसप्तविंशत्यमघटीपंक्तौप्रथमावधौस्पष्टसोमः६।५।१।१राशयादि
स्थाप्यः अथस्तनधनरूपेणकलांतरेणत्यक्तसोमध्रुवकस्यपलादि२४।५०गुणितं२३।२६८।५०षष्टिहृतलब्धंकलांशंकलादि३८।४४।
१० पूर्वस्थापितासोमे६।५।१।१।१धनंऋणंतेषष्ट्याचापितारराशयादिस्पष्टसोमः६।११।३४।४८ प्रथमावधौज्ञातः अथद्वितीयावधौस्पष्टसो
मकरणं पुनस्थापितासोमध्रुवः ३२।२४।५० तस्यामवसप्तविंशत्यमपंक्तौ द्वितीयावधिज्ञोराशयादिकोसोमः५।२९।१६ अथस्तनध

नसंज्ञकेनकलांतरेणत्यक्तसोमध्रुवाधःस्थितंपलाद्ये२४।५०गुणितंषष्ट्याचापितं२४।१३।१० षष्टिलिप्तैः६०सैकैलब्धंकलादिध१।५३वि
द्यमानघटीसोमे५।२९।१६धनंऋणंतेषष्ट्याचापितस्पष्टसोमोराशयादिकः६।५।४७।५३ अथतृतीयावधौसप्तविंशत्यमपंक्तौराशयादिसोमः
५।२४।४०।१० अथस्तनकलांतरेणधनरूपेणत्यक्तध्रुवाधःस्थितंपलादिः२४।५०गुणितंषष्ट्याचापितं२२२५।१६ षष्टिलिप्तैलब्धंकला
दि३७।१ अंशादिकृतंसन६।१।१।१तस्मिन्स्थापितसोमे५।२४।४०।१०धनंऋणंतेतृतीयावधौस्पष्टसोमोराशयादिकः६।५।५०।१एवंसर्वे
त्रसर्वावधौस्पष्टसोमःकार्यः एवमन्येपिज्ञेया अथानुष्टुपेनैकेनग्रहाणांगतिचारयोःसाधनमाह ग्रहवक्रगतिचारौच स्वर्णस्वरं
तरैःस्फुटौ ऋयाधिकेन्यथाशुद्धौ ज्ञेयःसंज्ञाविपर्ययः॥ व्याख्या स्वर्णैःस्वरंतरैर्धनसंज्ञकैःऋणसंज्ञकैश्च स्वकीयर्गत्यंतरैश्चा
रांतरैश्चग्रहवक्रदसाधनवत्स्पष्टगतिचारौसाध्यौ यथाध्रुवकोपरिस्थांकमितेघटीपंक्तौ ईप्सितावधौवांछितग्रहगतिःस्थाप्यास्वध्रु
वानांघटीत्यक्तांधस्तनपलादिनागतेरधस्तंधनर्णसंज्ञंगत्यंतरंविकलात्मकंगुणितं षष्टिलक्तैलब्धंविकलात्मकं पूर्वस्थापितांग।
तोधनर्णकार्यं गत्यंतरंधनसंज्ञं तदागतिफलंगतौधनंकार्यं ऋणसंज्ञंगत्यंतरंतदागतिफलंगतौऋणंकार्यं एवंग्रहाणांस्पष्टगति
स्यात् एवंचारश्चयथाध्रुवकोपरिस्थघटीमितघटीपंक्तौयस्यामवधौवक्रमार्गोदयास्तानांचाराश्चारदिनाःसंतितेचाराएकत्रस्था
प्याचाराधःस्थितैर्धनर्णरूपैश्चारांतरदिनैःस्वध्रुवाधःस्थंपलादिगुणितंषष्टिलक्तैलब्धंदिनादिपूर्वस्थापितचारदिनेषुधनर्णकार्यं
चारांतरंधनसंज्ञंतदाधनं ऋणसंज्ञंतदाचारदिनेषुऋणंकार्यं एवंस्पष्टःचारःस्यात् ऋयाधिकेगतिचारयोःसाधनेऋणरूप
ग तिफलेचारफलेवगतिचारास्तांमधिकेधिकविषयेकिंकार्यं गतिफलंगतौनशुध्यति चारफलंचचारेनशुध्यतीत्यर्थः तदा
अन्यथाशुद्धौविपरीतशुद्धौसंज्ञाविपर्ययोज्ञेयः यदाऋणरूपंगतिफलंगतौनशुध्यतितदागतिःगतिफलेशोध्यशेषागति
र्ज्ञेया परंतत्रवक्रादिसंज्ञाविपर्यासःस्यात् यदाकोष्ठकस्यागतिर्वक्रा तदामार्गागतिर्ज्ञेया यदाकोष्ठस्यागतिर्मार्गातदावक्रग
तिर्ज्ञेया एवमृणरूपंचारफलंचारदिनेषुनपतति तदाकोष्ठकस्याश्चारदिनाश्चारांतरफलेरीनाःकार्याःशेषंचारोदिनाद्याः त
स्यचारस्यगतेष्वसंख्याविपर्ययःस्यात्यथासर्वग्रहाणांसर्वावधिचारः वक्रमार्गोदयास्तदिनाः अवधिसमयादेशरूपाःसर्वत्र।

ज्ञेयाः वक्रंचदिनकरेण वक्रंमार्गोदिवास्तास्तेचारास्पुरेषसंज्ञकाः अतोचारश्चारफलेशुद्धतितदाअवधिसमयाद्गतरूपाश्चाराश्चायातिस
वत्र अवधिसमयातद्वर्गणितागतवक्रमार्गोदयास्तदिनाज्ञेयाइत्यर्थः अथवाशकांरांतरं यदाऋणंचारांतरंफलेचारेनशुद्धयति त
दाचारंचतुर्दशयोजयित्वातदनुचारफलेऋणंकार्यंशेषंगतावधौएष्यचारोज्ञेयः तथाधनरूपांचारांतरफलेचारेधनेकृतेयदिचतुर्द
श त्योऽधिकानवंतितदाचाराचतुर्दशःपात्याः शेषमयिमावधौएष्यचारोज्ञेयः उदाहरणं तस्यामेपक्षोप्रथमावधौसोमस्यगति २०
अ ध्रुवस्वेनऋणरूपेणगत्यंतरेणविकलात्मकेन ४७० ध्रुववस्वपलादि २४।५० गुणितंषष्ट्याचटापितं ११०।२०।० षष्टिनक्रंलब्धंविकला
१९८ एतत्कलादि ३।२८ तस्यां २८।२० ऋणंकृतेस्पष्टप्रथमावधौसोमगतिर्वक्रा २५।२ अस्यामेवपक्षोद्वितीयावधौसोमगतिः २३।२ अ
ध्रुवस्वेनधनरूपेणगत्यंतरेणविकलात्मकेन २२० ध्रुवादिध्रुवस्वपलादि २४।५० गुणितं ५४६३।२० षष्टिनक्रंलब्धंविकला ९१ कलाद्यमि
तत ३१ तस्यां २३।२० धनंकृतेस्पष्टसोमगतिः २४।५१ वक्रात्तृतीयावधौसोमगतिः १२।२० अथध्रुवस्वेनविकलारूपेणगत्यंतरेधनसंज्ञेन
ध्रुववाध्रुवपलादि २४।५० गुणि १२०१३ षष्टिनक्रंलब्धंविकलाः २१ कलाद्यामितत ३।३१ तस्याधनंकृतेस्पष्टसोमगतिः १५।५५ वक्र
एवंसर्वत्रज्ञेयं अत्रचारोदाहरणं तृतीयावधौमार्गीलिखितोऽतश्चारांतरदिन १२ धनरूपेध्रुववाध्रुवपलादि २४।५० गुणितं २७८।० ष
ष्टिनक्रंलब्धंदिनादि ४।५० कोष्टकस्थमार्गदिन ११।३० धनंकृतेजातश्चारोदिनाद्यः १६।२० चतुर्दशभ्योऽधिकोयंचारोऽतोऽस्य
चाराच्चतुर्दशयात्याः शेषंचारः २।२० अयमयिमावधौज्ञेयः यतश्चतुर्थावधिसमयाद्द्वाविंशतिघटिकाधिकदिनद्वयेनमार्गीनि
मः परंतुअत्राष्टपेचारसंस्कारोदाहरणेनकृते यतोष्टपेचक्रसंस्कारंदत्त्वा चारसंस्कारमग्रेदर्शयामि अथयद्देशुद्धतिसंस्कारम
नुष्टुपेनैकेनाह ध्रुवस्थितिपलत्र्यंशा दीनघ्नाः पूर्णलोचनैः स्वर्णहृतसुहृतःखेटा कलास्वाद्यानिताःस्फुटाः २४ व्याख्या ध्रुवस्थितिप
लत्र्यंशा दीनघ्नाः पूर्णलोचनैः ध्रुवेस्थितानिपलानितेषांत्र्यंशाश्चतीयोत्सगः तेनरहिता विंशतयः तेनैवत्र्यंशेनैवगुणिता स्तेस्व
र्णहृत्सुधृतैःधनर्णसंज्ञकहृतिस्तत्कोकलासुग्रहकलासुआद्यानिताःसंतःखेटाःग्रहाःस्फुटास्तवंति यदाधनसंज्ञाहृतिस्तदाजच्चे
फलंकलाद्यंग्रहकलासुधनेकार्यं ऋणसंज्ञाहृतिस्तदाजच्चफलंग्रहकलासुऋणंकार्यमित्यर्थः उदाहरणं यथा प्रथमावधौ

डाक्टर भाऊजी दाजी लायब्रेरी MEMORIAL LIBRARY

पूर्वकृतःस्पष्टसोमः ६।११।३४।४८ सोमध्रुवस्य ३२।२४।५५ घटीस्थक्षायलानांद्वतीयलागेन ८।१७ विंशति २० दीना ११।४३ एताः
त्र्यंशेनैव ८।१७ गाम्त्रिकृत्यागुणिताः षष्ट्याचटापिता ७५३।११ प्रथमसोमावधिस्वहृतिस्तिः ३८ तत्कालजंकलादि २।३३ हृतिरत्र
धनरूपातेनपूर्वागतसोमः ६।११।३४।४८ धनंकृतेस्पष्टतरसोमः ६।११।३७।२१ एवंसर्वत्रहृतिसंस्कारःकार्यः यत्रावधौ हृतिःपूर्णः
तत्रपूर्वकर्मणैवस्पष्टतरग्रहः नतुसंस्कारः अथहृत्याधिक्येसतिगतोत्तरोदाहरणं यथाचतुर्थावधौसोममार्गीगतिः ४।१० अ ध्रु
स्वेनऋणरूपेणगत्यंतरेणविकलात्मकेन ७२० ध्रुवाध्रुवस्वपलादि २४।५५ गुणितं १७८८० षष्टिनक्रंलब्धंविकला २९८ कलादि
कमतत ४।५८ त्रयस्विस्वगतोऽ ४।१० नशुद्ध्यति अतोगतिफलगतिः शुद्धाः ज्ञेयेण ४।५८ गतिः विपरीतशुद्धात्वगतिरियंवक्रीज्ञेयानतु
मार्गी अथबुधस्यस्पष्टीकरणोदाहरणं यथाबुधध्रुवः ३१।४८।४९ त्रिंशत्रमयटीपक्षोप्रथमावधौबुधोराशयाद्यः ११।२४।३५।१० अ ध्रु
स्वेनऋणरूपकलांतरेण २२० ध्रुवाध्रुवस्वपलादिः ४८।४९ गुणितं षष्ट्याचटापितं १०७३९ षष्टिनक्रंलब्धंकलादि १७८।१९ ऋण
संज्ञत्वादनेनोत्तरादिना २।५८।१९ अवधिस्वबुधो ११।२४।३५।० दीनः ११।२१।३६।१ अत्रैवाध्रुवस्वगत्यंतरेणऋणरूपेण १६९ ध्रुवाध्रु
स्वपलादिगुणितं ७८१० षष्टिनक्रंलब्धंविकला १३० कलाद्येनानेन २।१० प्रथमावधिस्वागतिः ५२।५० दीनास्पष्टबुधगतिः ५०।४०
अथहृतिसंस्कारः बुधध्रुवाध्रुवस्वपलानांत्र्यंशेन १६।१६ दीनाविंशति २०।३४।४४ तेनैवगुणिताः षष्ट्याचटापिताः ६०।४३।४४ प्रथ
मावधिस्वहृत्याऋणसंज्ञायाहृ तत्कालजंकलादि ०।५४ एवंगतबुधे ११।२१।३६।१ ऋणंकृतेस्पष्टबुधः ११।२१।३५।१० एवंसर्वावधि
षुबुधःस्पष्टःकार्यः एवंसर्वावधिषुगुर्वादयःस्पष्टाःकार्याः शाके १५५० सर्वावधिजासोमादयःकोष्टकतोज्ञेयाः अथप्रकारां
तरेणकलांतरात्फलानयनार्थमनुष्टुपेनैकेनाह तत्रेत्यष्टविंशत्रकाणि विपलेध्रुवकस्थितैः कलांतरंसदस्वघ्नं तत्रेत्रघ्नाफ
लंसवेत २५ व्याख्या ध्रुवकस्थितैर्विपलैःषट्त्रिंशत्रकाणितत्रेत ध्रुवकेषुघटीस्थक्षायलानामष्टरणिध्रोकरस्थितानिऋ
ज्ञातैःषट्त्रिंशत्रकाहृष्टपपपलाद्या इष्टावधिस्वंकलांतरंसदस्वघ्नंसदस्वेणगुणितं तेनतत्रघ्नफलेनतत्रेत त्रघ्नंकलादिफलं
सवेत् ततइष्टावधिस्वग्रहेषुकलांतरस्वहृनर्णंकार्यं कलांतरधनसंज्ञंतदाग्रहेफलंतद्धनेकार्यं ऋणसंज्ञंतदातत्फलंग्रहेऋ

णकार्यं तस्मिन्नर्थे हृतिफलं स्पष्टीयते संस्कार्यं इति कृते स्पष्टो भवति यथोदाहरणे यथा तौमध्रुवः ३२।२४।५० घटीत्यङ्कापलानां
२४ मकराणि १४४० अभीष्टकर ५० युतानि १४९० एतैः घटत्रिंशाल्लकाः ६०००० तत्कालघटीकलाः २४१६ द्वात्रिंशन्नमघटीपलैर्यो
ष्टमावधिस्तत्कलांतरं ९३७ सहस्र १००० गुणितं ९३७००० लब्धकलाभिः २४१६ तत्कं लब्धकलादि ३८।५० अंशादिमेतत् ६।२७।५०
धनमेङ्कं कलांतरि शतघ्नमावधिस्तौमः ६।५७।० धनं कृते स्पष्टतौमः ६।११।३४।५० ततो हृतिसंस्कारो देयः। इत्थं गतौमसमहृत्याः स्या
त्। स्वल्पांतरत्वान्नदोषः अथ तेषां ग्रहाः कृतत्वात्सदर्धमनुष्टुप्पूर्वार्धेनाह॥ शुद्धासन्नाष्टपादेतो। नाडिकापलकालिकाः वा॥ शुद्धास
न्नाष्टपादेष्टे समीपे योष्टपादैः ष्टपदिनस्तस्मिन्दिने तो ष्टनाडिकापलकालिका। अष्टपघटीपलसमयिकाः स्फः॥ अष्टपे योवारः
शुद्धाश्रितेन तस्मिन्वारे ६।१ पा। यावंतिघटीपलानि। सन्मितघटीपलसमयिकाः पघमावधिकाग्रहा भवंतीत्यर्थः। एवं पघमावधिवारो
घटीपलानि चाष्टपवशादेवज्ञेय यथात्र शुक्रध ४।५।१५॥ अष्टपौ ४।२५।१२ तेन पघमावधिकाग्रहाश्चित्रसुदि ४ चतुर्थी तिथौ बुधवा
सरे सूर्योदयाद्गतघटी २५ पल १२ समयिकाज्ञेयाः। द्वितीयावधिकाग्रहाः लौकिकवैशाषकृष्ण १ तिथौ त्रितीयायां बुधदि
दिने सूर्योदयाद्गतघटी २५ पल १२ समयिकाः स्फः त्रितीयावधिकाग्रहा वैशाषसितत्रितीयातिथौ बुधदिने श्रीसूर्योदयाद्गतघ
टीपलसमयिकाज्ञेयाः भवंति। एवं सर्वावधिकाग्रहा सर्वे ग्रहाः चतुर्दशादिनांतरे ६।१ पवारे ६।१ पघटीपलसमयिकाज्ञेयाः॥ अथ
राशिध्रुवकाद्राशिस्पष्टीकरणमनुष्टुप्परार्धेनाह॥ षड्गुणो गो ध्रुवो शाद्यं। तत्पंक्तौ सुविधिं बुधः ६ व्याप॥ अगोः राशिध्रुवः
षड्गुणः सन् अंशाद्यं भवति। अंशाद्यो राशिर्भवतीत्यर्थः त्रिंशद्भिश्चतापितेराशयादिकं स्यात् तदा मिस्यादेफलं पंक्तौ राशौ स्थितप
तपंक्तौ स्वेधनकृतमनईप्सितवर्षांवितपंक्तौ स्पष्टः राशिः स्यात् शांस्त्रकर्त्रा महादेवेन राशिपंक्तिः कृता। मानहृत्पतेर्धनो वृत्ति।
कारेण नोतनाराशिपंक्तिः कृता कोष्टके ज्ञेयाय षात्रसबीजो राशिध्रुवः ४७।३४।४७ षड्गुणितः २८५।२८।४२ रात्रपाद्यमेतत्
५।१५।२८।४२ अथमपंक्तिस्वराशौ ७।१६।७।११ धनं कृते स्मिन्वर्षे प्रथमावधौ स्पष्टराशिः १७।१।३५।५३ अथद्वितीयावधिस्वराशौ
०।५।२२।४० तद्राश्यादिफलं ७।१५।२८।४२ धनं कृते द्वितीयावधौ स्पष्टराशिः १७।०।५१।२२ अथ तृतीयावधिस्वराशौ ०।१४।३८

११

॥ तौमस्यावधयः राश्यादिकाः

२	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७
६ १ ३७ २१	६ ५ ३८ ११	६ ० ३१ ३७	५ २८ ३१ २९	५ २९ १४ ९	६ २ २४ २९	६ ७ ३० २७	६ १३ ५० २०	६ २१ ४ ३७	६ २८ ५६ ३१	७ १५ १० ४३	७ १६ १५ ४९	७ २९ १५ ११	८ ४ ४७ ४१	८ १४ ३९ २९	८ २४ ५३ ४३	९ ५ १७ ४८	९ १५ ५० ३२	९ २६ ३६ ४०	१० ७ ५७ ४४	१० १७ ४१ २०	१० २८ ४१ ४२	११ ९ १९ ४२	११ १९ ५० २३	० ० ३२ ९	० १० ५९ ५५	० २१ ८ ३६
२५ २०	२४ ५४	१५ ५९ ३	२३ ५८ ३ २६	९ ३ २१	१९ ३५	२४ ०	२९ ८	३२ ३५	३५ ५	३७ २५	३९ २१	४० ५०	४२ ६	४३ ८	४४ २५	४५ १४	४५ ५६	४६ १२	४६ २६	४६ २८	४६ ८	४५ ५८	४५ ४६	४४ ५८	४४ १२	४३ ३८

॥ शुक्रावधयः राश्यादिकाः

२	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७
११ २१ ३५ ७	११ १९ ४३ ९	० ५ १३ ५	० २७ १५ १	१ २५ २८ ७	२ २२ १ २७	३ १५ ४७ ४	४ १ ४० ४८	४ १ १३ २६	३ २२ २९ २९	४ ० ५७ ७	४ २० ५७ ११	५ १४ १४ ३८	६ ९ १८ २३	७ १ ४३ ४१	७ १८ ६ ५	७ २० ३४ ४८	७ १२ ७ ४८	७ २६ ४४ ८	८ ४ ३७ २१	८ ७ ४ १२	९ २१ ३७ ३८	१० १५ २२ ४२	११ ४ ३७ ४४	११ ११ ९ २१	११ १ ३२ २	११ ३ १७ ३६
५.व ४०	३५ ४२	७ ५८ २८	१९ ५४	११५ ३०	१९ ४९	९० २३	३७ ४८	३५ ४७	५८ २८	६८ ३७	९७ १७	१०५ ४०	१२ १३	८७ ३३	५३ १३	१३४ ४५	३५ ८४	५३ ५८	८९ २४	१३ १९	१५ १८	९९ २	६३ ८	७३ ३१	३६ २१	४८ ५४
३. ३. २२ २४					३. ५. ३ २२ २४		३९ ५२ २४	३. ३. १२ १ ४८	मा ५२ २४		३३ ४ ३४ ३६		३५ ७ ४ ३६		४८		३३ ४ ४ ३६		३३ ५ ३४ ३६		३५ ८ ४९ २४		४३ २२ २४	३५ १२ २४	३३ २ १२ २४	

मा८ २२४४

फलैः राश
अगोः पातस्य ध्रुव
ः षड्गुणः सन् अंश
ाद्यं तस्यात्।

॥गुरोरवधयः॥

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७
४	४	४	४	४	४	४	४	४	४	४	४	५	५	५	५	५	५	५	५	५	५	५	५	५	५	५
७	७	८	९	१०	१२	१४	१६	१९	२२	२५	२८	१	४	६	९	११	१३	१५	१६	१६	१५	१३	१०	६	१	३
१६	१४	७	३	२८	१९	३०	५९	४०	३०	२४	२४	१९	११	१५	२७	४३	४०	१३	१५	१२	५३	१०	१८	१८	२१	४७
४१	१३	२२	३५	४७	१२	५९	२	१४	४१	२५	१७	१७	३३	५	४६	५९	४६	४२	३८	२	१९	९	१४	३०	३३	४२
२२	७	२	५	७	८	१०	११	११	१२	१२	१२	१२	१२	११	१०	९	७	५	२	१४	१३	३४	१४	६४	६४	६४
१८	१	४२	१२	३	३५	६	६	१८	३६	३९	३०	३०	७	२२	२४	६	३५	३७	३८	१८	११	१२	१५	२८	५०	२२
माघ																				३३						
२८																				४२						

॥शुक्रस्यावधयः॥

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७
१	१	२	२	३	३	४	४	५	५	५	५	५	५	५	५	५	६	६	७	७	८	८	९	१०	१०	११
२	१९	६	२२	८	२३	८	२९	३	१२	१६	१३	५	१	३	१२	२३	६	२१	७	२३	९	२६	१४	१	१८	५
४१	२७	१०	११	१	२४	५	४२	३२	२४	३४	४	४८	२५	५३	८	१३	४९	३७	६	१८	५८	१६	६	१९	३७	५५
७	४८	९	१२	४	५७	१९	७	१०	१५	५२	५८	४५	३६	७	३२	२०	५१	३४	१४	३१	७	४३	२१	३९	५८	१
७२	७१	६९	६८	६७	६४	६०	५६	४४	३२	४४	३४	३४	३२	२२	४२	७	६१	६५	६८	७०	७१	७३	७४	७४	७४	७४
२८	२७	५६	५५	३	३६	४२	४१	२३	३२	५०	३५	२९	३२	३९	२३	३४	३०	२७	२५	३४	३	९	९	१९	११	११

शन्यवेधयः॥

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७
८	८	८	८	८	८	८	८	८	८	८	८	८	८	८	८	८	८	८	८	८	८	८	९	९	९	९
२१	२१	२१	२१	२०	१९	१८	१८	१७	१६	१६	१६	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२४	२५	२७	२८	०	१	१	२
४१	४६	३६	१२	३४	४८	१६	९	२५	५३	३८	३१	५१	२२	७	७	१७	३७	२२	२९	५७	२४	४६	०	४	५७	३५
५२	३९	४५	५	९	५२	१२	१२	३२	५४	५	३२	१२	३८	३२	२५	४५	५	३८	५१	३८	५	४५	५२	४५	५	२५
२४	०४	०४	२४	३४	३४	३४	२४	२४	१४	०४	०मा	१	२	३	४	५	५	६	६	६	६	५	४	४	३	२
३३	१८	४५	१६	६	३६	५२	१९	५४	२९	४८	२०	४४	४८	४४	३६	२८	५८	८	२०	१२	२	३२	१६	१४	१२	२४

॥शास्त्रादौराशिपंक्तिनिर्बीजाकोष्टके

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७	३४
०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	११	११	११	११	११	११
१६	१५	१४	१३	१३	१२	११	१०	१०	९	८	७	७	६	५	४	४	३	२	२	१	०	२९	२८	२७	२७	२६	६
७	२२	३८	५३	९	२४	४४	५५	११	२६	४१	५१	१२	२८	४३	५५	१४	३०	४५	१	१६	३२	४७	१८	३४	४४	४६	६
११	४८	८	३०	६	३४	३	१२	७	२९	५८	२७	५५	२४	५३	२१	५०	१९	४७	१५	४५	१४	४२	४०	८	८	३७	वि
०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	मास

समप्रतिपंक्तिषुस्पष्टराज्ञ
स्यात् तदाहरणं यथा
पातक्रवः ०।४।४।१४
गुणः सन्त्रंशादिपातः
०।२।४।६।२।२।०।०।०
१।२०।२।४।६।८।१२।१३।१०।१।२।४।४।१।२।४।६।८।१०

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७	२८	पंक्तिदिनं ॥राज्यपंक्ति
०	१४	२८	४२	५६	७०	८४	९८	११२	१२६	१४०	१५४	१६८	१८२	१९६	२१०	२२४	२३८	२५२	२६६	२८०	२९४	३०८	३२२	३३६	३५०	३६४	३७८	॥प्रत्यवधिस्पष्टरा
०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	क्यर्क्षराद्वारवधि
०	०	१	२	२	३	४	५	५	६	७	८	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१५	१६	१७	१७	१८	१९	०	०	ऊंफलंराश्यादि
०	४४	५९	१७	५८	४२	२७	१२	५६	४०	२५	९	१८	३८	२३	७	५२	३६	२१	५६	३४	३४	१९	४	४८	३३	७	४४	कमक्षेयं मत्र
०	३१	३	३४	५	३५	८	३९	१०	४२	१७	४४	१५	४७	१८	४९	२१	१२	२७	२६	१७	१७	२९	०	३१	२	३४	०	

॥शाके १५५८ स्पष्टराज्यपंक्तयः॥

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७	२८	पंक्तिः॥
१०	१०	१०	९	९	९	९	९	९	९	९	९	९	९	९	९	९	९	९	९	९	९	९	९	९	९	९	९	देशांतरचरा
१	०	०	२९	२८	२७	२७	२६	२५	२४	२४	२३	२२	२१	२१	२०	१९	१८	१८	१७	१६	१६	१५	१४	१३	१३	१२	१२	दित्य फलयातांत
३५	५१	६	२२	३७	५३	८	२४	३९	५५	१०	२६	४१	५७	१२	२८	४३	५९	१४	३०	४५	०	१६	३१	४७	२	१८	१८	रेक्यतः धनर्णेनयु
५४	३२	५१	२०	४९	१८	४६	१५	४४	१२	४०	१०	३८	७	३६	५	३३	२	३१	७	२८	५७	२५	५४	२३	५२	२०	२०	तास्वेन दीनावर्ष

शानाडिकाः ॥२५॥ आप प्रतिदेशायनांशास्त्वां स्वेक्यवीथिकाः कर्त्तव्याः प्रतिदेशमकुद्भायास्त्रिलषष्टिवर्षेनायनांशेभ्यो गाद्वद्धि रतः स्वदेशीयाध्रुवा इष्टवर्षेअयनांशाश्च तास्त्वां स्वेक्यस्य कर्म्मवत्इष्टयोगांतरस्य वीथिकाः पंचषष्ट्याधिक त्रिंशतमिताः३६५पंक्तयो वक्रमाणमार्गेणकार्या वक्रमार्गेदियास्तराशिनक्षत्रपादचारणांकरणे तेस्योपंक्तिस्त्याष्टयः संस्कार्याः तद्यथा देशांतरचरादित्यफलयातांतरेक्यतः देशांतरंचचरंच आदित्यफलुफलंचयातमुदयांतरंचतेषां धनर्णेनत्रिन्नसंज्ञानां यदंतरमेकसंज्ञानांयवेक्यं तत्स्वेक्यमुच्यते तस्मात्स्वेक्यात्स्वेनधनर्णेनइष्टदिनस्वेनधनसंज्ञ केनऋणसंज्ञेनवा स्वेक्येन वर्षशानाडिकारामबीजरहिताष्टपघट्योयुता दीनावा कार्या यतोरामबीजसंस्कृताष्टपोर्कसाधने

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७	रविपंक्तिः
०	०	०	१	१	२	२	३	३	४	४	५	५	५	६	६	७	७	८	९	९	१०	१०	११	११	११	११	मध्यमरविः
०	१३	२७	११	२५	८	२२	६	२०	४	१७	१	१५	२९	१३	२६	१०	२४	८	२२	१९	३	१७	१	१४	१४	२८	षट्कमरहितः
०	४७	३५	२३	११	५९	४७	३५	२३	११	५९	४६	३४	२२	१०	५८	४६	३४	२२	१०	४६	३३	२१	५९	५७	५७	४५	
०	५४	९	४३	३८	३२	२६	२०	१५	१०	४	५८	५३	४७	४२	३६	३१	२५	२९	१४	३	५७	५१	४६	४६	४०	२५	
०	०	०	१	१	२	२	३	३	४	४	४	५	५	६	६	७	७	८	८	९	९	१०	१०	११	११	०	राश्यादिक
२	१५	२९	१२	२६	९	२२	५	१९	२	१६	२९	१३	२७	११	२५	९	२३	८	२२	६	२०	५	१९	३	१६	०	स्पष्टरवयः
७	४५	१६	४१	२	१५	३६	५३	१३	३७	५	४९	२४	१४	१२	१६	२७	४२	०	१९	३८	५४	७	१४	१४	२१	५३	
३८	२९	४२	२५	१०	३५	४७	४१	२२	३	३९	४८	३०	४९	३१	१४	४०	२६	१६	४७	२५	४७	२	२८	४६	१२	५४	
५८	५८	५७	५७	५७	५६	५६	५६	५७	५७	५७	५८	५८	५९	६०	६०	६१	६१	६१	६१	६१	६१	६०	६०	५९	५९	५८	गतिः कला
३५	८	४८	१५	२	४८	४८	५५	२०	२८	४८	८	५५	४१	८	२८	१	३५	२८	२८	२१	१	४८	२८	४१	२१	३५	विकला

केवलेकेवलेसापयोगी अन्यत्रसर्वत्रनिर्बीजाष्टपोग्राह्यः यतस्तद्बीजंसूर्यस्यैवज्ञेयं शुद्धाष्टपदिनादिष्टदिनस्वेनधन संज्ञस्वेक्यनाड्यादिनाष्टपघट्योयुताः कार्याः ऋणसंज्ञेनाष्टपघट्योहीनाः कार्याइत्यर्थः तस्मिन्संस्कृताष्टपेग्रहस्यवक्रा दिचारः संस्कार्यः चारानयनेएवंस्वेक्यसंस्कारः परमन्यत्रेष्टकाले ग्रहसाधनाय सावयवादर्गणस्वदिनाद्वेधनंस्वे क्यंतद्वत्संस्कार्यं तद्वदादर्शमयतोज्ञेयमितिविशेषार्थः अत्रवृत्तिकारेण नोतनंस्वेक्यसाधनंकृतं यथा सीरोद्यो मार्द्धपंचांगुलाधिकृत्ताधाश्च। शाके १५५८ प्रवर्त्तमाने अयनांशाः १९।१०।१० तानांकर्म्मवत्इष्टयोगांतरंकृत कोष्टक तोज्ञेयं सापयोगित्वादत्रस्वेक्यकोष्टकानोतनाः कृतास्तेलिखिताः परमेषांकर्त्तव्यतायेलिखितातत्तोज्ञेया यथादादर्शे यथात्रप्रथमावधौ बुधस्यमार्गचारोदिनाद्याः ८।२२।२४स्तेनाष्टमदिनस्त्रमृणसंज्ञंघट्यादिस्वेक्यंपाद्य रामबीजेनासंस्कृता

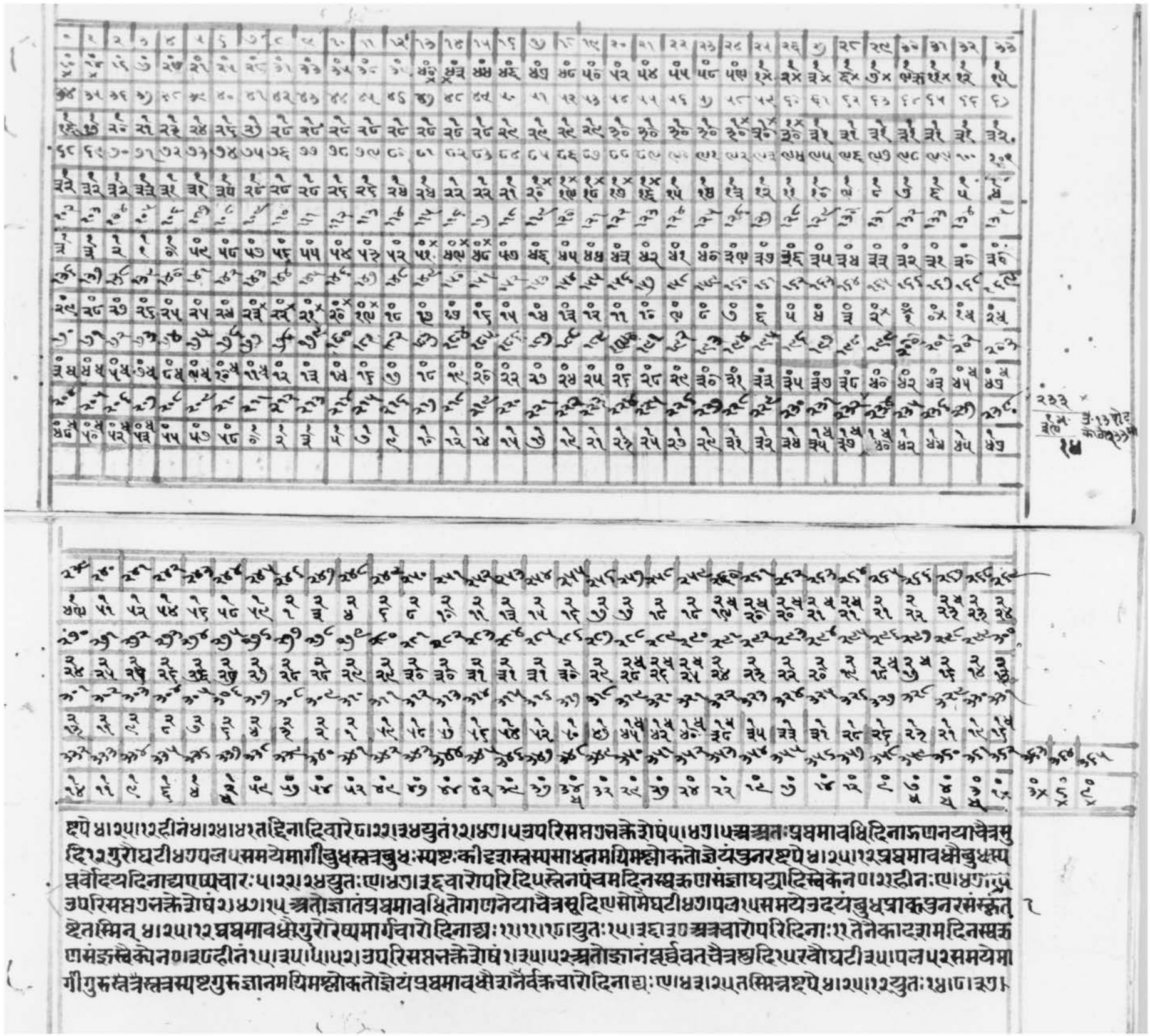

ष्टपे ४।२५।१२दीनं४।२४।४१तद्दिनादिवारेण।२३।३४युतं१२।४७।५३परिसप्तशतक्रेशेषं५।४७।५३अतःप्रथमावधिदिनाऽऽणनयाचैत्रसु
दि१२गुरोघटी४७पल५३समयेमार्गीबुधस्तत्रबुधःस्पष्टःकीदृशस्तस्यसाधनमथिमश्लोकतोज्ञेयंउनरष्टपे४।२५।१२प्रथमावधौबुधस्य
पूर्वोदयदिनाद्यएष्यवारः५।२३।२४युतःएण४७।३६वारोपरिदिपस्तेनपंचमदिनस्यऋणसंज्ञाघट्यादिस्वेकेन१।२३दीनःएण४७।५३
उपरिसप्तशतक्रेशेषं२।४७।१५अतोज्ञातंप्रथमावधितोगणनेयाचैत्रसूदिएमोमेघटी४७।पल१५समयेउदयंबुधप्राक्उनरसंस्कृत
ष्टेतस्मिन् ४।२५।१२प्रथमावधौगुरोरिष्यमार्गीवारोदिनाद्यः११।११।एयुतः१५।३६।३०अत्रवारोपरिदिनाः११तेनैकादशमदिनस्यऋ
णसंज्ञस्वेक्येन१।३०दीनं१५।३०।१५।२३उपरिसप्तशतक्रेशेषं१।३०।५३अतोज्ञानंप्रवर्तवतचैत्रशुदि१५परौघटी३०।पल५३समयेमा
र्गीगुरुस्तत्रस्तत्रस्पष्टगुरुज्ञानमथिमश्लोकतोज्ञेयंप्रथमावधौशनैर्वक्रवारोदिनाद्यः एण४३।२५तस्मिन्नष्टपे४।२५।१२युतः१४।०।३०।

अत्रवारोपरिदिनाद्यस्तेननवमदिनस्त्रऋणसंज्ञस्त्रैकेनपा३३दीन१४पा०४ उपरिसप्तसप्तक्रोषेपा०६४ अतःपूर्ववदष्टपातंवे
त्रसुदिश्यशनौसूर्योदयाद्गतजलघटीपा०पलअसमयेवक्रीशनिः वक्रार्थावधौसोमस्यदिनाद्यामार्गवारः २।२८।०अत्रत्र
योरवधियोदिनद्वयाधिकागतास्तेनवक्रःवक्रारिंशतादिनाजघर्दर्गणस्यगतास्तेनवक्रःचत्वारिंशत्तमस्त्रैकयकोष्टकेऋण
संज्ञंघटिकादिफलं१।२८ अष्टपंक्ति२५।१२ऋणकृतेसंस्कृताष्टपः४।२३।४४ दिनाद्येतस्मिन्मार्गवार२।२८।०युतः६।५१
४४ अत्रवक्रार्थावधिसमयोलौकिकज्येष्ठकृष्णप्रतिपत्त्रिथौबुधेसूर्योदयाद्गतजलघटी२५।१२समयेअस्तितोगम्य
नयाज्येष्ठकृष्णतृतीयायांशुक्रेसूर्योदयाद्गतजलघटी५१।४४समयेमार्गीसोमःएवंसर्वावधिसोमादीनांसर्ववक्रादि
वाराज्ञेया अत्रवाराधिकारात्तत्राशिवारनक्षत्रवारपादवारानयनेवृत्तिकारोदर्शयति उक्तंचतच्छास्त्रांतरे ग्र
ग्रहस्यावधिसंस्थितस्यऋर्यात्रयोरंतरगाविलिप्ता ऊनेनसाज्याविकलीकृतेनन्यूनाधिकेष्टगतगम्यवारः १ व्याप्तग्रहाणा
राशिनक्षत्रपादेषुसंक्रमेयाहशोग्रहःसइष्टग्रहउच्यते चखनःस्वकीयायावधिस्तस्यांसंस्थितोयोग्रहःस्तयोस्तयो
तेरगताः प्राप्तायाविलिप्ताविकलास्ताविकलीकृतेनऊनेनविकलात्मकेस्वगत्यासाज्यालब्धफलेनन्यूनाधिकेष्टसमि
गतगम्यवाराज्ञेयः अवधिस्त्वग्रहादिष्टग्रहेन्यूनेऽवधिसमयाद्गतवाराज्ञेयः अवधिस्त्वाद्गुहादिष्टग्रहेधिकेअवधिस
मयाद्गम्यवाराज्ञेयः एवंवाराज्ञेयः मार्गीग्रहास्तवतितदेवज्ञेयं यदावक्रीग्रहस्तदानक्रावेपरीत्यंस्याद्यथा य
दावधिस्त्वाद्गुहादिष्टग्रहोन्यूनस्तदाऽवधिसमयाद्गतगम्यवाराज्ञेयः यदाऽवधिस्त्वाद्गुहादिष्टग्रहोऽधिकस्तदाऽवधिसम
याद्गतवारःस्यादितिविशेषार्थः अथमार्गस्त्रग्रहएवंवारोदाहरणं अथकन्यातस्तुलेसोमःकदायास्यति तस्यादा
हरणं पंचम्यावधौसोमः ५।२०।१४।१४ अयंस्यावधिस्त्वग्रहः कन्यातस्तुलेयदासोमःद्वा०।०।०ईदृशोभवत्यभिष्टग्रहः एत
योरिष्टग्रहस्यावधिस्त्वग्रहयोरंतरस्य०।०।०।१४।१४विलिप्ताः२०।५१स्वगत्या०।२१विकलात्मकया०६१नक्रालब्धंदिनादिधा०।४।३
तेनात्रवक्रार्थावधेर्यादिनेवक्रोक्तावधिगताःतेनषष्ठितमकोष्टमेकस्त्रैनस्त्रैकयद्यादिना १।३०ऋणरूपेणसंस्कृताष्टपे४।३३।

डॉक्टर भाऊदाजी दाऊ स्मारक
DR. BHAU DAJI MEMORIAL

४२ अत्रेष्टमार्गीसोमअवधिस्त्वमार्गीसोमादधिकस्तेनेष्परूपः सलब्धावारः ४।५४।३३युक्तः ०।१०।५५उपरिसप्तसप्तक्रोषे२।१०
।५५राशिवारः अत्रपंचम्यावधिसमयोज्येष्ठसितप्रतिपद्बुधेघटी२५।पल१२समयेऽस्ति अतोगणनयाज्येष्ठसितषष्ठ्यां।
सोमेसूर्योदयाद्गतजलघटी१७।पल५५समयेऽजायांसोमआगमिष्यति अथमार्गस्त्रग्रहगतवारोदाहरणं सएवेष्टसो
मः द्वा०।०।०ए षष्ठिस्त्यावधिस्त्वसोमयोः द्वा२।२४।२०।०।रंतरस्य०।२।२४।२०वि कलाद्द द्ध स्वगत्या१०।३०विकलात्मकया
११७५नक्रालब्धंदिनादि०।२२।४३ अत्रेष्टमार्गीसोमोऽवधिस्त्वमार्गीसोमात्न्यूनस्तेनगतवारोयं अत्रसप्तदिनोनायाचअवध
योगतास्तेनत्रिषष्टतमकोष्टकस्त्रैकेन१।३०ऋणरूपेनसंस्कृताष्टपे४।३३।४४सप्तऽयुते११।३३।४४सगतवारो७।२३।४३दीनः४।०।५०अत्रज्ये
ष्ठसितप्रतिपदिमायाबुधेसूर्योदयाद्गतजलघटी२५।पल१२समयेषष्ठ्यावधिसमयस्तत्तोगतवारस्त्वाद्वेपरीत्येनगणनयाज्येष्ठसिताष्टम्यांबुधे
सूर्योदयाद्गतजलघटी०।०२८समयेऽजायांसोमः अत्रद्वयोराशिवारयोःबहुतरमतोत्रकःप्रत्ययःस्तत्रदेवमाह अत्रेष्टसोमस्यनिकटाव
धिः पंचमीतयायश्चारःसाधितःससूक्ष्मःअंत्यःस्थूलोतःसर्वेवारानिकटावधिस्त्वग्रहेरवेगतगम्यवाराःसाध्याःअथवक्रस्यग्रहस्यवारानय
नं तत्रप्रथमंगतवारोदाहरणं यदावक्रीग्रहःपुनश्चित्रायांयातितदाग्रहःद्द।४०।०।ईदृशोभवतिएतादृशइष्टोवक्रीसोमःद्द।द्द।४०।०
निकटावधिर्द्वितीयातत्रस्त्वसोमः द्द।०।३८।१२अनयोरंतरस्य०।१।१।४०विलिप्ता३०।०९द्वितीयावधिस्त्वगत्या२४।५१विकलीकृतया।
१४।०१नक्रालब्धंदिनादि०।३०।१५अत्रेष्टसोमोवक्रीअवधिस्त्ववक्रीसोमादधिकस्तेनगतवारोयंज्ञेयं अत्रैकावधिदिनद्वयोनागता
तेनद्वादशकोष्टकस्त्रैकेनघट्यादिना०।३०संस्कृताष्टपे४।२४।३३गतवारस्त्वात्मलब्धदिनादिवारो०।३०।१५दीनः१।५५।१०अत्रद्वि
तीयावधिसमयाद्वेपरीत्येनगणनयाज्ञातं यद्यपिचित्रमतत्रर्षिमास्यांरवौसूर्योदयाद्गतजलघटी ५५।पल१०समयेस्वातितःपुनःश्चित्रायां
सोमआगतः अथवक्रस्यगम्यवारोदाहरणं यदावक्रीग्रहस्तुलातःपुनःकन्यायामायातितदास्पष्टःग्रहः द्द।०।०।०ईदृशोभवतिएता
दृशोवक्रीइष्टसोमः द्द।०।०।० अस्यनिकटावधिस्त्रितयोतस्त्रितीयावधिस्त्वस्पष्टसोमः द्द।०।३०।५३ अनयोरंतरस्य०।०।३०।५३विकला
२३।०३स्त्रितीयावधिस्त्वगत्या१५।५५सवर्षितयाण।५५नक्रालब्धंदिनादि०।३०।२० इष्टसोमोवक्रीस्त्वावधिस्त्ववक्रिसोमाद्दीनस्तेनग

मचारोयं अत्रावधिद्वयेदिनद्वयाधिकंगतंतेनत्रिंशतमकोष्टकस्वस्वैकेनऋणरूपेन १।११ संस्कृताष्टपे धा २धा १ तज्जघ्नेदिना
दि २।३०।२० गम्यचारस्याऽऽक्रते १६।५४।२१ अत्रवैशाखसितऽतीयायांबुधेसूर्योदयाद्गतऽज्जघटी २५ पल १२ समयेद्वतीयाव
धिज्ञायग्रहास्ततःसमयाऽऽक्रणनयाक्रमेणवैशाखसितपंचम्यांशुक्रेसूर्योदयाद्गतऽज्जघटी ५४।पल २१ समयेत्रजातःपुनःकन्या
यामागमिष्यति एवंसर्वग्रहाणांवक्रमार्गोदयास्तराशिनक्षत्रपादचाराश्चसर्वेज्ञेयाः अथावधिसमयात्प्राक् अग्रेवाष
ष्ठानयनमनुष्टपेनैकेनाह वक्रावक्रागतिघ्नास्तांषष्ठ्याप्तास्वस्मृणंग्रहे ग्रहःसूर्योदयेस्यात् वक्रीनित्यंविधुत्रदः
ताःस्वैक्यसंस्कृताष्टपनाडिकावक्राध्वक्रगतिघ्नावक्रगत्यामार्गगत्यावागुणिताःषष्ठ्याप्ताःषष्टिलब्धाः लब्धैकर्क्षादि
फलैस्त्वावधिस्थग्रहेधनंऋणंवाकार्यं यदावक्रादिगतिस्तदाफलंग्रहेधनं यदामार्गगतिस्तदाग्रहेऋणंकार्यं एवमष्टपकाल
तप्राक्तस्मिन्नेवदिनेसूर्योदयेसग्रहःस्यात् विधुत्रदोराहुर्नित्यंवक्रीज्ञेयःसदा तथाष्टपकालादग्रिमदिनेसूर्योदयेग्रहसा
धनाय्याष्टकालादशेषघटीभिःफलंमेलयेत्थाधनर्णंकार्यं वक्रग्रहेफलमृणंमार्गग्रहेफलंधनंकार्यं अत्रसूर्योदयात्पुपलब्ध
ऋणं एवमष्टपकालात्प्राक्अग्रेवेप्सितदिनादीष्टकालेनग्रहचालनेस्पष्टइष्टकालऊःस्यादित्यर्थः तथाहृत्तिकारण
अवधेःप्राक् अग्रेमार्गसप्तदिवसग्रहानयनंसुकरं नोतनंऋतेतदग्रेदृष्टव्यं अथप्रथमावधेसूर्योदयेग्रहसाधनोदाह
रणं यथाप्रथमावधिज्ञात्पूर्णकोष्टकस्वस्वैकेनऋणरूपघट्यादिना १।१० संस्कृतरामबीजसंस्कृताष्टपः धा २३।२ घटी
भिः २३।२ सूर्यस्यप्रथमावधिस्थागतिः ५०।३५ गोमूत्रिकयागुणिता १३४०।२२ षष्टिलब्धाद्पलब्धैकलादिफलं २२।२०प्र
थमावधिस्थसूर्य १।२।१।३० ऋणंऋतेतस्मिन्नेवदिनेसूर्योदयेस्पष्टार्कः १।१४५।१० पुनःपूर्णकोष्टकस्वऋणसंज्ञंस्वैक्यघ
ट्यादिनासंस्कृतः १।१० रामबीजेनासंस्कृताष्टपः धा २५।२ घटीभिः २५।२ चंद्रस्यप्रथमावधिस्थावक्रगतिः २०।२ गोमूत्रिकां
यागुणितो ६२६।४० षष्टिलब्धलब्धैकलादिफलं १०।२६ वक्रगतिज्ञात्प्रथमावधिस्थाचंद्रधनेऋते ६।११।३० ।२ चैत्रसि
तचतुर्थ्यांबुधेसूर्योदयेस्पष्टचंद्रः ६।११।४०।४० पुनस्तात्रिर्घटीभिः २५।२ शुक्रप्रथमावधिस्थागति ७२।२८ गुणिता १८१०।४०

षष्टिहृतलब्धैकलादिफलं १।४ मार्गज्ञात्प्रथमावधिस्थाशुक्रे १२।४०।१७ ऋणंऋतेतस्मिन्नेवदिनेसूर्योदयेस्पष्टस्यशुक्रः
१२।१०।५३ एवमन्योपिसूर्योदयिकाःकार्याः एवमवधिरग्रिमदिनेपिग्रहाःसाध्याःसर्वग्रहाइष्टकालिकाश्चैवंकार्याः
अथावधेरासन्नदिवसेइष्टकालेग्रहःसाधनंहृत्तिकारोदर्शयति यथा संवत् १६७३ वर्षे शाके १५५० प्रवर्तमाने फाल्गुन
सितनवम्यांगुरोसूर्योदयाद्गतजज्जघटी ५०।६ समयेहृत्तिकारस्यवर्षप्रवेशः एतत्समयिकग्रहसाधनायावधिज्ञानार्थं
प्रथमंजघ्नग्रहगणिस्यसाधनमुपेंद्रवज्राहृत्तिरूपेनहृत्तिकारःकरोतितद्यथा मध्योगतास्तेखगुणैर्विनिघ्ना युक्तास्तिथी
नांगतसंख्यकेन शुद्धो निताषष्टिविलागहीना गणोस्तवेदष्टपतःसकाशात् ॥१॥ इष्टकगणोवर्षपवारयुक्तः सप्तावशे
षेरविपूर्वकःस्यात् न्यूनाधिकंचेदवशेषकंच सेकोनिरेकःसुधियाविधेयः ॥२॥ व्याप मध्योश्चत्राद्गतामासाश्चांद्रमा
सास्तेखगुणैस्त्रिंशद्भिर्गुणितास्तिथीनांगतसंख्यकेनयुक्ताः चांद्रमासस्यवर्तमानतिथ्यासदयावंतस्तिथयोगताः त
र्युताःशुद्धोनितास्वशुद्धेरुपरिस्थांकमिति तिथिभिःहीना नक्षत्रशुद्धेर्द्योगाद्याः षष्टिविलागहीनाःस्वकीयायःषष्टितमा
विलागस्तेनहीनाः षष्टिनागग्रहणेएकतिथिरूपेफलंग्राह्यं अत्रापिघट्योनग्राह्याः अर्धोत्पधिकत्वेरूपमपिनग्राह्यं इ
त्थंकृतेअष्टपतःसकाशात्गणोस्तवेत अष्टपसमयाज्जघट्यर्दिनगणःस्यात्गणःसअहर्गणःइष्टकस्थाप्यःसगणोवर्षप
वारयुक्तः अष्टपस्यापरिस्थवारसहितःसप्तावशेषःसप्तलब्धसतिशेषंवर्तमानोरविपूर्वकवारःस्यात् वेद्यद्यवशेषंन्यू
नाधिकंवारोनमिलतीत्यर्थः तदासुधियागणकेनसलब्धहर्गणः सेकोनिरेकत्वविधेयः यदासप्तलब्धेन्यूनवारआयाति
तदागणःसेकएकसहितोविधेयः यदासप्तलब्धेअधिकवारःआयातितदागणोनिरेकः एकरहितोविधेयः यतोहर्गण
स्यवारोनियामकः अत्रोदाहरणं अत्रगताश्चांद्रमासाः ११ त्रिंशद्भिर्गुणिताः ३३० चांद्रमासापेक्षयाशुक्लप्रतिपत्तोगण
नयाऽष्टोगतातिथ्योवर्तमानोनवमीतिनष्टनवयुताः ३३९ अत्रवर्षशुद्धिःधा ३।५५ तेनचत्रर्त्तिःग्रपरिस्थांकेभ्यहीनः ३३५९
षामेवषष्टितमालाभेन ५ हीनः ३३० अयंवैत्रसुदिधबुधेसूर्योदयाद्गतजज्जघटी २५।२ समयात्फाल्गुनसितनवम्यांगुरोसूर्यो

दयाऽनऊलघटी२५पलं१२ यावद्दिनगणः सदिनगणो३३०अष्टपस्योधा२५।१२परिस्थे चत्रिर्विरयुतः३३धसप्तनक्रः लघ्
स्यप्रयोजनं नदिशेषं५ एतन्मितारविवारतोगणनया वर्तमानोफाल्गुनसितनवम्यां गुरोवारः अतो लघ्वहर्गणाद्युदिन्पू
नवारोधिकवारश्चात्रायाति तदासैकेनिरेकेचक्रते शुद्धोलघ्वहर्गणः स्यात् अथसावयवाहर्गणसाधनं तस्माद्रविसाध
नायावधिज्ञानं धनर्णबालकं चक्रेति ऋणपंडवज्जासार्द्धवृत्तद्वयेनाह यदागणः सावयवः प्रसाध्यः गणादधः स्वेष्टघटीनि
वेश्या युतोनिताः स्वेक्यधनर्णनाम्ना वर्षज्ञानाडीरहिताविधेया ॥ एवं सवेत्सावयवोगणोस्मिन् शक्रैर्गतः स्यादवधेः प्रमाणं
नगाल्यशेषधनबालकः स्यात् नगाधिकोस्वामनुतो विशोध्याः ॥ तदावधिर्दस्वयुतो विधेयो नगाल्यशेषक्षयुतोत्रमानं ए
षां प्रसाध्या ॥ यदासावयवोगणः सघटिकोहर्गणः प्रसाध्यः प्रसाधनीयस्तदागणाद्दर्गणादधः स्वेष्टघटीस्वस्यजन्मसमयादे
रिष्टघटीर्निवेश्याः स्वाप्याः स्वेक्यधनर्णनाम्ना इष्टदिनमितकोष्टकस्वस्वैक्येनधनर्णरूपेनघट्यादिनायुतो निताः क्रमाकार्याः
वर्षज्ञानाडीरहिता अष्टपस्यघटीभिः हीनाः कार्याः परमत्रायं विशेषः यदारविसाधनीयसावयवाहर्गणसाधनं तदारभ
बीजसंस्कृताष्टपोगाद्यः अन्यद्रविसाधनायसावयवाहर्गणकरणे निर्बीजाष्टपोगाद्यः इतिविशेषार्थः ॥ एवं सावयवोगणः स
घटिकोलघ्वहर्गणः स्यात् अस्मिन्गणेशक्रैरवधेः प्रमाणं गतं स्यात् सद्दर्गणश्चत्रदशाप्तक्रः लघ्वमितमवधिप्रमाणं गतं अ
थिमाअवधिर्वेत्रैमानाङ्कया इत्यर्थः नगाल्यशेषधनबालकः स्यात् अहर्गणेशक्रैरधर्तकेसतिनगस्याल्पंसप्तस्यादीनंयच्छे
षं तादृशएव सर्वत्रधनबालकः स्यात् धनसंज्ञोदिनघटीपलरूपबालकः स्यात् नगाधिकोमनुतो विशोध्याः सप्तअश्वस्यात्रश
क्रैरेकादहर्गणेशेषसप्तस्याधिकं चत्रदशेशुद्धशोध्यशेषमितोदिनघटीपलरूपंबालकः ऋणसंज्ञं स्यात् तदातस्मिन्ऋणरूप
बालकेसति अवधिर्दस्वयुतो विधेयः शक्रैरेकादहर्गणेलघ्वमवधिप्रमाणं द्वियुतं कार्यमित्यर्थः ॥ अत्रास्मिन्नगाल्यशेषधनं
रूपबालकेसतिमानं लघ्वावधिप्रमाणं ऋक्षयुतं एकयुतं विधेयं ॥ उदाहरणं तस्माद्गणाद्दर्गणा३३०दधः इष्टघटी अत्र वर्षे
प्रवेशघटी५०।१ स्थापिता ३३०।५०।१ अत्राहर्गणः ३३०मितकोष्टकस्वस्वैक्येनघट्यादिनाधनरूपेण१।१९संस्कृताः ३३०।५०।२५

धनर्निर्बीजाष्टपस्यघटीभिः २५।१२ हीनः ३३०।२६।१३ अयंसावयवाहर्गणः श्रांशाविग्रहसाधनेज्ञेयः सूर्यसाधनेत्वसबीजाष्टपघटी
भिः ३३।१२ हीनत्वात् घटीव्यधिकस्तदहर्गणः ३३०।२५।१३ पूर्वोक्तगणः ३३०।२६।१३ त्रयोदशैवचत्रदशभिः धर्तकः लघ्वं २३ अवधिप्रमाणं
शेषं ०।२६।१३ सप्तस्याधिकं तेन शक्रैः ७।४ हीनं ५।३३।४७ अयं ऋणरूपबालको लोमादिग्रहसाधने सूर्यसाधने त्वयमेव घटीद्वयहीनः ऋणरूप
बालकः ५।३३।४७ ऋणरूपबालकत्वात् लघ्वावधिप्रमाणं २३ द्वियुतं २५ अतोत्रऽङ्गातं पंचविंशतिमावधिर्जग्रहस्तेन ऋणरूपबालकोक्तफलेन
संस्कार्यः ॥ अथबालकेन्यइष्टसमयेकग्रहसाधनेइष्टत्रिकडंपंडवज्जाइष्टत्रेनैकेनाह धनर्णचारेणगतिर्विनिघ्ना लघ्वावधिस्वारवरसैर्विभक्ता
लब्धं धनर्णवरवगेषु कार्यं वक्रेन्यथैवं रवचरास्तवंति व्याख्या धनर्णचारेणलघ्वावधिस्वागतिर्विनिघ्ना धनसंज्ञऋणसंज्ञं बालकेनलघ्वं यद
वधिप्रमाणं तत्रस्वास्वभुक्तिर्गुणितारवरसैर्विभक्ता षष्टिहृतलब्धा लघ्वंखगेषु धनर्णकार्यं धनसंज्ञबालकाज्जातंफलंलघ्वावधिस्वयदेधनं
कार्यं ऋणसंज्ञंबालकाज्जातंफलंलघ्वावधिस्वयदेऋणंकार्यं वक्रेवक्रयदे अन्यथावक्रेवपरीतंकार्यं यथाधनसंज्ञबालकादागतफलं
लघ्वावधिस्वयदेऋणंकार्यं ऋणसंज्ञबालकाज्जातंफलंलघ्वावधिस्वयदेधनंकार्यं एवममुनाप्रकारेणरवचरास्तवंति इष्टसमयस्पष्टग्रह
स्तु उदाहरणं पंचत्रिंशतिमावधिसूर्यस्य ११।३।१४।४६ गतिपलाभ्यां तेन ऋणसंज्ञसूर्यबालकेन ५।३३।४७ गोमूत्रिकयागुणितं ३३०।१
।५६ षष्टिहृत्वा लघ्वमंशादि ५।३०।२ ऋणरूपबालकत्वादवधिसूर्यं ११।३।१४।४६ ऋणंकृतेवर्षप्रवेशसमयिकोर्कः १०।२०।४४।४४ साएवपं
क्तिस्थागतिः ५०।४१ अथसोमकरणं पंचविंशतिमावधिस्तसोमः ०।०।३२।१० अस्यमार्गगतिः ४४।५८ तेन ऋणरूपसोमादिग्रहबाल
केन ५।३३।४७ गुणितषष्टिहृत्वा लघ्वमंशादि ४।१०।१० ऋणरूपत्वाद्ऋणंकृतेस्पष्टसोमः ११।२६।२२।१० अवधिस्थाएवगतिः ४४।५८ अथबु
धः पंचविंशतिमावधिस्त्वबुधोवक्री ११।११।०।२१ अस्यगतिवक्राः १३।३१ ऋणरूपबालकेनतेनैव ५।३३।४७ गोमूत्रिकयागुणितषष्टिह
रलघ्वमंशादि १।१०।११ ऽदऋणबालकेनजातं परंवक्रत्वाद्धनंकृतेस्पष्टोबुधः ११।२८।४।३२ साएवगतिः १३।३१ एवंसर्वग्रहाइष्टका
लिकाः कार्याः परमिह स्थूलसूर्यः स्यादतो इत्रिकारेणाष्टपकालात् प्रतिदिनं स्पष्टार्ककोष्टकानीतैः कृतास्तेयंत्रतोज्ञेयाः ॥ अथसूक्ष्म
मार्गेणतत्कोष्टकोपरिस्पष्टार्कसाधनं इष्टत्रिकडंपंडवज्जाइष्टत्रिनैकेनाह लघोर्गणस्यप्रमितेर्ककोष्टे स्फुटेनवक्रोविबुधेस्तुसूक्ष्मः गणेप्यना

डीगुणितास्वचुक्त्या सुसंस्कृतांषष्टिहृतास्वयुक्ता १ व्याख्या जयोर्गणस्यजघ्यदर्गणस्य३मितेर्कको१ष्टसूर्यकोष्टकेस्फुटेनस्फुटश्चासौ
इनश्चस्फुटेनस्फुटसूर्यःसगतिकोविबुधैःसूक्ष्मनक्तः प्रतिदिनंसूक्ष्मःस्पष्टसूर्यःस्यात् किंविशिष्टःगणैष्यनामीगणशावयवलघु
दर्गणैष्यनामीसुसंस्कृतासुष्टमतिज्ञायेनसंस्कृताः स्वेक्यसंस्कृताइत्यर्थः स्वचुक्त्यास्पष्टसूर्यस्यगत्यागुणितानामितायष्टिहृत
षष्टिलब्धासतीआसयुक्तः प्राप्तनकलादिफलेनयुक्तःसदितकार्यइतिकृतेइष्टकालेसूक्ष्मःसूर्यःस्पष्टःषट्कर्मसंस्कृतःस्यात्
यतोष्टकर्मज्ञास्त्रकर्त्रागुणकेक्षिप्तंरामबीजसंस्कारोष्टपेष्टत्रिकारणशक्तः शेषकर्मचत्रष्टयेक्यसंस्कारोसावयवलघुदर्गणा
साधनेष्टत्रिकारणपूर्वनक्तः यदाहरणं पूर्वसाधितरामबीजस्वेक्यसंस्कृतसावयवाद्दर्गणः ३३०।२०।१३ अतःपूर्णविंशति
मितेकोष्टस्पष्टसूर्यःसगतिकोराशयादिकः १०।२०।१०।२० गतिःदपादतस्मिन्नदर्गणेसंस्कृतगम्ययटी२०।१३सूर्यस्पष्टगत्याद्दपादगा
मत्रिकयागुणिता १६०।६।४०।४४ षष्टिलब्धकालघटीकलादि २०।१० तस्मिनसूर्येधनेकृतेषट्कर्मसंस्कृतःस्पष्टसूर्यःइष्टकालिकः १०।२०
४३।४६।सूक्ष्मोज्ञातवर्षप्रवेशसमयिकःअयंप्रतिवर्षस्फुटार्कोज्ञेयः ननुप्रतिवर्षस्पष्टार्कसाधनंकार्यं अथशुद्धपक्षेविनाको

सू	चं	मं	बु	बृ	शु	श	रा	के	ग्रहाः
१०	२	११	१२	५	९	९	९	३	रा
२७	१४	२६	१२	१४	२४	०	१४	१४	कं
४३	३१	२२	२४	३०	२७	४१	५	५	कु
४६	३०	०	३२	२८	९	१२	५	५	वि
६०	८५२	४४	७	६२	७४	४	३	३	गति
८	२०	५८	११	२८	९	१४	११	११	

ष्टकस्यसंक्रांतिलोग्यैक्यापरिलब्धादर्गणिसाधनंततःसूर्यसाधनेचानुष्टपत्रयेणा
ह राशीनांरविणासुक्ता जादीनांकोष्टकस्थिति लोग्यैक्यंवर्त्तमानस्य संक्रांतेश्च
गतादिना १ अनयोर्योगएकाक्षिपलाधिकदिनद्वयं कार्यंवदिगघटीयुक्तं दी
नेदिस्वेक्यसंस्कृते २ विनाशुद्धपक्षमित्वेस्यात्सावयवोलघुदर्गणः कार्योबुधस्ततः
सूर्यः पूर्ववदिष्टकालिकः ३ त्रिभिःकुलकं एषांव्याख्या रविणासूर्येणसुक्ताजा
दीनांराशीनांसुक्तायेमेषाद्याराशयः तेषांकोष्टकस्थलोग्यैक्यंकोष्टकेस्थितंलोग्यं
दिनादियदैक्यंततस्याप्यंचपनः वर्त्तमानस्यसंक्रांतेर्यदिगतादिना स्तस्याप्याचपनः

वर्त्तमानसंक्रांतिसुक्तदिनाद्यंस्याप्यं अनयोर्द्वयोर्योगस्वेक्यसंस्कृतेतद्दिनमितकोष्टकस्थकर्मचत्रष्टयेक्यसंस्कृतेएकाक्षिपला

गत	०	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७	२८	२९	३०	३१	३२	३३
मध्य	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१	१	१
मार्क	०	०	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७	२८	२९	०	१	२
	०	५९	५८	५७	५६	५५	५४	५३	५३	५२	५१	५०	४९	४८	४७	४७	४६	४५	४४	४३	४२	४१	४१	४०	३९	३८	३७	३६	३५	३५	३४	३३	३२	३१
	०	८	१६	२४	३२	४०	४९	५७	५	१३	२१	२९	३८	४६	५४	२	१०	१८	२७	३५	४३	५१	५९	७	१६	२४	३२	४	४८	५६	५	१३	२१	२९
स्पष्ट	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१	१	१	१	१
उक्त	२	३	४	५	६	७	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७	२८	२९	०	१	२	३	४
	७	६	४	३	२	२	५९	५७	५६	५४	५२	५०	४९	४७	४५	४३	४१	३९	३८	३६	३४	३२	३१	२९	२७	२५	२३	२१	१९	१६	१४	११	९	६
	३८	१४	४९	२५	१	१	१३	४५	२५	३८	४८	५८	८	१८	३८	३८	४८	५६	८	५	५६	४६	३७	२७	१८	८	५९	४९	४१	२०	५३	२४	५५	२६
गति	५६	५८	५८	५८	५८	५८	५८	५८	५८	५८	५८	५८	५८	५८	५८	५८	५८	५७	५७	५७	५७	५७	५७	५७	५७	५७	५७	५७	५७	५७	५७	५७	५७	५७
	३५	३५	३५	३५	३५	३५	३५	३५	८	८	८	८	८	८	८	८	८	४८	४८	४८	४८	४८	४८	४८	४८	४८	४८	४८	२८	२८	२८	२८	२८	२८

	३४	३५	३६	३७	३८	३९	४०	४१	४२	४३	४४	४५	४६	४७	४८	४९	५०	५१	५२	५३	५४	५५	५६	५७	५८	५९	६०	६१	६२	६३	६४	६५	६६
	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	२	२	२	२	२	२
	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७	२८	२९	०	१	२	३	४	५
	३०	२९	२८	२८	२७	२६	२५	२४	२३	२२	२१	२०	१९	१८	१७	१६	१५	१४	१३	१२	११	१०	९	९	८	७	६	५	४	३	२	१	०	५९
	३७	४५	५४	२	१०	१८	२६	३४	४३	५१	५९	७	१५	२३	३२	४०	४८	५६	१२	२१	२९	३७	४५	५३	१	१०	१८	२६	३४	४२	५०	५९		
	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	२	२	२	२	२	२	२
	५	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७	२८	२९	०	१	२	४	५	६		
	१	५९	५७	५४	५२	४९	४६	४४	४१	३८	३६	३३	३०	२७	२५	२२	१९	१६	१३	१०	७	५	५	५९	५६	५३	५०	४७	४४	४१	३५	३२	२९		
	५८	२९	०	३१	३	२९	४७	५	२४	४२	०	१९	३०	५५	१४	३०	३५	४०	४६	५१	५७	२	८	१३	२१	२५	२५	२४	२३	२२	२०	१७	१९	
	५७	५७	५७	५७	५७	५७	५७	५७	५७	५७	५७	५७	५७	५७	५७	५७	५७	५७	५७	५७	५७	५७	५७	५७	५७	५६	५६	५६	५६	५६	५६	५६	५६	५६
	२८	२८	२८	२८	२८	५	१५	१५	१५	१५	१५	१५	१५	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	५५	५५	५५	५५	५५	५५	५५	५५	५५

૬૭	૬૮	૬૯	૭૦	૭૧	૭૨	૭૩	૭૪	૭૫	૭૬	૭૭	૭૮	૭૯	૮૦	૮૧	૮૨	૮૩	૮૪	૮૫	૮૬	૮૭	૮૮	૮૯	૯૦	૯૧	૯૨	૯૩	૯૪	૯૫	૯૬	૯૭	૯૮
૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩
૬	૭	૮	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬	૨૭	૨૮	૨૯	૦	૧	૨	૩	૪	૫	૬
૨	૧	૦	૯	૫૮	૫૭	૫૬	૫૬	૫૫	૫૪	૫૩	૫૨	૫૧	૫૦	૪૯	૪૮	૪૭	૪૬	૪૫	૪૪	૪૩	૪૨	૪૧	૪૦	૩૯	૩૮	૩૭	૩૬	૩૫	૩૪	૩૩	૩૨
૭	૧૫	૨૩	૩૧	૩૯	૪૮	૫૬	૪	૧૨	૨૦	૨૮	૩૭	૪૫	૫૩	૧	૯	૧૭	૨૬	૩૪	૫૨	૦	૦	૧૬	૨૫	૩૩	૪૧	૪૯	૫૭	૧૫	૨૩	૩૧	૩૯	૪૭

૯૯	૧૦૦	૧૦૧	૧૦૨	૧૦૩	૧૦૪	૧૦૫	૧૦૬	૧૦૭	૧૦૮	૧૦૯	૧૧૦	૧૧૧	૧૧૨	૧૧૩	૧૧૪	૧૧૫	૧૧૬	૧૧૭	૧૧૮	૧૧૯	૧૨૦	૧૨૧	૧૨૨	૧૨૩	૧૨૪	૧૨૫	૧૨૬	૧૨૭	૧૨૮	૧૨૯	૧૩૦
૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩
૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬	૨૭	૨૮	૨૯	૦	૧	૨	૩	૪	૪	૫	૫
૨૯	૨૬	૨૩	૨૦	૧૭	૧૩	૧૦	૭	૪	૧	૫૬	૫૫	૫૨	૪૯	૪૫	૪૨	૩૯	૩૬	૩૩	૩૦	૨૭	૨૨	૨૦	૧૭	૧૪	૧૧	૮	૫	૨	૫૯	૫૬	૫૩
૯૯	૧૮	૧૬	૮	૧	૫૪	૪૭	૩૯	૩૨	૨૪	૧૭	૧૦	૪	૫૭	૪૯	૪૨	૩૫	૨૮	૨૧	૧૭	૬	૫૯	૫૧	૪૫	૪૮	૪૭	૪૬	૪૫	૪૪	૪૪	૪૩	૪૨

૫૬	૫૬	૫૬	૫૬	૫૬	૫૬	૫૬	૫૬	૫૬	૫૬	૫૬	૫૬	૫૬	૫૬	૫૬	૫૬	૫૬	૫૬	૫૬	૫૬	૫૬	૫૬	૫૬	૫૬	૫૬	૫૬	૫૬	૫૬	૫૬	૫૬	૫૬	૫૬
૫૫	૫૫	૪૯	૪૯	૪૯	૪૯	૪૯	૪૮	૪૮	૪૮	૪૮	૪૮	૪૮	૪૮	૪૮	૪૮	૪૮	૪૮	૪૮	૪૮	૪૮	૪૮	૪૮	૫૫	૫૫	૫૫	૫૫	૫૫	૫૫	૫૫	૫૫	૫૫

૩૧	૩૨	૩૩	૩૪	૩૫	૩૬	૩૭	૩૮	૩૯	૪૦	૪૧	૪૨	૪૩	૪૪	૪૫	૪૬	૪૭	૪૮	૪૯	૫૦	૫૧	૫૨	૫૩	૫૪	૫૫	૫૬	૫૭	૫૮	૫૯	૬૦	૬૧	૬૨
૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪
૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬	૨૭	૨૮	૨૯	૦	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮
૩૪	૩૩	૩૨	૩૧	૩૧	૩૦	૨૯	૨૮	૨૭	૨૬	૨૫	૨૪	૨૪	૨૩	૨૨	૨૧	૨૦	૧૯	૧૮	૧૮	૧૭	૧૬	૧૫	૧૪	૧૩	૧૨	૧૨	૧૧	૧૦	૯	૮	૭
૨૮	૩૬	૪૪	૫૩	૧	૯	૭	૨૫	૩૨	૪૨	૫૦	૫૮	૬	૧૪	૨૨	૩૧	૩૮	૪૭	૫૫	૩	૧૧	૨૦	૨૮	૩૬	૪૪	૫૨	૦	૯	૭	૨૫	૩૩	૪૧

૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪
૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬	૨૭	૨૮	૨૯	૦	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭
૫૦	૪૭	૪૪	૪૧	૩૯	૩૬	૩૩	૩૦	૨૭	૨૪	૨૧	૧૮	૪૬	૧૩	૧૦	૭	૫	૨	૫૯	૫૭	૫૪	૫૧	૪૯	૪૬	૪૪	૪૧	૩૯	૩૬	૩૪	૩૨	૨૯	૨૭	૨૭
૪૦	૪૭	૪૯	૫૪	૦	૫	૧૧	૧૬	૨૨	૨૭	૨૪	૪૧	૩	૨૧	૪૦	૧૯	૭	૨૬	૫૪	૧૨	૩૧	૫૪	૨૫	૫૬	૨૮	૫૯	૩૦	૩	૩૪	૫	૩૭	૯

૫૬	૫૭	૫૭	૫૭	૫૭	૫૭	૫૭	૫૭	૫૭	૫૭	૫૭	૫૭	૫૭	૫૭	૫૭	૫૭	૫૭	૫૭	૫૭	૫૭	૫૭	૫૭	૫૭	૫૭	૫૭	૫૭	૫૭	૫૭	૫૭	૫૭	૫૭	૫૭
૫૫	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૫૫	૫૫	૫૫	૫૫	૫૫	૫૫	૫૫	૫૫	૫૫	૫૫	૫૫	૫૮	૫૮	૫૮	૫૮	૫૮	૫૮	૫૮	૫૮	૫૮	૫૮	૪૮

૧૩૧	૧૩૨	૧૩૩	૧૩૪	૧૩૫	૧૩૬	૧૩૭	૧૩૮	૧૩૯	૧૪૦	૧૪૧	૧૪૨	૧૪૩	૧૪૪	૧૪૫	૧૪૬	૧૪૭	૧૪૮	૧૪૯	૧૫૦	૧૫૧	૧૫૨	૧૫૩	૧૫૪	૧૫૫	૧૫૬	૧૫૭	૧૫૮	૧૫૯	૧૬૦	૧૬૧	૧૬૨
૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫
૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬	૨૭	૨૮	૨૯	૦	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧
૩૯	૩૬	૩૩	૩૦	૨૭	૨૪	૨૧	૧૮	૧૫	૧૨	૯	૬	૩	૫૯	૫૬	૫૩	૫૦	૪૭	૪૪	૪૧	૩૮	૩૫	૩૨	૨૯	૨૬	૨૩	૨૦	૧૭	૧૪	૧૧	૮	૫
૧૧	૧૯	૨૭	૩૫	૪૩	૫૨	૦	૮	૧૬	૨૪	૩૨	૪૧	૪૯	૫૭	૫	૧૩	૨૧	૩૦	૩૮	૪૬	૫૪	૨	૧૦	૧૯	૨૭	૩૫	૪૩	૫૨	૧૦	૧૯	૨૭	૩૫

૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫
૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬	૨૭	૨૮	૨૯	૦	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯
૨૯	૨૬	૨૩	૨૦	૧૭	૧૪	૧૧	૮	૫	૨	૫૯	૫૬	૫૩	૫૦	૪૭	૪૪	૪૧	૩૮	૩૫	૩૨	૨૯	૨૬	૨૩	૨૦	૧૭	૧૪	૧૧	૮	૫	૨	૫૯	૫૬
૫૩	૪૬	૩૯	૩૨	૨૫	૧૮	૧૧	૪	૫૭	૫૦	૪૩	૩૬	૨૯	૨૨	૧૫	૮	૧	૫૪	૪૭	૪૦	૩૩	૨૬	૧૯	૧૨	૫	૫૮	૫૧	૪૪	૩૭	૩૦	૨૩	૧૬

૫૮	૫૮	૫૮	૫૮	૫૮	૫૮	૫૮	૫૮	૫૮	૫૮	૫૮	૫૮	૫૮	૫૮	૫૮	૫૮	૫૮	૫૮	૫૮	૫૮	૫૮	૫૮	૫૮	૫૮	૫૮	૫૮	૫૮	૫૮	૫૮	૫૮	૫૮	૫૮
૫૫	૫૫	૫૫	૫૫	૫૫	૫૫	૫૫	૫૫	૫૫	૫૫	૫૫	૫૫	૫૫	૫૫	૫૫	૫૫	૫૫	૫૫	૫૫	૫૫	૫૫	૫૫	૫૫	૫૫	૫૫	૫૫	૫૫	૫૫	૫૫	૫૫	૫૫	૫૫

૧૬૩	૧૬૪	૧૬૫	૧૬૬	૧૬૭	૧૬૮	૧૬૯	૧૭૦	૧૭૧	૧૭૨	૧૭૩	૧૭૪	૧૭૫	૧૭૬	૧૭૭	૧૭૮	૧૭૯	૧૮૦	૧૮૧	૧૮૨	૧૮૩	૧૮૪	૧૮૫	૧૮૬	૧૮૭	૧૮૮	૧૮૯	૧૯૦	૧૯૧	૧૯૨	૧૯૩	૧૯૪
૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬
૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬	૨૭	૨૮	૨૯	૦	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧
૩૯	૩૬	૩૩	૩૦	૨૭	૨૪	૨૧	૧૮	૧૫	૧૨	૯	૬	૩	૫૯	૫૬	૫૩	૫૦	૪૭	૪૪	૪૧	૩૮	૩૫	૩૨	૨૯	૨૬	૨૩	૨૦	૧૭	૧૪	૧૧	૮	૫
૧૧	૧૯	૨૭	૩૫	૪૩	૫૨	૦	૮	૧૬	૨૪	૩૨	૪૧	૪૯	૫૭	૫	૧૩	૨૧	૩૦	૩૮	૪૬	૫૪	૨	૧૦	૧૯	૨૭	૩૫	૪૩	૫૨	૧૦	૧૯	૨૭	૩૫

૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫
૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬	૨૭	૨૮	૨૯	૦	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯
૨૯	૨૬	૨૩	૨૦	૧૭	૧૪	૧૧	૮	૫	૨	૫૯	૫૬	૫૩	૫૦	૪૭	૪૪	૪૧	૩૮	૩૫	૩૨	૨૯	૨૬	૨૩	૨૦	૧૭	૧૪	૧૧	૮	૫	૨	૫૯	૫૬
૫૩	૪૬	૩૯	૩૨	૨૫	૧૮	૧૧	૪	૫૭	૫૦	૪૩	૩૬	૨૯	૨૨	૧૫	૮	૧	૫૪	૪૭	૪૦	૩૩	૨૬	૧૯	૧૨	૫	૫૮	૫૧	૪૪	૩૭	૩૦	૨૩	૧૬

૫૮	૫૮	૫૮	૫૮	૫૮	૫૮	૫૮	૫૮	૫૮	૫૮	૫૮	૫૮	૫૮	૫૮	૫૮	૫૮	૫૮	૫૮	૫૮	૫૮	૫૮	૫૮	૫૮	૫૮	૫૮	૫૮	૫૮	૫૮	૫૮	૫૮	૫૮	૫૮
૫૫	૫૫	૫૫	૫૫	૫૫	૫૫	૫૫	૫૫	૫૫	૫૫	૫૫	૫૫	૫૫	૫૫	૫૫	૫૫	૫૫	૫૫	૫૫	૫૫	૫૫	૫૫	૫૫	૫૫	૫૫	૫૫	૫૫	૫૫	૫૫	૫૫	૫૫	૫૫

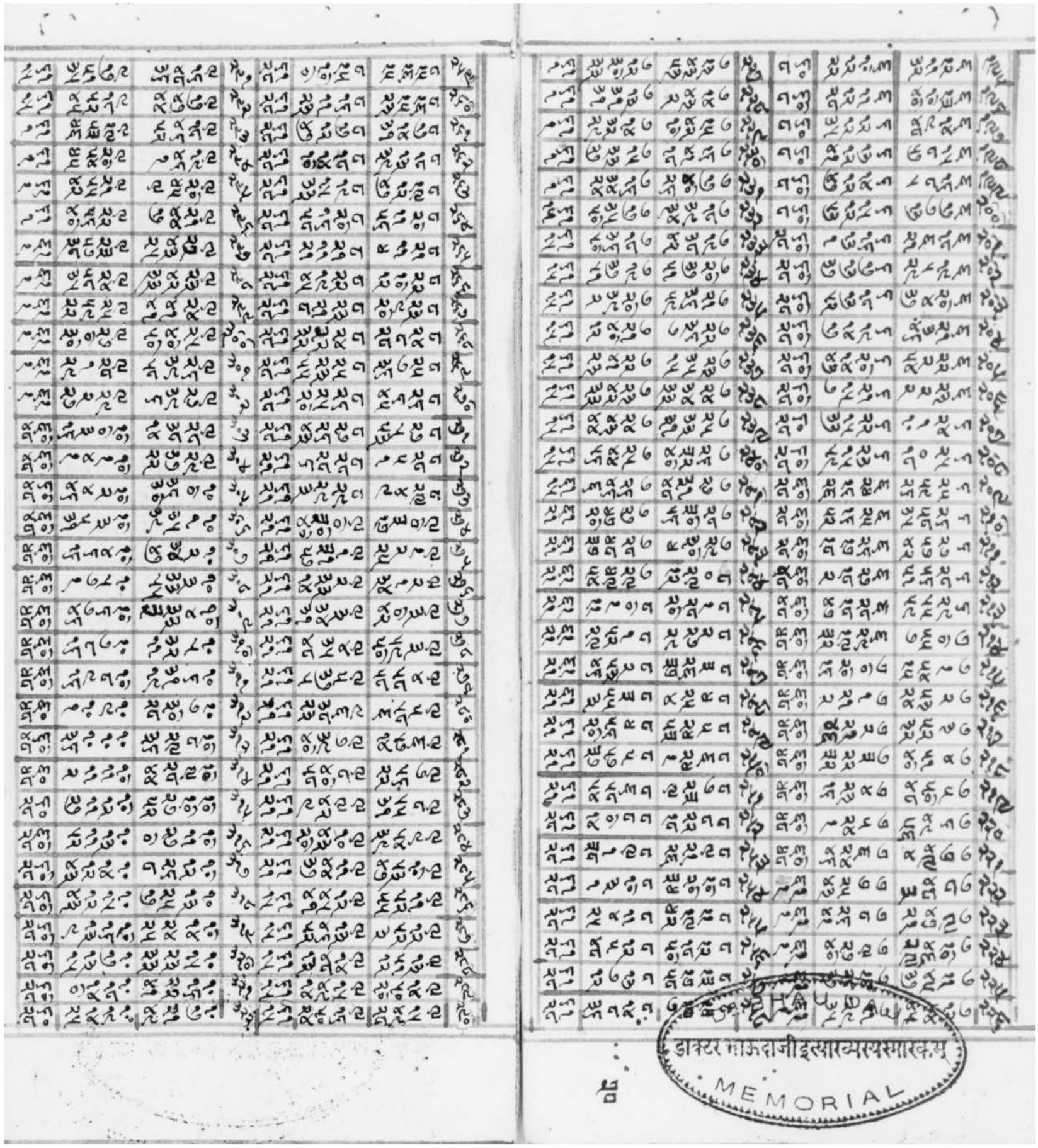

डाक्टर भाऊदाजी इत्सारव्यस्यस्मारकम्
MEMORIAL

१०	१०	१०	१०	१०	१०	१०	१०	१०	१०	१०	१०	११	११	११	११	११	११	११	११	११	११	११	११	११	११	११	११	११	११	११	११	११	११	११	११
१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७	२८	२९	०	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२०	२०
२०	२०	१९	१८	१७	१६	१५	१४	१४	१३	१२	११	१०	९	८	८	७	६	५	४	३	२	१	१	०	१९	१८	१७	१६	१५	१५	१४	१३	१२	१२	१२
१७	६	१४	२२	३०	३८	४६	५५	२	१९	१९	२७	३५	४४	५२	०	८	१६	२४	३२	४१	४९	५७	५	१३	२२	३०	३८	४६	५४	२	१०	१९	२७	२७	२७
११	११	११	१०	१०	१०	१०	१०	१०	१०	११	११	११	११	११	११	११	११	११	११	११	११	११	११	११	११	११	११	११	११	११	११	११	११	११	११
२३	२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७	२८	२९	०	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२३	२३
२४	२४	२४	२५	२५	२५	२५	२५	२५	२५	२५	२५	२४	२४	२४	१३	१२	१३	१२	१२	११	११	१०	९	९	८	७	७	६	५	४	३	२	२	२	२
४५	५२	५८	४	१०	१६	२२	२९	३६	४२	४२	२२	२	४३	२४	४	४४	२४	५	४६	२५	४६	७	१८	४२	१०	३१	५२	१३	३४	५५	१३	४२	४४	४४	४४
६०	६०	६०	६०	६०	६०	६०	६०	६०	६०	५९	५९	५९	५९	५९	५९	५९	५९	५९	५९	५९	५९	५९	५९	५९	५९	५९	५९	५९	५९	५९	५८	५८	५८	५८	५८
८	८	८	८	८	८	८	८	८	८	४१	४१	४१	४१	४१	४१	४१	४१	४१	४१	२१	२१	२१	२१	२१	२१	२१	२१	२१	२१	२१	५५	५५	५५	५५	५५

११	११	११	११	११	११	११	११	११	मध्यम		३०	३१	३१	३१	३१	३०	२९	२९	२९	२९	२९	३०													
२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७	२८	२९	स्पष्टः		५६	२५	३७	२८	२	२७	५३	३८	१९	२६	४८	२१													
५१	५०	४९	४९	४८	४७	४६	४५	४४			५४	२१	८	२२	२	०	१०	५९	३४	४७	५२	२६													
३५	४७	५१	०	८	१६	२४	३२	४१																											
११	११	११	११	११	११	११	०	०	स्पष्टः		३०	६२	९३	१२५	१५६	१८८	२१६	२४६	२७	३०५	३३५	३६१													
२४	२५	२५	२६	२७	२८	२९	०	१	दृग्गः		५६	२२	५९	२७	२९	५६	४९	२८	३८	५	५४	१५													
९	०	५९	५८	५७	५६	५५	५३	५२			५४	१५	२३	४५	४७	४७	५७	५६	२०	७	८	३४													
३५	३४	२९	२५	२०	१५	१०	५७	२२																											
५८	५८	५८	५८	५८	५८	५८	५८	५८																											
५५	५५	५५	५५	५५	५५	५५	३५	३५																											

००	१	२	३	४	५	६	७	८	९	०	१	२	३	४	५	६	७	८	९	०	१	२	३	४	५	६	७	८	९						
२१	२९	३७	४४	५२	०	७	१५	२३	३०	०	१६	३३	५०	७	२३	४०	५७	१४	३	०	४७	३५	२२	१०	५७	४५	३२	२०	७						
४८	२९	९	५०	३०	११	५१	३२	१२	५३	०	४५	३०	१५	०	४५	२०	१५	१	४६	०	३१	२	३३	५	३६	७	३९	१०	४१						
३२	२	३३	४	३५	५	३६	७	३८	८	०	७	१५	२२	३०	३८	४६	१४	१	९	०	१७	३४	५१	९	२६	४३	०	१८	३५						
५५	४६	२७	१४	०	४६	३३	१९	५	५२	०	४३	२७	११	१४	३८	२२	५	४५	३३	०	२६	३३	५०	६	२३	४०	५६	१३	३०						
०	२२	४४	१६	२८	५०	१२	३४	५७	१८	०	४०	११	०	४०	२०	०	४०	२०	०	०	४०	२०	०	४०	२०	०	४०	२०	०						

॥ केंद्रकोष्टकाः सङ्केताः सबीजाः ॥ एकस्थाः

दशास्थानार्थः

प्रतिवर्षराश्यादिचंद्रकेंद्रं

दशास्थानार्थः

दाशतिवर्षकेंद्रध्रुवकः स्यात् ।

उदाहरणं इष्टशाकः १५५८ पंच

दशाशतसिद्धीनाः १५५५ । ऊनाः ४८

अनेनकेंद्रगुणकः ७ । ४० । ३० । ४१ ।

२२ गुणिताः ४४ । ४० । ४४ । ४० । १६

सरामबीजकेंद्रक्षेपेण २१ । ४८ । ३२

दिक्कोणि मे वृ मि क सिं क तु वृ ध म कुं मी

धिकं दिग्घटीयुक्तं दिनद्वयं एकं चत्वा

रि शत्यजाधिकदिग्घट्याधिकदिनयु

गजे राश्याधारदीनं रदितं कार्यं यतः

स्पष्टार्कस्य मेषराशौ संक्रमणकालाद्

ध्वपश्चादेकचत्वारिंशत्यजदिग्घट्याधि

कादिनद्वयेन रामबीजसंस्कृतमध्या

र्कस्य मेषादिः स्यादिति रहस्यं । श्रुद्ध

श्रेविना श्रुद्धाष्टसाधनं विना इष्टमम

नाधकारेण सावयवाजयुगणः सद्य

टिकोनयुदिनगणः स्यात् ततस्तस्माद्गणात् बुधैः पंक्तितैः पूर्ववत् इष्टसाधनवदिष्टकालिकः सूर्यकार्यः उदाहरणं यथा चैत्रफाल्गुनसितनवम्यां सू-
र्योदयाद्गतजलघटी ४० पलद्वयसमये यदसाधनं कृतं तेनात्र मेषाद्याः रविभुक्तराशयः १० स्तेषां भोगदिनैक्यं कोष्टकस्थं ३०५ । ५ । १७ वर्तमानस्य
कृतसंक्रांतिर्गतदिनादि २७ । ३२ । २१ अनयोर्योगः ३३२ । ३७ । ३८ एकचत्वारिंशत्यजदिनोगे म्याधिकदिनद्वयेन २ । २० । ४१ दीनः ३३० । २६ । ५७
त्रिंशदधिकत्रिंशतमितस्वैक्यकोष्टकैकर्मचतुष्टयैक्यं घटिकादिध्रुवसंज्ञं १ । ९० ध्रुवं कृतेजातः सावयवार्दगणः ३३० । २८ । २६ अस्मात् पूर्ववत्
साधितस्पष्टार्को राश्यादिकः १० । २० । ४३ । ४९ गतिः ६० । ८ स्वल्पांतरत्वान्न दोषः एवं सर्वत्र श्रुद्धष्टौ विना सावयवार्दगणः साधनेन स्पष्टार्क
: प्रसाध्यते नैव घटीद्वयदीनः सावयवार्दगणे नवं चादियदष्टसाधनाशतिविशेषार्थः अत्र यंत्रकर्ता श्रीमहादेवेन चंद्रस्पष्टीकरणं न घो-
क्तं तेन स्वनिष्कृष्टचंद्रसाधनाय कैश्चद्भवानयनं अनुष्टुपद्वयेनाह नगाश्वर्षाश्रयस्त्रिंशदंगार्णवाकराश्विनः खाग्न्याब्धेन्दुशाकघ्नो यं केंद्रगुणको बुधैः १ चंद्रसागजवेदाश्च द्वयग्रयोक्तकराविषत सबीजकेंद्रकगणाढ्यो तेन केंद्रध्रुवः सदा २ युग्मं व्याप नगाः सप्त ७ ऋषाश्रयः
चत्वारिंशत् ४० । त्रिंशत् ३० । अंगाणि वाः षट् वेदाः ४ । चंद्रकराश्विनः द्वाविंशति २२ चंद्रस्य चंद्रकेंद्रस्य गुणकः स्यात् बुधैरयं केंद्रगुणकः खाग्न्याब्धे-
न्दुशाकघ्नः खाग्न्याब्धेंदुभिः ऋषिऋषिपंचदशभिरुनादीनोयः शाकः इष्टशाकः तेन घ्नगुणितः कार्यः चंद्रसाएकविंशतयः २१ गजवेदाः अ-
ष्टचत्वारिंशत् ४८ इंद्रग्रयः एकत्रिंशत् ३१ अंकशराः पंचपंचाशत् ५५ वियत् पूर्णं । अनेन सबीजकेंद्रक्षेपेण युतः स

५५।१७ युतः ४६६।५८।१६।४४।१६ त्रयरिष्टिलक्षे शेषं केंद्रध्रुवः ४६।५८।१६।४४।१६ अथ प्रकारांतरेण कोष्टकोपरि पूर्ववत् केंद्रध्रुवानयने यथात्र गताश्च ५८ तेषां पूर्ववत् स्थापना कोष्टके अनयोः कोष्टकस्थफलयोरंतरे कृते सएव पूर्वमदज्ञाः केंद्रध्रुवः ४६।५८।१६।४४।१६ अत्र वर्षादौ इष्टत्रिकृत शुद्धिकेंद्रान्योराश्यादिमध्यचंद्रकेंद्रयोरानयनमनुष्टुपेनाह शुद्धिकेंद्रध्रुवो कार्यौ द्वादशाघ्नौ लवादिकौ चंद्रकेंद्रौ मध्यौ स्यातां मध्यमेषादिगे रवौ व्याप शुद्धिकेंद्रध्रुवौ सबीजौ शुद्धिकेंद्रध्रुवकौ द्वादशाघ्नौ द्वादशभिर्गुणितौ। लवादिकौ त्रैराशिकादिकौ मध्यौ चंद्रकेंद्रौ राममबीजाष्टबीजसंस्कृतौ मध्यौ रवौ मध्यमसूर्ये मेषादिगे राश्यादौ पूर्णे पूर्णे स्यात् तस्मिन्काले स्यातां तत्रैवेतौ तदाहरणं यथा सबीजाशुद्धिः धा३।५५।द्वादशाभिः १२ गुणितेत्रैराशिकादिचंद्रः ४६।४४।१६ त्रिंशद्भिश्चटापितराश्यादिचंद्रः १।२८।४४।१६ अष्टबीजरामबीजाभ्यां मदितौ जातः केंद्रध्रुवौ ४६।५८।१६।४४।१६ द्वादशभिर्गुणितेत्रैराशिकादिचंद्रः मृदुकेंद्र ५।६३।३७।२१ त्रिंशद्भिश्चटापितराश्यादिचंद्रकेंद्रे सरामबीजाष्टबीजे ६।२३।३७।२१ चैत्रमितवत्सरार्थं बुधघटी २५।१२ समयिकोजातो अथ चंद्रसाधनार्थं इष्टतद्भुक्तेंद्रभुक्तसाधनमिंदवज्जाहत्तेनैकेनाह चंद्रादधस्तं रवलुचंद्रकेंद्रं ऊनं लुक्तः स्यादधिकं चत्रार्धात् हीनं चत्रार्धाद्धि अधिकं विनार्धं नवाधिकं तद्विपातितं दोः १ व्याप रवलुनिश्चितं चंद्रात् अधस्तं यच्चंद्रकेंद्रं तत् ऊनं त्रिराशिस्थं कृतं तदा सतदज्ञा एव लुक्तः चत्रनः अधिकं त्रिराशिस्थाधिकं केंद्रं तत् तत्रार्धात् षड्राशिस्थो दीनं पातितं सत् लुक्तः स्यात् चत्रनः नार्धात् षड्राशिस्थाधिकं केंद्रं तत् तत्र विनार्धं राशिषट्कदीनं सत् लुक्तो ज्ञेयः नवाधिकं नवराशिस्थाधिकं केंद्रं तत् तत्र विपातितं द्वादशराशिस्थः पातितं सत् लुक्तः स्यात् यथात्र केंद्रं ६।२३।३७।११ तार्धादधिकं तेन राशिषट्कदीनं सत् लुक्तः ०।२३।३७।२१ अथ त्रिकुजपेंद्रजातिकुंद्रवज्जाहत्तत्रयेन स्पष्टचंद्रानयनमाह वाक्तोशकाः खेंदुहृताश्च मांदे फलप्रकल्प्ये सुधियास्वकोष्टे मांदेतरे लवलुक्तस्य निघ्ने नागाधिकं षष्टिहृतं युतं तत् ११ फलं स्फुटे स्पष्टमते न तुल्ये मूलं धनं मेषतुलादिकेंद्रे गते फले मंदफलेषु यत्स्यात् स्वर्णक्रमात् कर्कमृगादिकेंद्रे १२ व्याप

८	८	२७	२१	३८	५	५६	०		
७	५	२७	४५	३८	३८	२०	०		

वाक्तोशकाः लुक्तोशाः खेंदु १२ हृताद्द्वादशभिः प्रकल्प्ये गणकेन मंदफले मंदाद्यस्वाप्ये मांदेतरे लवलुक्तस्य अथ इष्टदिने चंद्रस्पष्टीकरणार्थं इत्रिकारणमध्यचंद्रकेंद्रयोः कोष्टकाः कृतास्तेयं त्रैराशिक्याः अथेष्टदिने चंद्रस्पष्टीकरणार्थं

०	१	२	३	४	५	६	७	८	९
०	०	१	२	३	३	४	४	४	५
०	५२	४३	३१	१४	५१	२२	४४	५७	२
०	५५	२१	५५	७	५५	११	५२	२८	३१
५	५	४	४	३	३	२	१	०	०
१८	७	४८	७	४७	२	१६	१५	३१	०
६८	६५	६१	५५	४८	३८	२९	१६	६	०
१५	०	४५	१५	४५	०	१५	१५	३०	०

दतरेण लवअधःस्थेन घत्यंशा मंदफलेन लुक्तस्य शोधनागमदिकं निघ्नं त्रैराशिकादिकं गुणितं षष्टिहृतं षष्टिलक्षे लब्धं तस्मिन् फले युतं स्पष्टमतेन तुल्ये मूलं धनमार्गगतिं तुल्यं फले स्फुटमंदफले स्पष्टे मेषादितुलादिकेंद्रे ऋणं धनं स्यान्मेषादिकेंद्रे सति मध्यचंद्रे ऋणं कार्यं तुलादिकेंद्रे मध्यचंद्रे धनं कार्यं स्पष्टचंद्रस्यान्मंदफले भुजस्य मंदफलकोष्टके स्थयहतेः फले तत्क्रमात् कर्कमृगादिकेंद्रे स्वर्णकर्कादिकेंद्रे सति गतिफले चंद्रमध्यगतौ धनं कार्यं मकरादिकेंद्रे सति गतिफले चंद्रमध्यगतौ ऋणं कार्यं चंद्रस्य स्पष्टगतिः स्यात् तदाहरणं यथात्र लुक्तः ०।२३।३७।२१ अस्यांशाः २३।३७।२१ दिग्नि १० तत्कालघं २ तेन हितौ यकोष्टमंदफले त्रैराशिकादिः १।४३।२१ अधस्तेन घत्यंशा मंदफलेन धा।४८ लुक्तस्य शोधमंशा। द्वौ ३।३७।२१ गोमूत्रिकया गुणिता षष्ट्या चटापितं १०।३२।५२।४८ षष्टिहृतं लक्षे लब्धमंशा द्वौ ०।१०।३३ पूर्वागतफले १।४३।२१ युतं २०।५४ तुलादिकेंद्रत्वान्मध्यचंद्रे १।२८।४७ धनं ऋतेस्पष्टचंद्रः १।२०।४०।५४ तस्मिन्मंदफलकोष्टगतिफले कलाद्यं ६।४५ कर्कादिकेंद्रत्वाच्चंद्रमध्यगतौ ७।५०।३५ धनं ऋते स्पष्टचंद्रे गति ८५।२० यातेष्यनामीत्यादिना चंद्रकेंद्रस्य घटी पलमंशाद्यं

॥लग्नाहर्गणे दिनरात्र्यंतरचंद्रमध्यलागाः॥

| | | | | | | | | |

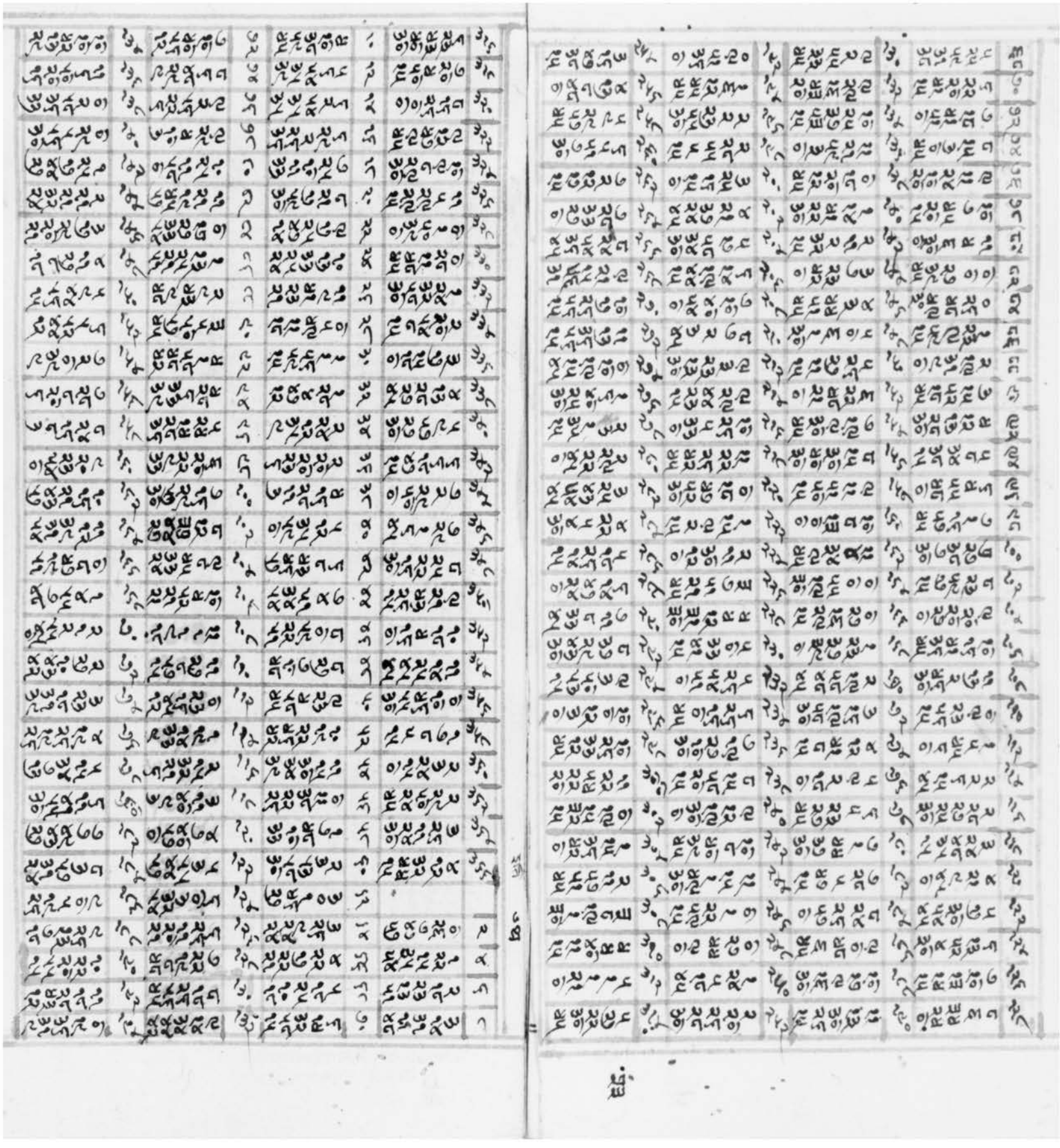

| | | |

वेशसमयिकोमध्यवेंद्र२।२२।४४।१५॥ अथवाकोष्टकोयरिचालकात्फलानयनं। यथाचालकः०।२६।१३ अतः चेंद्रस्यषड्विंशति
मघटीकोष्टफलमंशाद्यं ५।४२।३५ चालकधःस्थफलरश्मितेकोष्टलग्नंकलादि २।५१। अनयोर्योगेऊनांतंतदेव।४५।२६ एवंसर्व
त्रज्ञेयं। पुनःस्तेनैवधनमेंद्रचालकेन०।२६।१३ चेंद्रकेंद्रगतिः१८३।५४ गोमूत्रिकयागुणिता३४२।३१।२४षष्टिहृतलब्धेकलश्च
मंशाद्यं ५।४२।३ एतद्वाकोष्टकोयरिचालकात्फलानयनं। यथाचालकः०।२६।१३। अतः केंद्रस्यषड्विंशतमघटीकोष्टफलमं
शाद्यं ५।३।०।४२ अधस्थफलरश्मितकोष्टकलादिफलं २।५० अनयोर्योगेनऊनांतंतदेवांसादि०।४२। ३ एयस्यांअवधादिनाश्च
० तत्रस्थेकेंद्रे ११।२१।२६।५२ धनमेंद्रचालकत्वाद्धनंऋतेऊनां ११।२७।०।३३ वर्षादौ केंद्रध्रुवर्धेऊनाते नराश्वादि केंद्रेणहा।२३।३ ३
युक्तेमतिवर्षषवेशसमयिकोवेंद्र।२०।४४।४८ अस्मात्सर्वोक्तवत्मेवदफलानयनं॥ केंद्रहा२०।४८।४४ यस्मात्रिंतोधिकनेनरा
शिषट्कहीनऋतेनुऊः०।२०।४८।४४ अस्यांशाः २०।४८।४४ दिग्भिएनंकालधःस्थेनद्वितीयकोष्टकस्थमंदफलमंशाद्यं ।४३
२ अधःस्थेनपतिलागमंदफलेनकलात्मकेन।४४।४८ लुजस्यशेषाशाद्यं०४४ गोमूत्रिकयागुणितं ३।५३।५५ षष्टिहृतलब्धेकलश्च
शाद्यं०।३।५४३ परिस्थफलेन।४४।२१ यतः।४७।१५ ३ कलादिकेंद्रात्रहर्षषवेशसमयिकमध्यवेंद्र२।२२।४४।१५ धनंऋतेस्पष्टः वं
द्रः२।२४।३१।३० अस्यगतिस्पष्टीकरणं। तस्मिन्नेवमंदफलेकोष्टकेगतिफलंहा।४५ कर्कादिकेंद्रात्रेंद्रमध्यगतौ०।५०। अधनंऋते
स्पष्टावेंद्रगतिः०।५२।२०।० एवंसर्वत्रेष्टदिनेवेंद्रस्पष्टीकरणंज्ञेयं॥ अथाधिकारद्वादशमिमवर्षषवेशोयदसाधनंषट्रूपंते। यथागतंवर्ष
ऊनीऊसंस्कृताःशुद्धाःदिध्रुवाःस्वगुणकेनयुताःसंतोधिमवर्षस्यवपकरणमिति॥ उदाहरणं। गतवर्षसबीजः शुद्धिः ध्रुवः ध
३।५०।४०। शुद्धिगुणकेन ११।३।३५।२२।४० युतः ५।०।४८।२७।२० अधिमवर्षइयंशुद्धिः एवंसर्वेध्रुवाःकार्याः॥ स्तेकोष्टकतोऽ
मांशुद्धाष्टानुज्ञारेणऊनांतंज्ञाकोऽ५५ एवर्षवैत्रसितपंचदश्यांगुरोघटी४० पलध३समयेरवेर्मध्यमेषादिःस्यात्। अधिमवर्षा
षवेशसमयेसएसावयवोदर्गणः।३३०।२६।१३ अतोदर्गणादेवश्वविनऊनांतसएवावधिः। सएवचालकोज्ञेयः यतःआगामि
वर्षऊध्रुवैःऋतेषुपंचविंशतमावधिऊस्पष्टयदेषुश्वीकेनतेनो।वऊणरूपचालकेनप।३३।४८ संस्कारोदियःश्वीवनएवंमागामि

शु	अ	मे	बु	ह	शु	श	पा	रा	क
५५	५	४	१९	२७	५०	४१	१२	४४	५४
७	३८	१८	५६	११	२६	१५	५७	२१	३१
४८	४३	५१	२५	२८	३५	३०	३६	११	४७

वर्षषवेशसमयिकाग्रहाःभवंति सूर्यसाधनेत्रसरामबीजः ग्रहर्गणः३३०।२०।१३ तत्रऋणरूपचालकोपिसरामबीजाष्टपद्मात्
घटीद्वयदीनाः५।३१।४५ इतिश्वर्वविशेषोत्रज्ञेयः स्पष्टचंद्रोपिश्वेक्तिवत्कार्यः अथसावयवादर्गणादागामिवर्षषवेशादिनानयनं
इतिक्रडपडाभिष्टत्रैनेकेनाद गणःस्वषष्ट्याप्तफलेनयुक्तः शुद्ध्याढ्ययुक्तोविनऊनखरामैः लब्धंम
धौस्याऊनमासंख्या शेषंसितादेस्तिथिस्त्रमासे २ ब्याप गणःस्वषष्ट्याप्तफलेनयुक्तः स्वकीयःष
ष्टिहृतमोयोविलागस्तेनयुतः वधनः शुद्ध्याढ्ययुक्तः ईप्सितवर्षस्यशुद्ध्याढ्ययुतः खरामैर्विनऊनत्रय
विंशतिनिक्तः लब्धंगतमाससंख्यात लब्धमिताश्चांद्रमासाश्चैत्रतोगताः शेषंशेषमिताअत्रमासेव
र्तमानमासेसितादेः शुक्लप्रतिपत्तस्तिथयोगताः यथादर्गणः३३०।स्वकीयषष्टितमविलागेनयुतः३३५ इष्टवर्षस्यशुद्धिस्त्रतिथिभि
रयुतः३५० विंशद्भक्तेलब्धमिता ११ एकादशमासाः चैत्रतोगताःमाघगतइत्यर्थः शेषं२०तेनफाल्गुनसितप्रतिपत्तोगणनयालोकि
कचैत्रऊनपंचमीगताषष्ठ्यांगणइत्यर्थः वारानयनार्थं सावयवगणः३३०।२६।१३ निर्बीजेष्टवर्षस्याष्टपेन ५।४०।४३ युतः३३६।१
५६ ग्रपरिसप्तभक्तेशेषं०।६।५६ तेनत्रानिवारेस्मिन्नेष्टकालेसावयवोदर्गणः ज्ञाकेरु५५ एप्रवर्त्तमानेज्ञेया नाडकमार्गेणज्ञानिवारेसूर्या
द्याऊनघटीपलरूपसमयेऊनसंक्रांतिगतांशा २७।४३।२५ समयेइत्यिकारस्यागिमवर्षषवेशसमयः अनयोरंतरघटिकादि ११६
६ ३ एतेतत्संस्कंविचार्य यतोत्रसावयवादर्गणकरणेश्वेसंस्कं ११६ अर्दर्गणेधनेऊनंतेनादर्गणादीनेष्टकालेद।५६ ततसंस्कं ११६ दीनेऊनते
शुद्धकालः५।३६ अथवर्षषवेशसाधनार्थंप्रथमंपंचविंशतिमावधिजयदसाधनं पंचविंशतिमावधौकोष्टकस्यएवसूर्यः ११।३।४४।४६ ग
तिः५०।४१ अथसोमध्रुवः ४।०।५१ सबीजः यथाध्रुवोपरिघटीवऊनेनचतुर्थसोमघटीपंक्तौपंचविंशतिमावधौसोमः ७।१०।३।२ अथस्व
नधनसंज्ञाकलांतरेण ४।१७ ध्रुवाधस्यपलादि१०।५१ गुणितं ७८६०।२७ षष्टिलब्धेकलश्चंकलादि ३।१०धनेऊनेस्पष्टसोमः७।११।४४ तस्मिन्नेव
कोष्टगतिः२६।४० अधस्थधनगत्यंतरेण ३३० ध्रुवाधस्यपलादि१०।५१ गुणितं४३३५।३० षष्टिहृतलब्धेकलश्चविकला७२ धनेऊनेस्पष्टाग
तिः२७।५२ अथास्मिनऋतिसंस्कारः ध्रुवस्थितपलानां१०।५१ हतीयलागेन६।१७ दीनाविंशतिः३।४३ अनेनेवगोमूत्रिकयागुणिताष्ट

MEMORIAL

११।११धनसंज्ञद्वृत्या २फलद्वंश३।४४ऽर्वागतस्तोमे ७।२१।४४।४धनंऋतेस्पष्टतरोस्तोमः ७।२१।४४एवंसर्वेग्रहाःस्पष्टाःऋतास्तेकोष्टकतोज्ञेया
अथवर्षप्रवेशसमयिकग्रहसाधनं तत्रेवऋणरूपचालकेनग्रहाणांगतिर्गुणयित्वाषष्टिस्तत्फलंत्रैराशादिना

सू	मं	बु	इ	शु	श	रा	के	ग्रहाः
११	७	१०	९	९	९	८	२	राशि
३	२१	१२	१६	१६	११	२४	२४	३।१
१४	७	२९	४१	४६	३४	२५	२५	कला
४६	४	३७	६	५२	५	५३	५७	विक
५८	३७	१२४	२४	४५	४	३	३	गति
४१	१२	४३	५९	७	४५	२२	२२	

एतेपंचविंशतिमावधिजाग्रहादीनांकार्याः एवंवर्षप्रवेशसमयिकास्तवंति यथोदाहरणं ऋणरूपेनष्ट
र्वीक्रसूर्यचालकेन ५।२१।४४ अवधिस्थसूर्यगतिः ५०।४१गुणिताः ३३०।२९६षष्टिहृतलब्धंफलंत्रैराशादि ५।३०।
२पंचविंशतितमावधिजसूर्यः ११।३३।४४।६ऋणंऋतेवर्षप्रवेशसमयिकःसूर्यः १०।२७।४४।४४परंतुअयंष्टा
श्रमः यतःप्रतिवर्षसूर्यस्तादृशेवायाति अथस्तोमः तेनैवऋणचालकेन ५।३३।४७ अवधिस्थस्तोमगतिः २७।
५२गुणिताः १५५।१२५।४४।४४षष्टिहृतलब्धंमंशादि २।२५।१पंचविंशतिमावधिस्थस्तोमे ७।२१।१७।४४ऋणंऋतेवर्षप्रवेशसमयिकास्तोमः ७।१८
।४२।३एवंसर्वेग्रहाः वर्षप्रवेशसमयिकाःकार्याः अथचंद्रस्पष्टीकरणं शुद्धिस्था ७।४८ द्वादशगुणा १०।३३।३६एतद्राश्यादिऋतेव
र्षादौमध्यचंद्रदा ११।३।३६ऽर्वसावयवादर्गणाक्रांतेनतेनैवचंद्रेण १३।५७।३३युतः ७।५।३०।४१वर्षप्रवेशसमयिकोयंमध्यचंद्रकेंद्रभ
वः ५४।३०।४७द्वादशघ्नः ६५५।४४।२४।३।२।१०।दिऋतेवर्षादौअयंचंद्रकेंद्रः ०।२५।४५ऽर्वसावयवादर्गणाक्रांतेनतेनैवचंद्रकेंद्रेण ११।२७
।०।२३युक्तं ०।२२।५४।४७ वर्षप्रवेशसमयिकंकेंद्रंजातं अस्यकेंद्रस्यनवाधिकद्वादशराशिशोधनातितेनुद्धः २।७।५।१३अस्यांशाः
६७।५।१३५एतस्यःऽर्वोक्तवत्साधितमंदफलमंशादिधात्रा ५ ३जादिकेंद्रद्वादशर्षप्रवेशसमयिकमध्यचंद्रे ७।५।१३।४४ऋणंऋतेस्पष्टचं
द्रः ७।१०।०।५६ तस्मिन्नेवमंदफलकोष्टेगतिफले २०।१५मकरादिकेंद्रद्वाद्वंद्रमध्यगतो ७।५।१३ऋणंऋतेस्पष्टचंद्रगतिः ७६।१२ अथ

सू	चं	मं	बु	इ	शु	श	रा	के
१०	७	७	१०	९	९	९	८	२
२७	१०	१८	१७	१६	१२	१६	२४	२४
४४	८	४२	३३	५०	३५	७	४३	४३
४४	५९	३	३३	४२	५७	४०	३५	३५
५८	७६	१२७	१२४	२४	४४	४	३	३
४१	२०	५२	४	५९	७	४५	२२	२२

तात्कालिकाकीयलग्नलग्नोक्तप्रकारेणऋतंस्पष्टलग्नंराश्यादिपा ३।१०।५२ यथास्पष्ट
लग्नग्रहेस्योवर्षकुंडलिस्थांग्रहस्थापनाकार्याः एतेसर्वेग्रहाःकोष्टकस्थाःआगामिवर्ष
ज्ञाःज्ञेयाः एवमागामिवऋवर्षाणांटिप्पनानावस्पष्टग्रहसाधनंकार्यं अथगतग
म्यावधिजग्रहास्पांसमममदिवसेग्रहसाधनं शाईलविकीमितइत्तेनैकेनाद एष्यातीत

तवियच्छरेकयाकलेसंयोज्यमृद्धयोस्तथः नृद्धोवाविवरंविलिन्नजवयोरेकंनगाद्याग्रहतः ऋद्धोरश्चुराथवाधिकतरान्नृद्धोरविलेदे
तथा वक्रेष्वेतरथावियोज्यमुचितःस्यात्समममादेग्रहः ३१ व्याख्या एष्यातीतवियच्छरेकयाकलं गम्यावधिग्रह गतावधिग्रहयोर्यदिशीयोग
स्तस्यग्रहलेसमममदिनेस्थूलग्रहस्मिन्संयोज्ययुक्तंकार्यं किंयोज्यंतदेवाह ऋद्धोर्गत्योर्वाथवाचनृद्धोर्गत्योर्विवरंऽर्वस्थापितगम्याव
धिग्रह गतावधिग्रहयोरुनेगतीमार्गेस्यातां तथाजवेवक्रेस्यातां तदातयोरंतरंकार्यं विलिन्नजवयोरेकंतयोर्गत्योर्मध्येएकावक्रा अन्या
मार्गातदातयोरेकंकार्यं तदंतरंएकंवातेनगाद्याग्रहतं एकस्यचत्वारोलागाःक्रियंते एतादृशैःसप्तभिःऽर्लागैगुण्यसप्तगुणंतद्वर्तनंकंइत
र्थः अत्रशासंकलादिफलंतस्मिन्ग्रहयोगदलेयोज्यं तदेवाह ऋद्धोर्मार्गगत्योस्तयोर्मध्येएष्यागतिरश्चुराख्या अथवाऽऋद्धोर्वक्रग
त्योस्तयोर्मध्येएष्यागतिरधिकतराधिका अथवाविनेदेतयोर्गत्योर्मध्येएकावक्राअन्यामार्गाईदृशोयोगएष्यागतिर्वक्राएतत्तयोगत्रयेतक
लादिफलंतस्मिन्ग्रहेयोज्यं इतरथायोगत्रयाणामुक्तावेपरीतेसति तत्कलादिफलंतस्मिन्ग्रहेवियोज्यं ऋणंकार्यं इतिऋतेसप्तमादेस
समममदिनेसग्रहःनुचितोयाग्यंस्यादित्यर्थः अथात्रग्रंथकर्त्रासमममदिनेस्पष्टग्रहस्यगतिसाधनंऋतेनदृष्टिकारः शाईलविकीमितइत्ते
नैकेनसमममदिनेगतिसाधनमाह गत्योर्योगदलेदिसमममदिनेवक्रादिसाम्येगति वक्रैकागतिरत्रमार्गगतिरन्यावेत्तेदेक्यार्द्धकं शाभ्यं
तत्रगतेजवेगतगतःसंज्ञागतिःस्यात्तथा शुक्रोशुद्धतिवेत्रतऋतगतिःशोभ्यादलेक्ष्मगाः १ द्विनिश्चितंवक्रादिसाम्येसति गतगम्यावधि
स्थगतीद्यावपिवक्रे तथा द्यावपिमार्गगतीस्यातां तत्रगत्योर्योगदलेगतगम्यावधिस्थगत्योर्योगार्द्धसमममदिनेगतिःस्यात् वेद्यदिगतगम्या
वधिस्थगत्योर्मध्येएकागतिर्वक्रा अन्यामार्गगतिः तदातदेक्यार्द्धकंतयोर्गत्योर्योगदलंतद्दृतेजवेगतावधिस्थगतोशोभ्यंहीनंकार्यंगतिः
स्यात् किंविशिष्टागतिः गतगतेः संज्ञागतावधिस्थगतिः मार्गातदामार्गीज्ञेया वक्रीतदावक्रागतिर्ज्ञेया वेद्यदितद्गत्योर्योगदलंशुक्रोग
तावधिस्थगतोनशुद्धतिनपतति तदागतगतिर्गीतावधिस्थगतिर्दलेगत्योर्योगदलेशोभ्यहीनाकार्यागतिः स्यात् परंशुक्रविज्ञाग्रस्त
गागतावधिस्थमार्गगतो वक्रागतावधिस्थवक्रगतोमार्गगतिर्ज्ञेया अथवक्रयोरंतरालेसमममदिनांतरेस्पष्टग्रहानयनोदाहरणं द्वितीया
वधिस्थतीयावधिमध्येसमममदिनेसोमस्पष्टीकरणं द्वितीयावधिस्थसोमः ६।१।३।०।११गतिर्वक्रा २।४।५१ तृतीयावधिस्थसोमः ६।१।३।०

३१ वक्रगतिः १।५५ उत्तरयोर्योगस्य १२।६।१७।४४।६ दले ६।३।८।२४ अयं सप्तमदिने स्फुटो भौमः तयोर्द्वावपि वक्रगतीते नगत्योरंतरं ८।५६
सप्तगुणं ६२।३२ चतुर्भक्ते लब्धं कलादि १।५।३८ वक्रगत्योरनयोर्मध्ये एष्यागतिरल्पा तेनेदं स्फुटभौमे ६।३।८।५४ हीने कृते सप्तमदिने
स्पष्टो भौमः ६।२।५३।१६ अथ गतिः स्पष्टीकरणं गतावधिस्थगतिः २४।५।गम्यावधिस्थगतीः १।५५ द्वावपि वक्रातेन उत्तरयोर्योगस्य ४।०।
४६।४।दले २।०।२३ इयं सप्तमदिने स्पष्टभौमगतिः जोकिकवैशाखवदि ३ बुधे घटी २५।१२ समये द्वितीयावधिजाग्रहाः तत्समयात्स
प्तमदिनांतरे वैशाखवदि १० बुधे घटी २५।१२ समये स्पष्टोयं भौमः एवं सर्वत्र ज्ञेयाः अथ उत्तरवक्रमार्गयोरंतरालेसप्तदिनांतरस्य
स्पष्टग्रहानयनोदाहरणं चतुर्थावधिस्थवक्रीभौमः ५।२८।३१।२ एव वक्रागतिः ०।५८ पंचमावधिस्थमार्गीभौमोपि ५।२१।४।१ अन
योर्योगस्यार्द्धं ५।२८।५६।४।१ स्फुटभौमोयं एकवक्रागतिरन्यस्य मार्गी १।२ तेनगत्योर्योगः १।१।१ सप्तगुणः ७।२।३ चतुर्भक्ते लब्धं
कलादि १८।३ वक्रमार्गगत्योरनयोर्मध्ये एष्यापंचमावधिस्थगतिः मार्गी तेनेदं तस्मिन्योगार्द्धे स्फुटभौमे ५।२८।५६।४।१ हीने कृते च
तुर्थावधिसमयात्परिवृत्तसप्तदिनांतरे स्पष्टभौमः ५।२८।३८।४६ अथ गतिः एकस्य वक्रगतिरन्यस्य मार्गगतिस्तेनतयोर्गत्योर्योगा
र्द्धं ५।१ चतुर्थावधिस्थवक्रगतौ ०।५८ नयतति तेनेयं वक्रगतिः ०।५८ गतियोगार्द्धं ५।१ हीने कृते जाता ४।१ विपरीतशुद्धाद्भौमस्य
मार्गगतिरिति अथ मार्गयोरंतरकालेसप्तदिनांतरे स्पष्टग्रहोदाहरणं पंचमावधिस्थमार्गीभौम ५।२१।४।१ मार्गगतिः ०।२१ षष्ठावधिस्थ
मार्गीभौमः ६।२।२४।२१ मार्गीगतिः १।०।३५ अनयोर्योगार्द्धं ६।२।४।१।१ स्फुटभौमः उत्तरयोर्मार्गगतितेनगत्योरंतरं १।२।४।१ सप्तगुणं
७।३।८ चतुर्भक्ते लब्धं कलादि १।५।४ मार्गगत्योरनयोर्मध्ये एष्यावधिस्थगतिरधिका तेन स्फुटग्रहे ६।२।४।१ हीने कृते स्पष्टभौमः ६।२।
३।२५ पंचमावधिसमयात्सप्तदिनांतरे जातः अथ गतिः गतावधिस्थगतिः १।२१ गम्यावधिस्थगतीः १।३६ द्वावपि मार्गतेनगतियो
गार्द्धं १।४।२८ स्पष्टभौमगतिरियं सप्तमदिने अथ मार्गवक्रयोरंतरालेसप्तदिनांतरे स्पष्टग्रहानयनोदाहरणं प्रथमावधिस्थज्ञानिः
२।४।१५।२ मार्गगतिः ०।५८ द्वितीयावधिस्थज्ञानिः ०।२१।४६।३ एव वक्रगतिः ०।१८ अनयोर्योगार्द्धं स्फुटज्ञानिः ०।२१।४४।१५ एकस्य गति
र्वक्रा अन्यस्य मार्गा तेनगत्योरेकं १।१७ सप्तगुणं ०।१५ चतुर्भक्ते लब्धं कलादि ३।१५ गतगम्यावधिस्थगत्योर्मध्ये एष्यागतिर्वक्रा तेन स्फुट

२७

ज्ञानौ ०।२१।४४।१५ हीने कृते प्रथमावधिसमयात्सप्तदिनांतरे स्पष्टज्ञानिः ०।२१।४६।२० अथ गतिः गतावधिस्थमार्गगतिः ०।५८ गम्यावधिस्थ
वक्रगतिः ०।१८ तेनगतियोगार्द्धं ०।३८ गतावधिस्थमार्गगतौ ०।५८ हीने कृते सप्तमदिने स्पष्टज्ञानेर्मार्गगतिः ०।२१ ज्ञेया एवं सर्वत्र सप्तदिनां
तरे स्पष्टग्रहसाधनं ज्ञेयं अथ केंद्रांशाः कृताः बुधस्य वक्रमार्गोदयास्तस्रूपाः वाराः कोष्टकेतामनुष्टुप्त्रयेणाह परोदितोरदे ३२ वक्री संज्ञा
प्रागुदितर्नरवेः २० सप्तागस्तो नगघ्नाक्षैः सदंतादैः ३२ परोदयः ३२ वक्रात्सर्वदियादये दिवसैः सांक्षितिस्त्रिभिः ३।१५ पश्चादस्तमयो मार्गे बुध
स्यस्याक्रमाद्भवे ३३ बुधश्चारवाक्ल्यात् यावद्वक्रमिदं कृते चांतिर्नास्त्यन्यवारेषु नोचितोऽर्थविस्तरः ३४ एषां व्याख्या परोदित
पश्चिमोदितो बुधः रदैः द्वात्रिंशद्भिर्दिनैः ३२ वक्री संज्ञास्यात् तत्र बुधो वक्री स्यादित्यर्थः सवक्री बुधः नरवेः २० प्रागुदितः वक्राद्दिनातिदिनं बु
धस्य सर्वोदयः स्यात् सप्रागुदितो बुधः नगघ्नाक्षैः सप्तघ्नपंचत्रिंशद्भिर्दिनैः ३५ प्रागस्तः स्यात् सर्वोदयात्पंचत्रिंशद्भिर्दिनैः ३५ सर्वे बुधस्यास्तं नवेत्
सप्रागस्तो बुधः दंतादैः ३२ परोदयः सर्वास्तात् द्वात्रिंशद्भिर्दिनैः पश्चिमे बुधस्योदयः स्यात् वक्रात्त्रयनः सर्वोदयादये सांक्षितिस्त्रिभिर्दिवसै
पंचदशघटिकाधिकैस्त्रिदिनैः ३।१५ क्रमाक्रमेण ध्रुवे निश्चिते बुधस्य पश्चादस्तमयः पश्चिमास्तं मार्गश्च स्यात् वक्रात्सपादत्रिदिनैः ३।१५ बुध
स्य पश्चिमास्तं नवेत् सर्वोदयादये सपादत्रिदिनैः ३।१५ बुधो मार्गी नवेदित्यर्थः केंद्रांशाश्चाराः साधिताः नक्षत्रकालांशैस्तेन स्फुटचारानयनं
नश्यार्थं ज्ञेया बुधश्चारवाक्ल्या बुधस्य अष्टवर्षवक्रादिचाराणां वाक्ल्यं वक्रत्वं तेन देवनापावद्वं श्लोकवद्रमिदं कृते अन्यचारेषु अन्येषां नो
मादीनां वक्रादिसर्वचारेषु भ्रांतिर्नास्ति संदेहो नास्ति तेन अर्थविस्तरः निःप्रयोजकविस्तारः अतो नोचितः पावद्वं नोक्तः कोष्टकस्यैवमतो ज्ञे
या अथानीष्टदिने कर्षबाणानयनार्थं कोष्टकस्य वारेण्यः शीघ्रकेंद्रसाधनोपायमुपजातिद्वाभ्यामाह अनीष्टचारद्वयमध्यचार इकेंद्र
लागांतरमाप्तगत्या तथाशकेंद्रेनिकटं च चाल्यं तस्मात्श्रुतीषुसुधियाप्तसाध्यौ ३५ व्याख्या केंद्रलागांतरं अनीष्टचारद्वयमध्यगत उदया
स्तकेंद्रयोर्यदंशात्मकमंतरं अनीष्टचारांतितयत चारद्वयं उदयास्तचारयोर्मध्ये गतेचारस्य शेषदिवसा गम्यचारस्य गतदिनास्तद्वारद्वयमध्य
चारः उदयास्तचारयोर्मध्ये यावंतो वधयस्तत्र उदयास्तध्यामध्यचारदिनास्ते षांत्रयाणामेकोनद्वद्वक्रं आप्तगत्याप्तकेंद्रदिनस्तत्क्रा त
या आप्तकेंद्रं उदयास्तरूपगतचारस्य शीघ्रकेंद्रेनिकटं यथास्यात्तथा प्रचाल्यं केंद्रांशैर्गुणिता गतोदयास्तरूपचारदिनैर्यावच्छालनीयं तस्मा

कंपास्त्रुतीपुश्रवणशरोसुधियागणकेनपसाध्याकार्या ततःस्वदेशाक्रुत्यावत्रैमानाष्टस्यायनांशास्यां ग्रंथांतरोक्तरीत्याकर्मद्वयंकार्यं
यथागुरोरस्तोदयांतरेकेंद्रानयनोदाहरणं अत्रगुरुभुक्तिः२३५।७ अतोद्वाविंशतिमघटीपेक्षोदशमावशेषास्तदिनाः१।४५ एतेव
उदेशोऽपातितेशेषदिनाद्द।१५ त्रयेद्वादशावशेषोदयदिना१० अनयोरंतरं१द्द।१५ अस्तोदयांतरेएकावधिस्तेनेकावधिदिने१४ एतेऽ१३।१५
नाऽकोयंज्ञेयायागुरोरस्तकेंद्रं११।१द्द।१०।१ गुरोरुदयकेंद्रेणपा१४।१०।१ पातितेशेषमंतरलागा२८ तेनलाऽकेनऽ१।१५ लक्तालब्धं५।१३ कलाद्या
गुरोरस्तकेंद्रस्यविनागतिरियं तेनगुरोरस्तकेंद्रेप्रतिदिनेएतावतीगतिर्योज्या यथाकेंद्रे११।१द्द।१०।१ गत्या५।१३ युतद्वितीयदिनजा अस्त
कंद्रं१द्द।१द्द।५।१३ युतस्तयायुतस्तृतीयदिनजास्तकेंद्रं११।१७।५।१४ एवंदिन३० यावत्कुर्यात् यस्मिन्दिनेबाणकर्णाकर्षकामंस्तदिननव
मितिप्रकारेणकेंद्रंकृत्वा बाणकर्णसाध्ये एवंसर्वत्रस्वधियाकार्या अथतेषांचारणांचक्रमर्मद्वयसाधनार्थमुपायश्चगणिष्टेनैकेनाद
।।वक्रमार्गादयास्ताःकोष्टकस्ववक्रमार्गादयास्तदिनाः स्वकेंद्रांशाकैःस्वःस्वकीयावक्रमार्गादयास्तानांयेकेंद्रांशाकाः तैःसाधिताःकृता
यतस्तेवक्रमार्गादयास्तदिनाःसर्वदेशोपयोग्यास्युः बुधःपंडितैःग्रहणामुक्तमेवबुनरस्तेधियाबुद्ध्यास्वाक्रुत्यास्वायनांशैः दृग्कर्मयुग्मंवि
दध्यात् स्वदेशीयायाक्रुत्यातया इष्टवर्षजायनांशैश्चदृक्कर्मद्वयंसाध्यं तयोःसाधनंग्रंथांतरतोज्ञेयं अथस्वेक्यसाधनमार्याद्वयेक्य
श्लोकेराह सायनमध्यार्कजवांगांशा तच्चक्रलुक्तनाडीस्थः जह्यात्स्वान्त्वयाते अस्तविसुद्धाद्दणंचात्र इ० देशांतरस्वाष्टजवः स्वांगां
ग्रंशोरवेः फलकलानांवरदलघटिका उदयवदेषामेकांतरंस्वेक्यं इ८ वंक्षिप्तशक्रायनांशैः स्वदेशोनंदलाक्रुते शक्राबक्रांतरंचक्र
र्यी स्वेक्यमेतच्चथाक्रुतं इ९ व्या० सायनमध्यार्कजवांगांशा अयनांशैःसहितोयःमध्यमसूर्यः तस्यलागानांषष्टिभोलागस्तेतच्चक्रलुक्त
नाडीस्थः तस्यसायनमध्यमार्कस्यक्रेलंकोदयेर्यालुक्तनाड्यास्तास्योजह्यात्साध्येत शेषंसंधनसंज्ञंज्ञेयं उदयांतरंस्यादित्यर्थः चपुनर
त्रास्मिन्नस्तविसुद्धौक्रुणंस्यात् सषष्टांशःलुक्तनाडीस्थानशुद्धति तदालुक्तनाड्यःषष्टांशोसोध्यः शेषंक्रुणसंज्ञंउदयांतरंस्यादित्यं
र्थः देशांतरंयाष्टजवः दक्षिणोत्तरमध्यरेषा स्वदेशवांछितदेशयोरंतरयोजनानामशीतितमोलागदेशांतरंस्यात् यथाउज्जयिन्यै
दक्षिणोत्तरमध्यरेषाशोक्ता उरीरक्रमांदेवकन्याशकांती मितःपर्वतःपर्वजीवत्मगुज्जं उरीचोऽयिन्याद्भयागरीटं क्रुरुक्षेत्रमेरु

वक्रमार्गादयास्ताःस्वकेंद्रांशाकैःसाधिताःसर्वदेशोपयोग्यायतःवक्रमेलेवद्दक्कर्मयुग्मेबुधःस्वाक्रुत्यास्वायनांशैर्विदध्याद्दिया इष्टवास्मा

२८

नवोमध्यरेषा १ परंतत्रएषांमध्येसर्वपश्चिमत्वेनयोनिकटदेशास्तस्माद्देशांतरंसाध्यं स्वदेशीयाक्रुप्तलाक्रुत्याक्रुप्तलायत्रतस्यस्वदेशस्यवे
तरयोजनानितानिग्राह्यानीत्यर्थः तद्देशांतरंदक्षिणोत्तरमध्यरेषातः पूर्वस्वदेशेस्वक्रुणसंज्ञं पश्चिमस्वदेशेस्वधनसंज्ञंस्यात् वक्रं
चवक्रलब्धोःशाम्यामुणंपश्चिमतोधनंतत इतिप्रकारांतरेणदेशांतरंसाध्यं रवेःसूर्यस्यफलकलानांमंदफलानांरवांगाग्रंज्ञः पूर्णा
गाग्निनिःपैत्रद्द० तत्रकेलज्ञेलुक्फलघटिकादिस्यात् तद्धनर्णसंज्ञामाद् मध्येविषयंरविवद्धनर्णेइत्युक्तत्वात् रविमंदफलेधनंत
दाधनसंज्ञं क्रुणंतदाक्रुणसंज्ञंलुजफलंस्यादेवंसर्वत्रलुजफलंसाध्यं वरदलघटिकावरार्वनाम्याग्रंथांतरतोसाध्याः तस्यवरस्य
धनर्णसंज्ञात्वदयवत्ज्ञेया एषांउदयांतरंलुजफलवरफलानामेकांतरंकार्यं धनर्णत्वेन एकसंज्ञयोर्योगःभिन्नसंज्ञयोरंतरंतत्से
कंस्वदेशजंवर्षजंकर्मचत्वष्टयेकंस्यात् शास्त्रकर्त्रीश्रीमदादेवतनंदलाक्रुतेदनशेनंदानांदलमर्धमार्धवेदमिताअक्रुप्तलायत्र
तस्मिन्देशेवधनः व्यक्तिशक्रायनांशैःपादोनवेदवेदायनांशैः ३।४५ एतत्स्वेक्यंकर्मचत्वष्टयेकंयथाक्रुतं तथाप्राज्ञैःबुधःबक्रं
तरअयनांशैः अक्रुप्तलानिश्चयदानयानेतरस्तदाधनःस्वेक्यंकर्यात् उदाहरणं शाके१७५५प्रवर्तमानेसीरोद्यांस्वेक्यसाधनं
तत्रपूर्वमयनांशानयनं शाकः१७५५पंचदिकचंद्रैः११०५ हीनभ८०षष्टिसंक्रांशाद्य८।०।०।० रुद्रैः११ युक्तेजातामध्यमेषार्कसमयेऽयनां
शाः१०।०।० तदनुपतिमासंविकलापंचकेनपतिवर्षमेककलायाऽयनांशवृद्धिः अत्रमध्यमेषार्कसमयेप्रथमंस्वेककरणायमध्य
सूर्यः०।०।०।० ऽयनांशैर्युतः०।१०।०।० अस्यषष्टांशाः३।१० व्यक्तलुक्तनाडीसाधनं उच्चलब्धोक्तप्रकारेण लंकोदयानागच्छरंगद
स्याः गोकाश्विनोरामरदाविनाड्यः क्रमोक्तमस्याःलुक्तत्वात्फलान्यिकानि लंकायांलग्नमानानिकोष्टकेलिखितानि यथाता
त्कालिकसूर्यस्यसायनः०।१०।०।० पंस्यलुक्तांशैः१०स्वोदयोमेषोदयाः२७८गुणितांश२८२ त्रिंशाऽ०ऽक्तंलब्धंलुक्तफलानि१०६ अ
स्माद्घटिकात्मकान्२५६ सषष्टांशोऽ३।१० नशुद्धति अतोविपरीतशुद्धेशेषं०।१४ क्रुणसंज्ञमेतद्घटिकाद्युदयांतरं एवंसर्वत्रोदयांत
रंसाध्यं अथदेशांतरं मध्यरेषास्थदेशानांसीरोद्दीतानिकटानक्रुयनीतेनसीरोद्दीनक्रुयिनीचानयोरंतरेयोजनानिऽ०गजऽ२ण
८० तत्रानिजंदेशांतरयद्यादि०।२२ नक्रुयिनीतःसीरोद्दीपश्चिमेनेनधनसंज्ञमिदंदेशांतरंसर्वदिनेष्विदमेवज्ञेयं अथलुक्तफलं

Digitized with financial assistance from the
Government of Maharashtra
on 11 June, 2017

उत्तमंमूले तत्सेवाकरलोडराडगणयोर्द्वयरावावकाः आसनसर्वसुधीमनःकमलिनीसंबोधनेभानवः २ रवेटानोदिपुराङ्कतो
बुधमहादेवेनयासारणी तस्यादेवविदांसुषार्थजननीङ्गत्रिचसंविस्मरो तच्छिष्योधनराजएवमकरोद्दर्पणवद्भादरः वस्तुर्थःसदि-
तोवपेमितपदादाप्तप्रसन्नैर्गुरोः ३ बालेला१५००शतसंख्यकाधुमरनुष्टुप्छंदसातन्मिति यावन्मेरुमहीधराःस्थिरतराःखेत्रुप्पदे
तास्थितो तावन्निष्टत्रदीपिकेतिसततंनाम्नीहिहृत्रिस्त्रियं तज्ज्ञानांचसुषाप्तयेसुमतिनाभार्यागुरोर्नीवतः ४

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७	अवमयः
०	१४	२८	३२	२६	११	२५	७	२३	८	२२	६	२०	४	१९	३	१७	१	१६	०	१४	१८	१२	२७	११	२५	७	दिनानि
०	१३	२७	४०	५३	७	२०	३३	४७	०	१४	२७	४०	५४	७	२०	३४	४७	०	१४	२७	४०	५४	७	११	३४	४७	घटिकाः

वेदाधदिसरसाब्धिषड्ड
र्मोद्योधनगाश्रयः धर्म
ध्यस्फुटेत्रसहेय मागामीवे
ड्मासवेत अग्निनाप

केडमागामिकं नवदिति

रसाद्दनागाष्ट नागवेदाधदस्त्रयेत्र वेडकेडेत्रदातव्यं मागामीवेडमासवेत ॥ पदिलावर्षनावेडकेडथीआगिजावर्षना ॥ अथावेडकेडथी
प्रतितिथानयनप्रकारः ॥ शुद्धिःस्वकीयावधिकोष्टकेन क्रमेणयुक्तावधिऊनतिथिःस्यात मध्यवेडकेडथाइ ॥ इतिश्रीमत
श्रीकासमाप्ता ॥ संवन्निध्यप्राप्तादशावत्सरेऊष्टशितनवमीतिथौतामश्रीपार्श्वचंद्रगच्छऋषिश्रीवीरचंद्र
शिष्यमलकचंद्रर्षिणालिखितंश्रीरायधनपुरवत्तर्मासस्वनस्वान्पयाःपवनपावनक्षतविरंजयत्र ॥

ठाकुर साहेब गोहेल्यारसंग्रहस्थानम्
THAKUR SAHEB GOHELYARA MEMORIAL

५०